

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1913. Andra kammaren. Nr 21.

Torsdagen den 13 mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Herr talmannen anmälde till fortsatt handläggning statsutskottets utlåtande, nr 8, angående regleringen av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

Punkterna 206 och 207.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 208.

Lades till handlingarna.

Punkterna 209 och 210.

Utskottets i dessa punkter gjorda framställningar blevo av kammaren bifallna.

Punkten 211.

Lades till handlingarna.

Punkten 212.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Efter härpå skedd föredragning av *punkten 213*, angående tekniska högskolans stat för år 1914 m. m., begärdes ordet av

*Angående
tekniska hög-
skolans stat
för år 1914
m. m.*

Herr Starbäck, som yttrade: Herr talman! För några år sedan beviljade Riksdagen sådan lönerreglering åt lärarne vid tekniska högskolan, att de likställdes med professorer vid rikets universitet. Sedermera har Riksdagen beviljat mycket stora belopp för att genom byggnader och annan materiel möjliggöra undervisningen vid tekniska högskolan. Det är under sådana förhållanden helt naturligt, att uppmärksamheten understundom kan rätt skarpt

Angående tekniska högskolans stat för år 1914 m. m. (Forts.)

vara fästad vid åtgöranden vid denna för vårt land så utomordentligt viktiga läroanstalt.

Det är på grund av vissa förhållanden, som under senaste tiden inträffat, som jag måste säga några ord vid denna punkt. I § 1 av tekniska högskolans stadgar heter det: »Tekniska högskolan har till ändamål att meddela vetenskaplig och konstnärlig teknisk bildning samt att främja utvecklingen av de vetenskaper och konster, som tillhöra området för dess verksamhet.» Och i § 13 heter det: »Lärare vid högskolan tillkommer att i sina ämnen undervisa och avgiva betyg samt följa vetenskapens och industriens framsteg...» Det är ju således av detta tydligt, att de rent vetenskapliga meriterna vid tillsättandet av läraretjänster vid tekniska högskolan måste hava en mycket stor betydelse. Nu tillgår det på följande sätt vid tillsättandet av dessa lärareplatser. Styrelsen för högskolan tillsättes på förslag av lärarekollegiet. Rektor tillsättes på förslag av styrelsen. Sakkunnige vid professurers tillsättande utses av lärarekollegiet — om detta önskar tillkalla sakkunnige — enligt § 36, som lyder: »I frågor, som röra tillsättandet av lärarebefattningar, må på lärarekollegiet ankomma att med sig adjungera en eller flera sakkunniga utom högskolan.» Samtliga de myndigheter, som hava att yttra sig, äro således, kan man säga, lika med lärarekollegiet i olika förklådnader.

Nu skall jag be att få relatera, hur det gått till vid ett par tillsättningar av professurer vid tekniska högskolan. Vid ett ledigförklarande av en professur i byggnadsstatik yttrade sig de sakkunnige den 11 mars 1912 och gävo den ene av de sökande omdömet avgjord överlägsenhet i vetenskapliga meriter framför den medsökande, som tillhörde kollegiet. Emellertid tillsatte kollegiet den 3 april 1912 utan motivering nya sakkunnige, vilka gävo kollegiemedlemmen intyg om överlägsenhet, och detta är ett förhållande, som är av särdeles märklig beskaffenhet. Det synes ju, som om man borde varit belåten med de sakkunniges uttalande, då dessa sakkunnige tillsatts av lärarekollegiet, men det var man icke, utan lärarekollegiet beslöt tillsätta nya sakkunnige, däribland högskolans rektor, och icke nog med det, utan när dessa sakkunnige givit ett nytt utlåtande, skickades de till de förut utsedda sakkunnige med begäran, att de skulle ändra sitt votum i enlighet med de sista sakkunniges utlåtande. Detta skedde ju icke, utan de först utsedda sakkunnige bibehöllo sin mening. Mycket mera vore det att säga i denna sak, men jag skall icke trötta kammaren därmed.

Så kommer i dessa dagar en ny professorstillsättning. Där ha vi icke mindre än fem sökande, vilka förklarats kompetenta, och de sakkunnige ha till lärarekollegiet avgivit följande utlåtande: »Sedan vi undertecknade blivit anmodade att avgiva yttrande om de till professuren i mekanik vid Tekniska högskolan sökandes kompetens och relativa lämplighet för befattningen i fråga, hava

vi åhört av de sökande hållna provföreläsningar och tagit del av deras ansökningshandlingar med därvid fogade bilagor och få, på grund av vad vi sålunda inhämtat, härmed såsom vår mening angiva, att de sökande samtliga äro kompetenta och med avseende på deras lämplighet för tjänsten i fråga böra grupperas i nedanstående ordningsföljd.»

Angående tekniska högskolans stat för år 1914 m. m. (Forts.)

Och så komma namnen på de fem sökande. Det är allt, som säges om denna viktiga professur vid tekniska högskolan. Jag vädjar till herrarna, om det kan vara ett riktigt tillvägagångssätt, då det gäller en sådan viktig plats. Jag vädjar till dem av kammarens ledamöter, som ha en aning om tillsättande av professorer vid statens universitet och högskolor, om man där verkligen skulle vara belåten med en sådan kortfattad och naken framställning, som »att vi anse, att de fem sökandena skola uppsättas i den och den ordningsföljden».

Det kan ju icke falla mig in, herr talman, att vid detta tillfälle på något det minsta sätt ingå i något bedömande av de olika sökandena. Det skulle föra saken för långt, men jag har icke kunnat underlåta att påpeka, att då Riksdagen har åt professorerna vid Tekniska högskolan givit en ställning, likställd med professorernas vid statens universitet, så har man också rätt att fordra, att vid de förberedande förhandlingarna för tillsättandet av dessa professorer man går till väga på sådant sätt, att all möjlig garanti förefinnes för att den bäste sökanden också blir den, som kommer att till platsen utnännas.

Jag har, herr talman, intet yrkande att göra.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll vad utskottet hemställt.

Punkterna 214—229.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 230, angående anslag till främjande av gymnastikundervisningen vid folkskolorna å landsbygden.

Uti två särskilda likalydande motioner, väckta den ena av herr *G. G. Magnusson* inom Första kammaren, nr 81, och den andra av herr *Waldén* inom Andra kammaren, nr 115, hade föreslagits, att Riksdagen till upphjälpande och främjande av gymnastikundervisningen vid landsbygdens folkskolor måtte bevilja på extra stat för 1914 ett anslag av 100,000 kronor att utgå till de skoldistrikt, som därom anhölle, dock högst 2,000 kronor till varje skola, samt på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma.

Angående gymnastikundervisning vid landsbygdens folkskolor.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning angående erforderliga åtgärder för förbättrande av gymnastikunder-

Angående
gymnastik-
undervisning
vid lands-
bygdens folk-
skolor.
(Forts.)

visningen i folkskolorna å landsbygden och därefter för Riksdagen framlägga det förslag, vartill omständigheterna kunde föranleda.

Sedan punkten föredragits, gav herr talmannen på begäran ordet till

Herr Lundblad, som yttrade: Herr talman! Jag skall be, herr talman, att vid denna punkt få säga några ord, men jag ber att få slippa epitetet kulturfiendlig. Jag anser mig skyldig därtill, ehuru väl det endast är fråga om en skrivelse. Utskottet har nämligen vid behandlingen av denna motion kommit på den förnuftiga eller oförnuftiga idén att på kompromissens väg enas om en skrivelse till Kungl. Maj:t. Att Riksdagen skriver till Kungl. Maj:t är nu nära nog dagligt bröd. Sedan klagar man ute i landet över att Kungl. Maj:t tillsätter så många sakkunnige och utredningskommittéer. Gör icke Kungl. Maj:t detta, utan ligger på frågan, kommer alltid någon riksdagsman och frågar: vad gör nu Kungl. Maj:t, som icke svarar på Riksdagens spörsmål? Ja, denna viktiga fråga anser statsutskottet böra av Kungl. Maj:t utredas, och naturligtvis vilja herrar ledamöter av Riksdagen snart ha svar därpå. Det handlar i realiteten icke om småpengar. Visserligen ha motionärerna nöjt sig med en anspråkslös summa av 100,000 kronor till att börja med för våra folkskolor på landsbygden. Ja, det är endast 2,000 kronor, som ifrågasatts till varje folkskola. Ja, det är ju en mycket anspråkslös summa. Jag tror för min del, att skall man få en effektiv undervisning i gymnastik, stoppar det icke vid 2,000 kronor för varje folkskola. Vad skulle det bli för detta land, som har 9,845 folkskolor? Jo, det skulle bli 19,690,000 kronor. Nu säger man: ja, denna siffra ha vi naturligtvis icke tänkt oss. Icke heller kan det vara ifrågasatt, att detta skulle utsträckas till alla folkskolor på landsbygden. Ja, har man icke tänkt sig det, då är det nog bäst att mota Olle i grind. Får den ena skolan ett statsbidrag av 2,000 kronor, kan jag icke förstå, varför icke också den andra skall få det. Och då komma vi till den summa, som jag nyss angav eller 19,690,000 kronor. Det är väl skäl att, innan vi behandla detta ärende, göra klart för oss, vad det egentligen innebär, och jag anser icke, att frågan kan behandlas på annat sätt av Kungl. Maj:t, än att antingen avslår Kungl. Maj:t Riksdagens framställning eller ligger på frågan, för att få påstötning av Riksdagen, eller också föreslår Kungl. Maj:t, att vi skola få gymnastiklokaler och gymnastikundervisning vid varje folkskola. Nu står jag på den ståndpunkten som lantman, att det är min fasta övertygelse, att lantmännens barn icke på långt när äro i så stort behov av gymnastik som barnen i städerna. Våra barn ha ofta en halvtimmes väg till skolan och en halvtimmes väg därifrån, ha dessutom 10 minuters rast efter varje lektion och röra sig i det fria och inandas mera frisk luft än stadsbarnen. Dessutom deltaga

de i en del husliga sysslor etc. Detta gör, att gymnastiken icke kan betraktas som något så absolut nödvändigt för landsbygdens barn som för stadsbarnen. Om man kunde avlåta en skrivelse i den riktningen, att den lilla gymnastik, som vi för närvarande ha, kunde helt utvecklas därbän, att lärare och lärarinnor vid seminarierna finge en bättre utbildning för att undervisa i den gymnastik, som för närvarande finnes, d. v. s. sådana kroppsliga rörelser, som närmast äro att förlikna vid sjukgymnastik och som tillämpas i skolorna och kan ske i själva lärosalarne, då skulle jag icke draga saken i tvivelsmål, utan anse, att en sådan tanke vore värd ett välvilligt stöd. En fullständig gymnastikundervisning med därtill hörande attiralj slukar däremot, som vi veta, ofantliga summor.

Angående gymnastikundervisning vid landsbygdens folk-skolor.
(Forts.)

Jag har hört, att frågan behandlats i Första kammaren, där man voterat om densamma, och det ser ut, som hade majoriteten kommit att godkänna utskottets förslag, men jag skall dock för min del, herr talman, be att få yrka avslag och tillägga, att jag kommer att besvara kammaren med en votering i frågan.

Vidare anförde

Herr Rydén: Herr talman! Det torde väl beträffande denna fråga förhålla sig så, att en av de viktigaste angelägenheter, som röra vårt folks fysiska fostran, är införandet av gymnastik i folkskolorna, så att den uppväxande ungdomen får tillfälle att öva sig däri. Gymnastiken har en god inverkan med hänsyn till den uppväxande ungdomen och särskilt barnen, och jag för min del vågar bestämt hävda den meningen, att landsbygdens barn äro lika väl som städernas barn i behov av att få gymnastik. Landsbygdens barn ha nog mera tillgång till frisk luft och sol, men gymnastiken avser att utbilda en harmonisk kropp, och i det avseendet är jag övertygad, att landsbygdens barn äro lika väl som städernas i behov av gymnastik. Vi komma att i dag i nästa punkt behandla en annan fråga, som rör en annan del av vårt folks fysiska uppfostran, och då kommer helt säkert att vädjas till alla strängar, som finnas i ett medborgarbröst. Man kommer att peka på de segrar, som vunnos vid de olympiska spelen, och tala om den blågula flaggan, som vajade i toppen o. s. v., och detta kommer nog att röra mängas sinnen. Det kan icke falla mig in att spela på de strängarne. Jag var själv icke i tillfälle att övervara de olympiska spelen, men jag har av flera, som deltog däri, hört den uppfattningen uttalas, att det vackraste, som sågs och visades under de olympiska spelen, var grupperna av de gymnaster, som med harmoniskt utbildade kroppar och med spänstiga steg marscherade in på Stadions stora bana, och det har sagts, att icke minst den danska truppen tilldrog sig allas uppmärksamhet och väckte beundran. Då är att märka beträffande den danska gruppen, att såväl de manliga som kvinnliga deltagarne till största delen bestodo av landsbygdens barn, av bond-

*Angående
gymnastik-
undervisning
vid lands-
bygdens folk-
skolor.
(Forts.)*

söner, bonddrängar, bondflickor och tjänarinnor från landet o. s. v. Och vad var måne den väsentligaste anledningen till att de kunde göra en så vacker uppvisning av den gymnastik, som de övade hemma i Danmark? Jo, den var, att den danska landsbygden har åtnjutit den förmån, som det här är fråga om att skapa för den svenska landsbygden. De danska gymnasterna ha under en lång följd av år haft att tillgå, där de så önskade, ett statsanslag av den beskaffenhet, som det här är fråga om att skapa.

Gymnastiken har gamla anor i Sverige, och man kan säga, att om Sverige på den fysiska fostrans område har gjort en insats av stor betydelse, ja, jag vågar säga av betydelse för hela världen, så är det just på gymnastikens område. Det skulle väl då icke vara för mycket, om vi under det år, då vi fira 100-årsminnet av gymnastiska centralinstitutets tillvaro, om vi inför minnet av Per Henrik Lings stora livsgärning under detta år komme så långt, att man ginge till en utredning av frågan, huru man skulle kunna göra gymnastiken tillgänglig för landsbygdens barn och därmed göra denna tillgänglig för hela vårt folk.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr Sommelius: Herr talman, mina herrar! Jag kan icke underlåta att ansluta mig till den uppfattningen, att gymnastiken har stor betydelse för det uppväxande släktet. Det ligger utan tvivel ingen överdrift i vad som här framhållits, ty på ungdomens fysiska sundhet hänger hela fosterlandets framtid. Jag kan därför icke underlåta att tillstyrka bifall till utskottets hemställan. Jag anser, att det skulle vara en inkonsekvens, om jag i den följande punkten skulle tillåta mig att yrka bifall till den av idrottsföreningarna gjorda hemställan och i denna punkt yrkar avslag å framställningen om utredning. Jag tillåter mig alltså yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundblad: Herr talman! Jag kan icke se frågan så gynnsamt som den siste talaren. Vi få väl ändå gå ut ifrån, att en skrivelse skulle gälla motionärernas framställning, och denna framställning bottnar just i de siffror, som jag nämnt. Är det vidare rim och reson i att tänka sig, att det endast skall bliva en eller annan folkskola, som skall komma i åtnjutande av dessa utomordentligt förmånliga anordningar, gymnastiklokaler, gymnastikundervisning o. s. v.? Meningen bör väl vara, att varje folkskola erhåller samma förmåner, och då skulle vi, som jag förut påpekat, komma upp till en utgift av 19,690,000 kronor, när alla dessa anstalter bleve färdiga. Jag hemställer till kammaren, om den med öppna ögon vill vara med om att åtaga sig sådana utgifter, låt vara att de skulle komma folkskolan till godo, som vi alla vilja främja.

Det kan måhända se underligt ut, att en landsortsrepresentant motarbetar ett förslag, som direkt skulle komma landsbygden till godo och som avser dess befolknings höjande i kulturellt och kroppsligt avseende. Jag vill icke förneka värdet av gymnastik, långt därifrån. Men vi hade här på förmiddagen att diskutera en fråga, om vilken somliga sade, att den var ond, och somliga sade, att den var god. Andra må avgöra, vem som har rätt därvidlag. Här säger man också, att gymnastiken är god. Ja, ingen har sagt någonting annat, men det är väl icke fråga bara om detta, utan det är väl fråga om, huruvida staten som sådan har råd att kosta på sådan dyr apparat, och göra vi en gång början, blir det väl i all rimlighets namn att fortsätta, om det skall vara mening med det.

Jag vill hava dessa tankar uttalade, därför att jag anser, att jag såsom representant för landsbygden och såsom sparsamhetsvän icke kan gilla detta förslag om avlåtande av en skrivelse till Kungl. Maj:t, ty det är fråga om penningar här, och jag hävdar i fortsättningen samma mening, som jag redan uttalat, att landsbygdens barn icke i samma utsträckning som stadsbarnen äro i behov av den teoretiska övning, varom här är fråga. I den mån de äro i behov av den, låt oss på alla vägar sörja för att de få detta behov tillfredsställt inom möjlighetens gränser, men icke genom anlitan- de av statskassan i så stor utsträckning, som här skulle bliva fallet.

Herr Lundström i Göteborg: Herr talman! Jag kan i mycket instämna i vad min värderade vän på västmanlandsbänken yttrade i sitt första anförande, och om jag i alla fall i min slutsats kommer till ett fullkomligt motsatt resultat mot det han kom till, beror det på att jag icke har förmåga att så uteslutande fästa mig vid de kalkyler, som han efter motionärernas förslag här uppgjorde, men vilka jag väl antager, att även han själv vid närmare betänkande icke kommer att fasthålla.

Frågan har, det medger jag, kommit något på sned därigenom, att den från början har gjorts till en anslagsfråga och därför att, då den nu kommer från statsutskottet, det genast vädras, att det kommer att bli en mycket stor kostnadsfråga i framtiden. Jag tror för min enskilda del, att här skulle kunna på den svenska gymnastikens område för dess spridande ned till folkets djupa lager göras högst betydligt, utan att kostnaderna skulle bli ens i någon mån så stora som enligt motionärernas tanke, varav den ärade talaren på västmanlandsbänken sedan dragit konsekvenserna kanske väl långt. I en mängd fall tror jag, att gymnastiken med en bättre organisation, som han sade, med bättre utbildning av de på landet tillgängliga lärarekrafterna och dylikt skulle nästan utan ett öres ökad kostnad kunna bringas högst betydligt framåt. Det är alldeles klart, att en utredning i detta fall blir av största betydelse, om vi genast från början här ärligt säga ifrån, att vi hoppas, att

*Angående
gymnastik-
undervisning
vid lands-
bygdens folk-
skolor.
(Forts.)*

Angående
gymnastik-
undervisning
vid lands-
bygdens folk-
skolor.
(Forts.)

icke den starkaste synpunkten skall läggas på anslagsfrågan eller på byggandet av gymnastiklokaler, inredande av stor appareljgymnastik o. s. v.

Det beviljas här en mängd anslag till den andliga kulturen, och i den ringa mån jag kan anse mig vara en representant för dessa är jag naturligtvis glad däröver, men jag måste i alla fall säga, att ett av de allra största kulturarv, vårt folk har från förgången tid, är den svenska gymnastiken, och att utbreda denna så långt och så djupt som möjligt i vårt svenska folk det är en kulturgärning så stor, att den är väl värd, att svenska Riksdagen skriver och ber att få en utredning i det syftet. Det förefaller mig därför, herr talman, som om det för var och en, som i någon ringa mån känner sig som en kulturarbetare i detta land, vore omöjligt att här yrka något annat än bifall till utskottets hemställan. På samma gång betonar jag uttryckligen, att skulle denna framställning och denna skrivelse till Kungl. Maj:t komma att leda till kostnader, som skulle uppgå till sådana belopp eller till någon större procent av de belopp, som min ärade vän talade om, ja, då skulle jag naturligtvis icke på något vis vilja vara med därom; men som jag är övertygad om att detta är en fara, som ej kommer att realiseras i verkligheten, känner jag mig hava mycket gott samvete, då jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Westman* och *Liljedahl*.

Herr Starbäck: Herr talman! Jag skulle ju kunna avstå från ordet, då jag i mångt och mycket instämmer med föregående talare, men jag skall dock be att få säga några få ord för att försvara statsutskottets motivering.

Det är ju visserligen sant, att mycket bör kunna göras, utan att anslag skall behöva komma i fråga, och det är min livliga övertygelse, att Kungl. Maj:t kommer, om Riksdagen skriver och en utredning kommer till stånd, att med största skärpa ha sin uppmärksamhet riktad just på att göra denna sak så billig som möjligt, men å andra sidan skulle jag vilja tillåta mig att fråga den ärade talaren på västmanlandsbänken, herr Lundblad, ifall det verkligen är på det sättet, att alla landskommuner ha lika litet behov av gymnastik som de, vilka han representerar. Är det verkligen på det sättet, att alla landets folkskolebarn äro likställda i det avseendet, att de ha en halvtimmes väg till skolan på morgonen och lika långt på kvällen, vilket senare för övrigt synes mig vara en tämligen onödig upplysning? Det kan väl i stället vara på det sättet, att vi ha en hel del kommuner i vårt land, där förhållandena äro av den beskaffenhet, att, fastän de icke äro stadssamhällen, deras barn dock kunna vara i behov av sådan gymnastik, för vilken det erfordras gymnastiklokal.

Vidare vill jag framställa den frågan till den ärade talaren: när såsom av motionen att döma och efter all praxis, när Riksdagen beviljar sådana medel, det en gång kommer att bli så, som motionärerna framställt, att kommunen skall lämna sitt bidrag, lika stort som statens, så måtte det väl ligga i kommunens hand först och sedan i Riksdagens, men i alla fall i kommunens hand först, att avgöra, om folkskolebarnen ha det ställt på det sättet, att här behöves gymnastiklokal eller icke. Icke kan väl ens herr Lundblad, när han talar om sina 19 millioner kronor, inbilla oss, att alla kommuner i vårt land, som ha folkskola, ögonblickligen äro färdiga att bevilja medel för varje folkskola till gymnastiklokal. Det tror han säkerligen ej själv. Jag skall icke uppfordra honom att här svara på frågan, men han kan vara snäll och tala om för mig sedan, huruvida han tror, att varenda kommun, som har folkskola, är färdig att bevilja 2,000 kronor till gymnastiklokal. Och utan att de äro det, få vi icke fram några 19 millioner kronor från Riksdagens sida heller.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, men låtom oss i alla fall med den åtgärd, som ligger i en Riksdagens skrivelse, för vår del bidra till att fira hundraårsminnet av gymnastiska centralinstitutets tillvaro. Skulle det verkligen vara riktigt, att Andra kammaren så uppfattar Per Henrik Lings minne, att vi här efter denna debatt skulle säga nej till en sådan åtgärd, som här är föreslagen? Det kan jag för min del icke vilja tro, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Med herr Starbäck instämde herrar *Branting, Martin, Bengtsson* i Norup, *Pålsson, Pettersson* i Södertälje, *Johansson* i Uppmälby och *Hellberg*.

Herr Lundgren i Björna: Herr talman! Innan kammaren går att votera i denna sak, skall jag be att till protokollet få antecknat såsom min mening, att jag anser, att det vore i högsta grad önskvärt, att den blivande utredningen komme att leda därhän, att ett sådant förslag komme fram, att saken kunde genomföras på möjligast bästa sätt, dock utan att de redan nu så hårt belastade kommunernas ekonomiska bärkraft komme att ytterligare ansträngas. Det vore önskvärt och gott, om de erforderliga medlen kunde få utgå av statsmedel. Under sådan förutsättning ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Zelahn* instämde häruti.

Herr Lundgren i Vendelsberg: Herr talman, mina herrar! Då så många talare yttrat sig för bifall till utskottets förslag i

Angående gymnastikundervisning vid landsbyggdernas folkskolor.
(Forts.)

Angående
gymnastik-
undervisning
vid lands-
bygdens folk-
skolor.
(Forts.)

denna punkt och endast en yttrat sig mot det, kan jag icke behöva säga många ord för min del, men jag ber dock att få uttala min mening i frågan.

Glädjande nog, synas vi nu närma oss en tid, då den meningen blir allt mer och mer allmän, att folkuppfostran icke består endast däruti, att man söker inplugga så mycket bokligt vetande i ungdomens hjärnor som möjligt. Man börjar allt mer och mer få insikt om, att det för ett folk är nödvändigt fostra icke endast boklärda och kunskapsrika människor, utan också friska och starka, härdiga och arbetsdugliga människor. Gymnastiken är ju ett erkänt gott medel för detta syfte.

Jag tänker för min del, att envar, som är något intresserad av folkuppfostran och har en liten inblick i denna sak, endast behöver göra ett besök i en av våra vanliga folkskolor på landet för att finna betydelsen av det ärende, som nu föreligger. Det är många gånger rent sorgligt att se dessa små barn, hur de få sitta 4 à 5 timmar i skolan, ofta i osund luft, hoptryckta och krokryggiga, och envar, som har litet sinne för barnens och ungdomens uppfostran, måste vid en anblick av dessa små få den tanken över sig, att vad dessa behöva just är en måttlig stunds gymnastik dagligen. Det är ju sorgligt, hur litet landsbygdens befolkning har kännning av detta behov och hur litet man där förstår gymnastikens värde. Det berättades för mig en gång, att en mycket framstående folkskollärare, som sökte en plats i en landsförsamling, icke fick platsen, och då jag gjorde mig underrättad om orsaken därtill, anfördes det, att han hade gymnastik med pojkar, gymnastik, som ej stod upptagen på läsoordningen. Folket uppfattade detta så, att han lärde barnen en hop konst, som icke hörde till skolmästarens uppgift. Det är nu så, att gymnastiken är tyvärr litet förstörd på landsbygden, men det synes mig, att vi, svenska folkets representanter här i Riksdagen, skulle under det betydelsefulla år, som, såsom det har påpekats, vi nu ingå i, att, säger jag, vi, som räkna den stora gymnastikmästaren Ling med stolthet till oss, dock icke skola tveka att bifalla denna utskottets hemställan. Jag ber för min del, herr talman, att få yrka bifall till den gjorda framställningen.

Herr Lundblad: Herr Lundgren i Vendelsberg och jag äro fullständigt sams och herr Starbäck och jag äro också sams i så måtto nämligen, att gymnastik och gymnastikundervisning också skola drivas, men jag har icke hållit mig vid endast denna sida av saken. Jag har ställt i utsikt för herrarne en stor statsutgift såsom en följd av förslaget. Nu säger herr Starbäck, att det är icke bara fråga om en statsutgift, utan också om kommunala utgifter. Ja, pengar som pengar, jag har icke så mycket ridit upp på uttrycket statsutgifter, men jag vet, att om det skall bli någon

mening med tankens förverkligande, då kostar det pengar och mycket pengar, det kan nog ej bortresoneras, och den av motionärerna väckta tanken innebär, att det skall kosta 2,000 kronor för varje folkskola, vilket jag tycker är mycket billigt. Men med min uppfattning, med den praktiska blick, jag har på saken, och med den erfarenhet jag har i byggnadsfrågor stoppar det ingalunda med det. Nog står det klart för mig, att det går åt 2,000 kronor och mer till varje folkskola. Då skola vi icke resonera om huruvida det skall bli kommunalutgifter eller statsutgifter, utan vi skola hålla oss till saken, 2,000 kr. för varje folkskola, vilket är det minsta; vad som sedan blir mera, är en annan sak.

För resten, herr Starbäck, är det blott en tidsfråga, när grunderna för fördelningen mellan stat och kommun av utgifterna till folkskolan komma att förändras. Det tror jag, att herr Starbäck känner till mer än jag, och vi veta icke, hur det kommer att ställa sig, när det förslaget blir upphöjt till lag.

Herr talman! Jag yrkar även i fortsättningen avslag å utskottets hemställan.

Herr Lundström i Göteborg: Herr talman! Jag skall be att få ändra mitt nyss gjorda yrkande så, att jag yrkar bifall till utskottets hemställan med utslutande ur motiveringen av de å sidan 120, 9:de och 10:de raderna nerifrån, förekommande orden »särskilt på grund av brist på lämpliga gymnastiklokaler och materiel».

Herr Andersson i Knäppinge: Herr talman, mina herrar! Här hava nu så många vittnat om gymnastikens betydelse för folkhälsan, att det kunde vara onödigt att därom orda något vidare. Jag vill emellertid säga, att jag för min del icke är av någon annan mening, än att gymnastik och rörelse i det fria äro av alldeles utmärkt verkan för hälsans bevarande. Men jag kan dock icke finna, att det för närvarande för landsbygdens folkskolor föreligger något verkligt behov i den riktningen, såsom herr Lundgren i Vendelsberg tyckes hålla före, då han sade, att barnen få sitta i skolorna ända till sex timmar om dagen, och att de behöva någon tids verklig gymnastik. Den gymnastiken anser jag, såsom det sades från västmanlandsbänken, att barnen få, dels då de gå till och från skolan och dels under de friraster, som de hava.

Men vad jag skulle vilja tillägga, det är, att det vore önskligt, att vid den gymnastik, som *är* införd i våra folkskolor — ty det står ju på schemat, att gymnastik skall övas — lärarekrafterna, så långt förhållandena det tillåta, utnyttja de möjligheter, som redan finnas, och under rasterna ute i det fria hålla gymnastikövningar i något större omfattning, än de för närvarande göra. Ty jag

Angående gymnastikundervisning vid landsbygdens folkskolor.
(Forts.)

Angående
gymnastik-
undervisning
vid lands-
bygdens folk-
skolor.
(Forts.)

känner till åtskilliga folkskolor, där detta icke iakttagas av lärarna; och det är sorgligt, ty de kunna gymnastisera i det fria, och det är där det skall ske.

Skall gymnastiken bedrivas i särskilda lokaler, ja, då komma vi till det resultat, som framgår av motionen, då komma vi till en ofantlig kostnadssumma. Det är mot detta jag med dessa ord velat till protokollet uttala min betänksamhet; ty då man genomgått denna huvudtitel och sett, hurusom vid den ena punkten efter den andra ökade krav ställas på statsverket, och sett, hur hela slutsumman ökats, och detta icke bara förra året utan även i år, då kan det icke annat än göra oss lantmän betänksamma, när fråga väckes om ett nytt anslag på hundratusen kronor. Visserligen är det nu icke fråga om att bevilja några medel, men det är absolut säkert, att det skulle bli följden, om vi här antaga utskottets förslag.

Jag vill nu icke uppehålla tiden längre, utan ber att få instämna i vad herr Lundblad yrkat, nämligen avslag å utskottets hemställan.

Herr Waldén: Herr talman! Oaktat utskottet ej ansett sig kunna hemställa om bifall till min och min medmotionärs motion i oförändrat skick, utan ansett sig böra stanna vid en hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t i motionens syfte, så är det dock en för mig angenäm plikt att till statsutskottet uttala min tacksamhet för den förståelse och den välvilja, som utskottet har visat beträffande denna vår framställning.

Då nu den skrivelse, varom utskottet hemställt, från olika håll i kammaren vunnit så kraftigt understöd, som skett, så behöver jag naturligtvis icke förlänga debatten med något längre anförande. Jag förmodar nämligen, att stämningen här i kammaren är sådan, att kammaren skall komma att bifalla vad utskottet föreslagit.

Jag kan emellertid icke underlåta att med några ord bemöta herr Lundblads liksom även herr Anderssons i Knäppinge anföranden. Vad dessa herrar framför allt hängt upp sig på är kostnadsfrågan. De hava gått ut ifrån, att det nödvändigt skall vara ett anslag av minst 2,000 kr. till varje skola. Men det är en fullkomlig missuppfattning, och de måtte icke hava läst motionen riktigt. Jag hade visserligen hemställt om ett anslag att utgå med högst 2,000 kronor till varje skola, men det är icke detsamma, som att det *skall* vara 2,000 kronor till varje skola. Jag har föreslagit detta med förhållanden i Danmark såsom utgångspunkt, vilka äro utförligare relaterade i den bilaga, som åtföljer motionen, nämligen den skrivelse till Kungl. Maj:t, som inlämnats av folkskolegymnastikinspektörerna i riket, och vilken framställning legat till grund för min motion.

I Danmark är det så, att man har ett statsanslag, som utgår

just på detta sätt, och det är tack vare detta anslag, som det blivit möjligt att i Danmark föra fram just den svenska gymnastiken till en sådan höjd, att man där till och med gjort ansatser av föra ut denna gymnastik till det övriga Europa under namn att dansk gymnastik. Det är verkligen bedröfligt för oss svenskar, att det skall vara så ställt, att den Lingska gymnastiken, som vi med rätta äro så stolta över, skall på detta sätt bliva annekterad av en annan nation och förd ut i världen på det sättet. Jag tycker, att redan detta bör för oss vara en kraftig maning att äntligen en gång taga ett kraftigt tag, så att denna vår nationalegendom verkligen blir också en folkets egendom; och det kan den icke bli utan att man understödjer den på sätt jag föreslagit.

Då de ärade herrar, som talat emot denna framställning, såsom motiv härför hava anfört, att landsbygdens barn hava gymnastik nog genom den långa vägen till skolan o. s. v., så påminner mig detta om en händelse, som inträffade för en del år sedan i den stad, där jag har mitt hemvist, då det första gången där var tal om att bygga en gymnastiklokal just för folkskolan. Då yrkade en grosshandlare avslag på denna framställning med den motive-ringen, att folkskolans barn hade gymnastik nog ute på betfälten. Ungefär samma synpunkt tyckas dessa herrar här i kammaren vilja anlägga på denna fråga. Då emellertid denna ensidiga uppfattning redan blivit tillräckligt bemött, behöver jag icke inlåta mig på något ytterligare bemötande därav.

För övrigt är det naturligtvis alldeles orimligt, att det skulle behöva kosta så mycket, som herr Lundblad framhåller. Man kan mycket väl tänka sig, att man ute på landsbygden i många skolor endast behöver en gymnastikattiralj, som kan uppsättas ute på skolplanen. Då blir det ju gymnastik i det fria, såsom herr Andersson i Knäppinge helst ville ha det; och det blir ju inte så dyrt, några hundra kronor skulle jag tro, som kommunerna nog kunna anse sig ha råd att betala, om de då härtill få ett litet statsunderstöd. På det sättet kommer en rätt god gymnastik till stånd, och lokaler är det icke alltid behöfligt att anskaffa, fastän det naturligtvis är önskligt, att man i kommuner, som anse sig hava råd därtill, bygger sådana. Jag kan icke heller förstå herr Lundgrens i Björna här under debatten framförda reservation, vari han vill uttala, att man icke skall ytterligare betunga kommunerna. Denna vår motion har ju tillkommit just för att underlätta kommunernas börda i ekonomiskt avseende, så att de utan allt för stora offer skulle kunna åstadkomma gymnastiklokaler; men det är ju alldeles klart, att kommunerna själva få taga hand om detta och anså något och i så fall minst lika mycket, som staten kan komma att bevilja.

Som sagt, jag hoppas, att, då nu Första kammaren med stor majoritet har bifallit utskottets hemställan, även denna kammare

*Angående
gymnastik-
undervisning
vid lands-
bygdens folk-
skolor.
(Forts.)*

Angående
gymnastik-
undervisning
vid lands-
bygdens folk-
skolor.
(Forts.)

skall göra detsamma; men jag kan icke inse, att det, därför att Första kammaren gjort så, kan vara nödvändigt att stryka den sats i utskottets motivering, vilken just pekar på vad som här är huvudsaken, nämligen attiralj för gymnastikundervisningen. Jag förmodar emellertid, att, även om den satsen skulle komma att strykas, Kungl. Maj:t vid den blivande utredningen skall taga nödig hänsyn härtill. Men å andra sidan finner jag som sagt det alldeles olämpligt att stryka den, då just vad där framhålles är det viktigaste, för att kommunerna vid sina folkskolor skola kunna åstadkomma lokaler och redskap för gymnastikundervisningens rationella bedrivande. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Rydén: Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av det yrkande, som framstälts av herr Lundström i Göteborg, nämligen att vi skulle stryka en rad i utskottets motivering.

Den strykning, som herr Lundström förordade, har gjorts i Första kammaren i förmiddags. Följaktligen, om vi bifalla utskottets förslag oförändrat, så kommer i den skrivelse, som redigeras från statsutskottet, och som avgår till Kungl. Maj:t, den meningen att utgå. Vad herr Lundström vill ernå, det är alltså redan ernått genom Första kammarens åtgärd. För min del kan jag emellertid icke gå med på att man här stryker denna passus, och detta därför, att jag tycker att skrivelsen förlorar så avsevärt i värde, ifall man tar bort denna rad ur motiveringen. Jag anser därför, att Andra kammaren, som visserligen icke kan hindra att den ifrågasvarande ändringen vidtages i den slutliga redigeringen, dock icke bör för sin del vidtaga denna ändring.

Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan oförändrad, såväl med avseende å motivering som hemställan.

Herr Söderberg i Hobbarn: Herr talman! Det vilar en viss oklarhet över denna fråga. Det är väl ändå på det sättet, att genom denna skrivelse pekar man på införandet av en alldeles ny princip på området i fråga. Det har ju hittills varit på det sättet, att kommunerna fått bestrida alla kostnader för lokalers anskaffande, när det har gällt folkskoleundervisningen i vårt land, medan däremot här ifrågasättes, att staten skall bidra till kostnaderna för dessa gymnastiklokaler.

Nu har visserligen herr Lundström i Göteborg anhållit, att en punkt, som särskilt pekar på detta förhållande, måtte strykas i motiveringen; men det yrkandet har ju blivit bestritt från andra håll, och herr Rydén sade nyss, att med denna strykning man icke skulle få fram denna fråga så i hela dess vidd, som man ville.

Ja, vad vill det säga? Jo, det vill säga, att det nu verkligen är fråga om att staten särskilt på detta område skulle hjälpa till att draga försorg om att det blir gymnastiklokaler överallt i vårt land.

Om jag så tänker på den summa, som motionärerna hava begärt, 100,000 kronor, ja, den skulle inte räcka till för mer än 50 folkskolor. Det säges visserligen *högst* denna summa, men när vi tänka på att det i vårt land finnes kommuner med 10 till 15 folkskolor, kunna vi förstå, vart det skall taga vägen med ett sådant belopp; det räcker ingenstans. Jag har verkligen tänkt på, att man bör vara något försiktig, innan man här skriver till Kungl. Maj:t. Det har sagts, att det bara gäller en skrivelse, och då har man menat, att detta är en så oskyldig sak, och att Riksdagen icke skulle därigenom binda sig vid någonting, låt oss bara få en utredning! Jag har under den tid, jag varit i Riksdagen, fått en något annan erfarenhet om betydelsen av sådana där skrivelser. När det har gått om någon tid, få vi ett förslag oss förelagt, och då heter det: Ja, det var ju detta, Riksdagen ville; Riksdagen skrev ju därom och har fått precis vad den skrev om.

Ja, herr talman, jag tror, att det icke skulle skada, om denna fråga finge ligga till sig, och om vi finge fundera på denna sak åtminstone ett år till. Av dessa skäl och med fullt instämmande i övrigt med de talare, som framhållit gymnastikens betydelse, vill jag yrka avslag på denna punkt.

Herr Lundström i Göteborg: Herr talman! Herr Rydén sista yttrande måste uppkalla mig till en replik. Ja, det är verkligen en skillnad mellan att taga det hela och att taga förslaget med denna rad utesluten. Det är en högst väsentlig skillnad mellan herr Rydén's ståndpunkt och min. Han har visserligen samma åsikt som jag, han är nämligen innerligt gärna med på att begära denna utredning. Vi veta, att genom den kunna många viktiga saker göras för gymnastikens nedträngande till folkskolorna. Men vi vilja icke i motsats till herr Rydén vara med om att i beslutet på förhand binda oss till att gymnastiklokaler och materiel skola vara huvudsaken. Det står: »särskilt på grund av brist på lämpliga gymnastiklokaler och materiell». Jag tror, att herr Rydén gör saken en björntjänst genom att yrka bifall till utskottets förslag oförändrat. Det förefaller mig så, då man nu vet, att frågan lyckats gå igenom i Första kammaren därigenom, att man uteslutit detta. Det är knappast någon hemlighet, att det var det, som gjorde, att det blev så god majoritet i Första kammaren. Då undrar jag, om det icke är klokast att även här utesluta denna punkt, varigenom många flera skulle kunna enas om en skrivelse.

Jag vidhåller mitt yrkande.

*Angående
gymnastik-
undervisning
vid lands-
bygdens folk-
skolor.
(Forts.)*

Angående
gymnastik-
undervisning
vid lands-
byggdets folk-
skolor.
(Forts.)

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o bifall till utskottets hemställan, 2:o bifall till det av herr Lundström i Göteborg under överläggningen senast framställda yrkandet, samt 3:o avslag å såväl utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Lundblad, varför herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen å nyo upptog de båda återstående propositionerna, av hvilka den under 2:o) angivna nu förklarades hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen åskade emellertid herr Söderberg i Hobborn votering, i anledning varav först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående punkten 230:o) av statsutskottets utlåtande nr 8 antager det av herr Lundström i Göteborg under överläggningen senast framställda yrkandet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om avslag å såväl utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna.

Omröstningen enligt denna proposition utvisade 92 ja, men 95 nej, vadan propositionen för huvudvoteringen erhöll följande av kammaren nu godkända lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 230:o) av utskottets förevarande utlåtande nr 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit såväl utskottets berörda hemställan som de i ämnet väckta motionerna.

Huvudvoteringen utföll med 116 ja mot 68 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 231, angående understödjande av idrottslivet.

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.*

Under punkten 226 av förevarande huvudtitel hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till understödjande av idrotten i landet under år 1914 bevilja på extra stat för samma år ett anslag av 100,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Vid punkten funnos emellertid fogade reservationer:

av herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *Ekman* i Mogård, *Hahn*, greve *Klingspor*, friherre *Falkenberg*, friherre *J. G. Beck-Friis*, *Strömberg*, *Åström*, *Starbäck*, *Nilson* i Örebro och *E. F. Hellberg*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; samt

av herr *C. G. Ekman* mot viss del av motiveringen.

Efter föredragning av punkten yttrade:

Herr Lithander: Herr talman! Idrottens främjare över hela landet ha med glädje hälsat den nu föreliggande kungl. propositionen. Man torde väl med fog kunna säga, att Sveriges ungdom, ör vilken denna hemställan göres, har i hög grad visat sig värd att stödjas i dess idrottsliga strävanden och att de bästa förutsättningar finnas för att detta anslag skulle bliva till verklig nytta och det uppväxande släktet till varaktigt gagn. Jag ber att få erinra om, hur svensk idrott — såsom vi bevittnat vid sommarens olympiad — ställt Sverige främst bland nationerna. Det var ingen tillfällighet, att svenskarna blevo de främsta, ty bakom framgångarna låg ett mångårigt och målmedvetet arbete inom svenskt idrottsliv, som skänkt hälsa och livsmod åt tusenden, och *däri* ligger idrottens stora betydelse.

Det nu föreliggande förslaget avser att trygga idrottens fortsättning och möjliggöra, att en för hela nationen gagnande och hälsobringande verksamhet icke behöver inskränkas till att omfatta de ekonomiskt bättre lottade, utan i stället vidgas att omfatta allt flera av dem, som nu av ekonomiska skäl stå utanför och icke kunna nås. Att idrottens betydelse i vårt land i allt vidare kretsar framstått tydligare, det är en glädje att kunna konstatera. Det torde därför ej vara behöfligt att här ingå på någon bevisföring för idrottens nytta och syften. Jag ber blott att få framhålla, att i alla samhällsklasser, dit idrotten når, skänker den ökad hälsa, verkar den härdande och stärkande. Jag ber särskilt få härom erinra dem, som själva möjligen ej varit i tillfälle att erfara idrottens stärkande inflytande, ävensom dem, vilkas egen verksamhet är av den art, att dess utövande i och för sig innebär kroppsliga

Angående
understödjande
de av idrotts-
livet.
(Forts.)

ansträngningar i den fria naturen, vilkas motsvarighet städernas och industrisamhällenas ungdom får söka just i ett uppfriskande idrottsliv.

Idrotten har med rätta ansetts vara ett viktigt medel vid de ungas danande till goda medborgare, ty det är ju en förutsättning för att de över huvud taget kunna väl uppfylla livets arbetsuppgifter, att de äga en sund kropp och en sund själ.

Det uttalas i utskottets utlåtande farhågor för att idrotten möjligen skulle komma att ledas in på vägar, som icke äro ägnade att föra till målet för en sund idrott. Men med den utmärkta och målmedvetna ledning, som omhandhar den svenska idrotten, torde emellertid de bästa garantier finnas för att vad som kan vara skadligt skall alltmera undvikas. Vi böra, synes det mig, med blicken riktad på det väsentliga, det stora gagn, som svenskt idrottsliv utövar, icke uraktlåta att genom det stöd, som Riksdagen kan giva, främja detsamma. Det är med full insikt om idrottens stora betydelse, såsom man, som nu sker, över hela världen uppmärksamamt följer framstegen och utvecklingen på idrottens område, och den ökade prestige, som vårt land vunnit genom senaste olympiad, skola vi icke endast glädja oss över, utan även söka att framdeles bevara.

Jag ber, herr talman, att i anslutning till den reservation, som är fogad till utskottets betänkande, få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition om ett anslag å 100,000 kronor till främjande av svensk idrott.

Herr Nilsson i Kristianstad: Då jag kommer till det resultat att yrka bifall till utskottets förslag, så skulle det kunna vara alldeles nog att anföra samma skäl, som statsutskottets vice ordförande under debatten i förmiddags i en annan fråga anförde. Han ansåg nämligen för sin del, att han icke kunde vara med på en utgift på 10,000 kronor, som det då var fråga om, därför att det kunde innebära konsekvenser, som man icke var i stånd att överblicka. Då det här gäller en utgift på 100,000 kronor, och då av allt att döma detta endast får anses vara en början till vad som sedan med nödvändighet måste följa i fråga om anslag, så är bara det skäl nog att yrka avslag på Kungl. Maj:ts framställning.

Men jag har även ett annat skäl, som av en annan ledamot av statsutskottet anfördes under den föregående debatten, nämligen att det innevarande år på denna huvudtitel uppförts en avsevärd mängd nya ärenden, nya äskanden, varför den statsutskottsledamoten, herr Nilson i Örebro, icke kunde yrka bifall till det skriveförlag, som då ifrågasattes. Här gäller det ett anslag, som är mycket större, nämligen 10 gånger så stort, och även detta är

nytt, vadan det är ännu mera omöjligt, efter mitt sätt att se, att yrka bifall till detsamma.

Det skulle kunna anföras en hel del andra skäl, som tala mot detta anslags beviljande. Jag skall för min del be att få säga, att när man närmare genomläser inlagorna från idrottsförbunden, framgår det därav vissa saker, som kunna vara betänkliga. Det säges bland annat i dessa inlagor, att de anslag, som ifrågasätts, skulle till huvudsaklig del användas för att åstadkomma idrottsplatser runt omkring i landet. Man beräknar, att för detta ändamål behövas cirka 70,000 kronor. I samma inlaga nämnes i samband härmed, att dessa idrottsplatser böra eller skola av de olika kommunerna underhållas, och detta innebär efter mitt sätt att se den gamla vanliga vägen: man söker få fram anslag av staten och fäster därvid villkor, enligt vilka kommunerna skola vara bundna att år efter år bevilja anslag för upprätthållande av de företag, som sålunda bli satta i gång. Vart bär det hän? Vi kunna själva förstå, att då det begäres 70,000 kronor årligen för anläggande av idrottsplatser, kommer det att medföra en ganska avsevärd utgift för kommunerna i fråga om underhållet av dessa idrottsplatser.

Även andra synpunkter skulle kunna framdragas här. Det torde vara obestriddt, att idrotten som sådan över huvud icke kan i större utsträckning åtminstone komma landsbygdens befolkning till godo. Det torde ligga i en långt avlägsen framtid, då man ute i de olika socknarna på landsbygden får tillfälle att öva idrottsliv i den form, som detta på åtskilliga håll uppfattas.

Med anledning av vad jag här anfört, skall jag för min del, utan att vidare ingå på frågan och utan att på något sätt vilja anses som fiende till idrottslivet, men med betonande av, att det ifrågavarande anslagets beviljande innebär konsekvenser för framtiden, som vi i närvarande stund icke äro beredda att taga, be att få yrka bifall till utskottets hemställan. Jag kan göra det så mycket mer som en av de synpunkter, som blivit framförda i denna fråga, är den, att det ur försvarssynpunkt skulle vara synnerligen önskvärt eller lämpligt, att staten ansloge medel bland annat därför att idrottsföreningarna ägna sig åt skidsporten. Vi ha, som bekant, ett ganska stort anslag till en annan verksamhet, som avser även den att vara så att säga en påbyggnad till det egentliga försvaret, nämligen det frivilliga skytteväsendet. Anslag till skytterörelsen motiveras även med att den ur idrottssynpunkt är av betydelse. Vart bär det hän, när man nu motiverar dessa 100,000 kronor med att idrottsföreningarna ägna sig åt försvaret, därför att de idka skidsport? Det är min tro och övertygelse, att det icke kommer att dröja lång tid, innan man begär ännu mera, och då motiverar man det ur försvarssynpunkt med, att skidsporten skall i allt större utsträckning komma till användning.

Alla dessa skäl tala för en viss betänksamhet, och jag kan

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Angående för min del icke annat än yrka bifall till statsutskottets hem-
 understödjan- ställan.
 de av idrotts-
 livet.

(Forts.)

Herr Lemke: Den ståndpunkt, som statsutskottets majoritet funnit sig böra intaga till Kungl. Maj:ts hemställan om det här ifrågavarande anslaget till idrottens understödjande, har väckt för- stämning och missmod i vida kretsar bland landets idrottsmän.

På grund av brev och telegram ej blott från idrottsföreningar, utan ock från enskilda personer kan jag konstatera, att denna förstämning icke allenast utgår från de båda stora sammanslut- ningarna »Centralföreningen» och »Riksförbundet», som genom sina inlagor till Kungl. Maj:t tagit initiativ i frågan, utan har denna förstämning gjort sig gällande vida utöver dessa organisationers ledande kretsar.

Detta är ej heller underligt, ty det är ett faktum — och enligt mitt förmenande ett synnerligen glädjande faktum — att idrotten under de senare åren varit stadd i ett starkt uppsving inom allt vidare kretsar av vårt land. Det borde också numera vara klart för oss alla, vilken betydelse denna idrott har för det släkte, som fostras, det vill säga för kärnan i det unga virke, varav den svenska nationen nu och framdeles skall timras.

Nu peka emellertid anslagets motståndare på gymnastiken i skolorna och säga: detta må väl vara nog! Nej, det är icke nog ty för mången, som snart måste ut i det praktiska livet och tjäna sitt bröd, upphör skoltiden hastigt nog, och det är kanske just då, som idrottslivet såsom en fortsättning av skolgymnastiken är som mest behöflig och — märk det väl, mina herrar! — ej minst därför, att under just denna period, då de ungas fysik är stadd i den starkaste utveckling, och då man kan säga, att både den andliga och kroppsliga personligheten slår sin rot — just under *den* perioden behöves ett intresse och en fri övning, som drager ungdomen bort från andra *fördärvliga* nöjen, vilka just under *den* perioden hava så många lockelser för de unga sinnena.

Men saken har även en annan mera direkt social sida. — Vi önska ju i alla våra dagar att plåna ut, vad som ännu benämnes klass- skillnader, att göra hela nationen till *ett* folk med enande gemen- samma intressen. Men härtill bidrager just i eminent grad ett utbrett idrottsliv, där *all* ungdom ställes sida vid sida och i fri tävlan, men med samma goda syfte, får komma i den intimaste beröring med varandra.

Kungl. Maj:t har ju också särskilt betonat, att meningen med anslaget är, att idrotten skall utbredas jämväl till landsbygden och till de mindre bemedlade, samt att även mindre sammanslutningar skola få del därav, och denna försäkran från den nuvarande rege- ringen lär väl ingen i denna kammare betvivla. Säkert är ock, att skulle man verkligen vilja göra idrotten här i Sverige till vad den

Gudi lov ännu icke varit och icke bör bli, nämligen till en uteslutande överklassrörelse, så finnes intet verksammare medel härtill än att vägra understöd och neka anslag. Ty för ett rationellt bedrivet idrottsliv fordras nämligen tillgångar, vida utöver dem, som »menige man» kan tillskjuta, och det är ju konstaterat från de båda stora förbunden, som vädjat till Kungl. Maj:t, att idrottslivets ekonomi för närvarande är i ett kritiskt skede och *behöver* understöd.

Utskottsmajoriteten förebär emellertid även, att idrotten i viss mån skulle kommit in på avvägar. Jag tror, att man här förblandar begreppen sport och idrott, som ingalunda äro kongruenta, men även om så i enstaka fall skulle vara förhållandet, som nu påstås, kan det icke måhända i viss mån vara beroende just därpå, att de tillgångar för idrottens bedrivande, som hittills *måst* framskapas, fått lov att uttagas från vissa ekonomiskt kapabla håll, vilka sedan, just därför, att de skapat de ekonomiska möjligheterna, även haft makt över ledningen, som då kanske blivit ensidig? Annorlunda kommer detta att te sig, då Kungl. Maj:t utdelar understöden.

Jag har ock den angenäma känslan av, att utskottsmajoritetens mening och farhågor i detta fall torde vara allenast svaga skuggbilder mot en dess bättre stor och ljus bakgrund. Jag vill därvid fråga: vittnar den stora seger, som Sverige vann förra året däruppe vid Valhallavägen, om en på avvägar stadd idrott? Och kan det vara möjligt, att svenska Riksdagen, sedan våra idrottsmän för endast några månader sedan visat icke blott landet, utan hela världen, vilken kraftig fysisk kärna, som dock finnes hos vårt folk — kan det då vara möjligt neka den rörelse bland vår ungdom, varpå detta ytterst vilar, det understöd, den behöver?

Jag tvekar för min del icke att beteckna den seger, som Sverige vann vid de olympiska spelen 1912, som den största seger vi vunnit sedan vår stormaktstid, och vid det ännu livliga minnet av denna seger beder jag att få vädja till kammaren att votera *för* Kungl. Maj:ts föreliggande begäran, till vilken jag, herr talman, under den form, som utskottsreservanterna givit därät, anhåller att få yrka bifall.

Häruti instämde herrar *Vahlquist* och *von Hofsten*.

Herr Lundgren i Vendelsberg: Under den föregående debatten i dag framhölls det, att barnen på väg till och från skolan få gymnastik nog, och på tal om föreliggande fråga får man också ofta höra den meningen uttalas, att största delen av folket i sitt alldagliga liv har idrott nog. Detta kan vara sant för folkgrupper sådana som exempelvis lantbrukare och sjömän, vilka åtnjuta den stora förmånen att ha ett omväxlande arbete ute i fria luften, men det är dock tusende människor i vårt land, som äro dömda att vecka ut och vecka in arbeta i instängd luft och tränga lokaler. För dem är en sund och naturlig idrott nödvändig, om

*Angående
understödan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Angående
understöddjan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)

de skola behålla sin livsstyrka och sin livsglädje. Jag vill icke upptaga kammarens tid med utläggning av idrottens betydelse för kropp och sinne. Det har talats och skrivits mycket om den saken på senare tiden. Jag ber endast att få säga, att då jag kommer att lägga min röst för Kungl. Maj:ts förslag, så gör jag det icke blott som en ringa tjänare i folkuppfostrans tjänst, utan också i egenskap av nykterhetsman. Det är min övertygelse, att icke endast gymnastiken, utan även idrotten är en av de viktigaste faktorerna i vår folkuppfostran, och i den mån vi intressera landets ungdom för idrott, i samma mån draga vi också ungdomens tankar och sinnen från mindervärdiga förströelser. Man behöver icke länge ha varit med i idrottslivet för att finna, att vissa njutnings- och stimulerande eller bedövande medel så till den grad nedsätta kropp och sinne, att den, som ägnar sig åt sådana, icke kan utveckla sig till en duktig idrottsman. Min tro är också, att vad vi i detta fallet offra för idrotten, det få vi snart nog igen i ökad kraft och folkhälsa. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, det vill säga till den avgivna reservationen.

Herr Rydén: Då ingen av utskottsmajoritetens ledamöter här har talat för utskottets hemställan, så ber jag att med några ord få angiva de skäl, som gjort, att jag för min del har anslutit mig till utskottsmajoritetens yrkande och följaktligen inte vill bevilja dessa 100,000 kronor.

Jag vill då till en början säga det, att jag visst anser, att en *sund* idrott är värd statens understöd. Jag skattar lika högt som någon annan den fysiska uppfostrans betydelse för ungdom som för gammal, och följaktligen är jag med i vändningen, så länge det gäller att understödja ett *sunt* idrottsliv. Staten har icke ställt sig alls avvisande eller okänslig för idrottsrörelsen i vårt land, nej, jag vågar säga, att det finns ingen strävan, ingen rörelse, som så har rönt understöd ifrån det allmännas sida redan vid början av dess egentliga organisation som vad idrottsrörelsen gjort. För idrottsrörelsen har ett stort statslotteri beviljats, till idrottsrörelsen ha anslagits miljoner, för idrottsrörelsen har byggts en dyrbar samlingsplats här i Stockholm, och stora summor ha gått från enskilda medborgare och än mer från våra samhällen, enkannerligen våra kommuner, till stöd för idrottsrörelsen. Jag är alldeles övertygad om, att förutsättningen för alla dessa anslags beviljande varit, att anslagen emellertid skulle gå till en *sund* idrottsrörelse.

Jag kan icke heller för min del underlåta att i förbigående uttala den uppfattningen, att de organisationer här i huvudstaden, som det nu är fråga om att understödja, nämligen centralföreningen och riksförbundet, visa sig bra illa kunna hushålla med penningar, när de trots ovanligt rika anslag från det allmännas sida befinna sig i den ställning, att de nu behöva vädja till staten för att kunna

bedriva sin verksamhet. Det är emellertid icke underligt, om man kommer i ekonomiskt trångmål, när man hushållar med penningar på det sätt, som man enligt deras egna skrivelser har anledning antaga bli fallet även i framtiden. Om herrarna gå in på innehållet i den skrivelse, som idrottsföreningen inlämnat här, så visar det sig, att över hälften av den anslagssumma, som här begäres av Riksdagen, skulle åtgå till förvaltningskostnader och utländsk representation. De beräkna själva i sin budget 43,600 kronor till förvaltning och 12,000 kronor till utländsk representation, tillsammans 55,600 kronor, som följaktligen, det vågar jag säga, icke i något avseende ha åtminstone något direkt med idrotten att skaffa.

Jag vill också, innan jag närmare ingår på frågan om idrottsrörelsen, sådan som den framträder organiserad av dessa idrottsföreningar, icke underlåta att framhålla och peka på det faktum, att det finnes inom vårt land utom dessa båda särskilda organisationer, som närmast äro ifrågasatta för statsunderstöd, såsom också statsrådet framhåller i motiveringen till detta anslagskrav, också åtskilliga andra föreningar, som kunna komma i åtanke, när det gäller åtnjutande av statsbidrag. Nu är det klart, att om staten går med på beviljandet av detta stora belopp, öppnar även den alla portar för en rörelse, som för övrigt seglar i medvind, förd av en stark överklassopinion med kronprinsen i spetsen, och som därför har alla möjliga förutsättningar att kunna räkna på understöd av de förmögnare samhällsklasserna och följaktligen redan nu mer än någon annan rörelse befinner sig på solsidan.

Bemärkas bör också, att, som man här planlägger saken, det icke är möjligt att överskåda vidden av de anslagskrav, som komma att ställas på statskassan i framtiden. Sålunda ställer jag mig redan av finansiella skäl så tveksam beträffande detta anslag, att jag ensamt därav måhända skulle föranledas att yrka avslag. Men jag skulle, när Riksdagen ställt sig så välvillig till en folklig rörelse, till vår gymnastik, kanske icke ställa mig så bestämt avvisande, därest jag icke vore av den bestämda övertygelsen, att vad man här vill gynna icke är allenast en sund, utan även en *osund* fysisk uppfostran. Jag skall i någon mån ingå på detta.

Jag vill med anledning av den gräns, som uppdragits mellan idrott och sport, säga, att denna har blott sitt teoretiska intresse. Anslaget går till de organisationer, som organisera idrotten. Och därvid är det mera fråga om sport än idrott understundom.

Om herrarna följt med idrottsrörelsen, sådan den framträtt under senare tider, ha herrarna först och främst märkt en bestämd strävan att driva fram professionalism. Idrottsmännen utbilda sig till en viss specialitet. Gymnastiken avser hela kroppens harmoniska utbildning. Den avser att forma ut icke den ena kroppsdelens på bekostnad av den andra, icke att bibringa en speciell färdighet på bekostnad av övriga. Men idrottsrörelsen, sådan den är orga-

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

Angående
understöddjan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)

niserad, den avser och går med sitt tävlingssystem allt mer och mer ut på att utbilda professionalister. Man får en, som är rekordlöpare, en, som är rekordhoppare o. s. v. Den ene har det ena rekordet och den andre har ett annat, och huvudsaken ligger icke i att man får ut människor i allmänhet i skog och mark till idrottsövningar och sådant, utan huvudsaken är, att man med tränare, stundom mycket högt avlönade sådana, skall träna fram några få personer inom en nation till någon viss specialitet, till att få någon liten, liten egenskap före de medtävlade i en tävling. Hela systemet med dessa tävlingar går ju ut på att skapa rekord och vinna pris. Rekorden telegraferas jorden runt. Om det är någon, som hoppar en centimeter högre än alla andra i en tävling, eller om en person hoppar en centimeter högre, än han förut gjort eller någon förut gjort, det telegraferas över världen som en världshändelse. Den för individuella tävlingar organiserade idrottsrörelsen går ut på att avsevärt uppdriva en viss speciell färdighet och att på en punkt i den fysiska utbildningen driva till det yttersta av mänsklig prestationsförmåga, även om denna förmåga skulle vinnas på bekostnad av alla övriga kroppens organ.

Jag läste för några få dagar sedan en tidningsnotis. Jag kan icke borga för, att den är sann, men den stod att läsa under idrottsavdelningen i en av stockholmstidningarna. Där stod, att efter vissa nyligen hållna stora tävlingar uttalades allmänt den beskyllningen, att representanterna för en främmande nation hade använt stryknin i någon viss utblandning för att kunna pressa fram det yttersta möjliga av mänsklig prestationsförmåga, för att sålunda kunna slå rekord i tävlingen. Det framhålles i samma tidningsnotis, att på detta sätt kommer denna nations idrottsmän icke att uppträda mer än vid ett eller två spel. Sedan äro de borta och förbrukade.

Med denna ensidiga ntveckling, som idrottsrörelsen fått i skydd av centralföreningen och i skydd av riksförbundet, kan man icke säga, att i stort sett den svenska idrotten ligger på det plan, att den förtjänar att nämnas vid sidan av eller i samma andedrag som den sunda fysiska fostran, som gymnastiken avser att bibringa. Jag vågar säga, att många av de tävlingar, kring vilka hela rörelsen koncentrerar sig, lagts så, att de avgjort framkalla överansträngning, ja, till och med dödsfall. Nu har minnet bleknat av de skildringar, som förekommo efter 1908 års olympiad i London. Jag skulle eljest kunna erinra om, hur åtminstone den engelska opinionen upprördes över det ohyggliga skådespel, som upprullades, när maratonlöparne kommo tillbaka från sin språngtävlan, när de måste skuffa fram och nästan bära fram segraren i loppet, som helt och hållet utpumpad föll ned framför målet och icke kunde föras in annat än knuffad fram av sina kamrater. Och kanske herrarna minnas, fastän det drunknade i det allmänna jublet, att även vid

olympiska spelen här i Stockholm 1912 fick Sveriges befolkning samla ihop penningar för att begrava en idrottsman, som stupat på rännarbanan.

*Angående
understöjdjan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Men, herr talman, jag skulle för min del ändock icke ha dragit mig för att rösta för det anslag till den svenska idrotten, som här är i fråga, för såvitt icke idrotten hade ett tredje särmärke, nämligen däri, att den tagit sig former, som äro rent *förrådande*. Jag syftar därvid på brottning, som upptagits på de olympiska spelens program, och på boxning, som under de senaste dagarna kommit upp på idrottsprogrammet. Jag har flera gånger varit med som åskådare vid brottningsstävlingar. Har man suttit bland publiken vid en sådan tävling, så har man sett, vilka känslor, som utveckla sig bland åskådarna, huru lidelserna växa fram. Det hände i Köpenhamn för många år sedan, att publiken höll på att ge sig i slagsmål och storma över barriären, därför att den ansåg, att det fattades några millimeter i, att en av deltagarne i brottningen lagt motståndaren med skuldrorna mot marken. Herrarna kanske läste för några år sedan, då Beck-Olsen var danska nationens helgon och stora idrottshjälte, hur danska tidningar skildrade formliga skandaler, som förekommo på grund av de lidelser, som uppjagats under åskådandet av brottningsstävlingarna där.

Men för 14 dagar sedan bildade det riksförbund, vilket nu är ifrågasatt att erhålla statsanslag, en sektion för *boxning*. Ha herrarna någon gång varit i tillfälle att övertvara en boxningstävlan? Jag har varit det, och det i denna sportgrens hemland. Och jag får säga, att något fulare, råare och otäckare än boxning kan jag icke tänka mig. Och skulle det hänga på min röst, så skulle, i stället för att en sådan idrotts- eller sportgren skulle få statsunderstöd, den i lag förbjudas och ställas vid sidan av sådana rent ovärdiga föreställningar, som till exempel tjurfäktning anses vara i norra och västra Europa. Boxningen är icke en bit bättre.

Det är sålunda här icke fråga om allenast en sund idrott, som söker statsanslag, utan det är fråga om *organisatorerna av idrottens urartning*, d. v. s. riksförbundet och centralföreningen, som äro ifrågasatta att få statsanslag. Dessa organisationer kan åtminstone icke jag finna värda understöd av skattemedel, varför jag också kommer att yrka avslag.

När jag gjort detta, så har det varit därför, att jag dock tror, att det finnes möjlighet för att man här i Sverige skall kunna få fram en sund idrott. Det är klart, att sådana gamla idrotter, som sedan urminnes tider haft hävd och burskap i vårt land, såsom skidåkning, rodd, segling, skridskoåkning och en mängd sådana idrottsgrenar, inte falla under den dom över idrottsrörelsen, sådan den utvecklats på den senaste tiden, som jag tillåtit mig falla. Komma vi någon gång att stå inför möjligheten att bevilja anslag till sådana sammanslutningar, som försöka organisera en god och

Angående
understöddjan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)

sund idrott, sådan som av ålder funnits i vårt land och som bör hjälpas fram, då skall även min röst läggas för ett sådant anslag. Men jag får verkligen säga, att jag icke kan förstå, att man i Per Henrik Lings fosterland, sedan man här i dag för första gången på ett århundrade visat en verklig välvilja mot gymnastiken, hans skapelse, också ögonblickligen skall vara redo att utan hörande ens av de myndigheter, som bruka få yttra sig i sådana frågor och som även enligt grundlagen bort höras i detta fall, votera ett anslag till en rörelse, som i väsentlig grad företer rent främmande tillsatser, importerade från andra länder, en rörelse, som inte vuxit fram inom vårt land och som inte heller, det är min livliga övertygelse, i längden kan komma att röna något avsevärt understöd från vårt folks sida.

Denna min ståndpunkt innebär ingen ovilja mot en sund idrott. Även min röst skall läggas till stöd för den svenska idrotten den dag, när jag har garantier för att jag därmed inte ger stöd till en urartad idrottsrörelse, vilket man gör genom ett bifall till det nu föreliggande förslaget.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Med herr Rydén förenade sig herrar *Källman, Kropp, Bårg* i Katrineholm, *Lindqvist* i Kosta, *Borggren, Nilsson* i Tånga, *Bengtsson* i Göteborg, *Jansson* i Falun, *Anderson* i Råstock och *Holmström*.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Berg: Den svenska idrottsrörelse, som nu är föreslagen till statsunderstöd, har av föregående talare blivit med så lidelsefull skärpa angripen och så fullständigt utdömd, att det nästan fordras kurage för att taga propositionen i försvar. Icke desto mindre får jag väl söka göra det.

Av hela herr Rydéns anförande syntes mig framgå, att han vid bedömandet av denna sak gjort sig skyldig till en sammanblandning av två arter av idrottsutövare, som böra skarpt skiljas från varandra och som även själva betrakta sig såsom skarpt skilda, nämligen de s. k. *amatörerna*, som driva idrotten såsom ett medel för fysisk kultur, och de s. k. *professionisterna*, som driva den såsom ett medel att tjäna pengar. Det är givet, att om en person ägnar sig åt kroppsövningar för att inför allmänheten förevisa förvånande konststycken och på så sätt förtjäna pengar, så kommer idrotten för honom lätt att få en rå och själslös karaktär, bli vad man kallar sportfäneri. Men det är alldeles oriktigt att med varandra jämnställa de två arter av idrottsutövare, som jag nämnde. Mellan dem är en djup klyfta.

Jag har här ett litet häfte, innehållande tävlingsregler för Svenska skidlöpningsförbundet. I dessa regler heter det i 1 §: »Amatör vare förbjudet att: a) mottaga betalning som tränare; b)

tävla om penningpris; c) mot betalning deltaga i idrottstävling eller uppvisning; d) deltaga i idrottstävling eller uppvisning med eller mot professionist eller e) skaffa sig ekonomisk fördel genom sitt deltagande i idrottlivet såsom genom att försälja, bortbyta, pantsätta, uthyra eller förevisa vunna pris.» I § 2 heter det: »Amatör, som överträder ovanstående bestämmelser, må av Riksförbundets förvaltningsutskott efter vederbörande sektionsstyrelses hörande förklaras vara professionist, och skall kungörelse därom införas i Riksförbundets officiella organ samt anteckning ske i liggare å Riksförbundets kansli». En sådan person är sålunda utesluten från själva den egentliga idrottsrörelsen. Jag har starka skäl förmoda, att de avskräckande exempel från utlandet, från Köpenhamn och London, som herr Rydén lämnade, voro hämtade företrädesvis från professionisternas idrottsutövning. Men vad som gäller om dem får inte utan vidare tillämpas på de egentliga idrottsmännen.

Herr Rydén nämnde såsom ett synnerligen avskräckande exempel en särskild art av idrott, som under senaste tiden skulle ha blivit införd i Sverige, nämligen boxning. Jag läste en notis härom första gången för några dagar sedan i tidningen Socialdemokraten. Och där fanns tillika i samma nummer av tidningen införd en uppsats om boxningsidrotten av tidningens egen sportreferent, vari han tog denna idrott i försvar mot beskyllningarna för brutalitet och råhet och bestämde förordade densamma såsom en idrott, vilken lika väl som åtskilliga andra idrotter kunde vara en gentlemanidrott och inte bara en, så att säga, ligapojksidrott. För min personliga del är jag absolut okunnig i den ädla boxningskonsten, och jag vågar därför icke uttala mig bestämt om, huruvida man ovillkorligen måste bryta staven över densamma och säga, att all sorts boxningsidrott är sådan, att den endast passar för ligapojkar och andra råa människor. Jag vill alltså för närvarande därom icke säga någonting. Men klart är, att om man vid prövning skulle finna, att boxningsidrotten i och för sig är sådan, som herr Rydén utmålade den, då bör man också föreskrifva, att den uteslutes från de idrottsarter, som kunna erhålla del av statsunderstödet.

Jag vill i detta sammanhang beriktiga en uppgift, som herr Rydén med stor bestämdhet lämnade, nämligen att det skulle vara riksförbundet, som här i landet infört detta slag av idrott, och att förbundet inom sig har en avdelning av dess utövare. Enligt uppgifter, som jag erhållit, är ännu i denna stund den nybildade föreningen för boxningsidrott icke ansluten till, icke upptagen i de organisationer, för vilka statsunderstöd här är ifrågasatt.

Herr Rydén skildrade den svenska idrottsrörelsen i allmänhet i de mörkaste färger. Han upprepade flera gånger vad som uttalats redan i utskottets motivering, nämligen att vår svenska idrottsrörelse skulle ha utvecklats sig i osund riktning. För detta påstå-

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

ende lämnade han inga bevis, och de lämnas heller icke i statsutskottets betänkande. Jag kände mig vid läsningen av detta betänkande i behov av att få ett omdöme om saken från fullt sakkunniga män, och jag har också erhållit ett sådant. Tio framstående läkare ha lämnat mig en skrivelse härom, som jag skall be att som ett lämpligt motgift mot alla de starka påståenden, som herr Rydén anförde, få meddela till kammarens protokoll. Skrivelsen lyder så:

Med anledning av att det av regeringen begärda anslaget om 100,000 kronor till den nationella idrottens understödjande blivit av statsutskottet avstyrkt på den grund, att utskottet anser »det kunna med skäl ifrågasättas, om den idrottsrörelse, som för närvarande utvecklas inom landet, icke kommit in på vägar, som åtminstone delvis svårliken kunna betraktas såsom ledande till målet för en sund idrott, kroppslig och andlig hälsa», få undertecknade, läkare, som under flera år med uppmärksamhet följt den svenska idrottens utveckling och vunnit erfarenhet om dess inverkan på hälsotillståndet hos landets ungdom och vuxna idrottsidkande män och kvinnor, härmed göra följande uttalande:

1) att den i vårt land bedrivna idrotten haft och har en synnerligen välgörande inverkan på utvecklingen av hela vårt folks och särskilt de mindre bemedlades kroppsliga och andliga hälsa;

2) att densamma därför ock är det kraftigaste medlet att vid sidan av de rent militära övningarna utbilda och stärka vårt lands försvarskrafter;

3) att densamma likaledes är en moralisk faktor av betydelse och avhåller särskilt vår ungdom från dåliga nöjen, befordrar nykterhet och ökar kroppens motståndskraft mot vissa sjukdomar, såsom särskilt tuberkulos;

4) att visserligen fall av skadlig överansträngning vid tävlingarna förekommit, men att dessa blott varit enstaka och fåtaliga, och att dylika genom övervakning och rationell träning böra kunna förekommas;

5) att intet skäl finnes att frukta, att i vårt land idrottsrörelsen kommer att utvecklas i skadlig riktning eller inkommit på vägar, som motverka idrottens välgörande inflytande på kroppens sunda utveckling till hälsa och kraft.

Stockholm den 11 mars 1913.

S. E. Henschen,
f. d. medicine professor.

John Berg,
professor.

J. E. Johansson,
professor vid karolinska institutet.

I. Jundell,
docent, överläkare.

Josef Hammar,
bataljonsläkare.

Fritz Svensson,
skolläkare.

Emil Zander,
föreståndare för mediko-mekaniska institutet.

J. Arvedson,
föreståndare för arvedsonska gymnastiska institutet.

Astley Levin,
professor vid gymnastiska centralinstitutet.

Axel Wahlstedt,
bataljonsläkare, assistent vid statsmedicinska anstalten.

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Det är i avseende på denna skrivelse ett par omständigheter, som synas mig påkalla särskild uppmärksamhet.

I en punkt i skrivelsen heter det, såsom herrarna hörde, »att visserligen fall av skadlig överansträngning vid tävlingarna förekommit, men att dessa blott varit enstaka och fåtaliga, och att dylika genom övervakning och rationell träning böra kunna förekommas». Härav framgår, att undertecknarna av skrivelsen ingalunda blundat för att överdrifter verkligen förekommit, men de ha tillika på grundvalen av mångårig erfarenhet och mångåriga undersökningar av förhållandena kunnat intyga, att dessa överdrifter äro enstaka och fåtaliga, och att desamma genom övervakning och rationell träning kunna förekommas. Att ge denna övervakning och denna rationella träning, det är just en av de främsta uppgifterna för de idrottsorganisationer, för vilka statsunderstöd begäres. Om man studerar de regler, som äro gällande för träningarna, så finner man, att det i dessa regler på det allra bestämdaste varnas för överansträngning och överdrift vid idrottens utövande; och där fordras tillika uttryckligen, att de, som deltaga i träning, skola föra ett regelbundet och naturenligt levnadssätt samt avhålla sig från sprit och tobak med mera dylikt. Jag har här i min hand en av de, som jag tror, mest använda handböckerna i fri idrott, och den har på det hela taget karaktären av ett slags *hälso-lära* för utövarna av kroppsövningar.

En annan omständighet, som likaledes påkallar uppmärksamhet med avseende å den skrivelse, som jag tog mig friheten uppläsa, är, att bland de tio läkare, som undertecknat densamma, finnas tre framstående representanter för *gymnastiken* i vårt land, således just för det slags kroppsövning, som herr Rydén i starka ord och med rätta framhöll såsom sund och riktig. Bland undertecknarna befinna sig: föreståndaren för Arvedsonska gymnastiska institutet, doktor J. Arvedson, föreståndaren för Mediko-mekaniska institutet, doktor E. Zander och läraren vid Gymnastiska centralinstitutet, professor Astley Levin. Till dem har anslutit sig föreståndaren för Gymnastiska centralinstitutet, professor N. F. Sellén, som skickat mig en skrivelse, vilken jag likaledes ber att få här föredraga. Han yttrar:

I anledning av det av regeringen hos Riksdagen äskade anslaget av 100,000 kronor till understödjande av idrottslivet inom landet, får jag framhålla följande synpunkter. En sund och av en nations breda

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

lager omfattad idrott har ett mäktigt inflytande på detta folks hälsa och fysiska kraft. Idrotten har en stor uppfostrande betydelse, såväl i psykiskt som moraliskt avseende. Idrottsanda är liktydig med viljestyrka; ett folk, besjälade av idrottsanda, har förmåga att på andra områden nå stora resultat. Idrotten bör därför förvisso betraktas såsom en nationens angelägenhet och av statsmakterna omhuldas och understödjas, på samma gång som till sin utveckling övervakas. Vad en nation offerar på sin ungdoms kroppsliga uppfostran är icke bortkastade medel. Röntan heter här ökad arbetskraft, sundhet, värnkraft, större motståndskraft i livets uppslitande strid. Man må därför hysa den livliga förhoppningen, att årets Riksdag skall behjerta detta och bifalla det av Kungl. Maj:t äskade anslaget.

Stockholm den 13 mars 1913.

N. F. Sellén,

föreståndare för kungl. gymnastiska centralinstitutet.

Att man inom gymnastikkretsar och särskilt inom gymnastiska centralinstitutet hyser den uppfattning av vår svenska idrottsrörelse, som här kommit till uttryck, har förut varit känt. Professorerna Sellén och Levin vid gymnastiska centralinstitutet sitta såsom ledamöter i styrelsen för den centralförening, som av Kungl. Maj:t begärt detta anslag; de ha varit med om att bära fram föreliggande framställning till Kungl. Maj:t. Men icke nog härmed. Gymnastiska centralinstitutets direktion har förut varit av Kungl. Maj:t anmodad att yttra sig över den verksamhet, som centralföreningen och riksförbundet leda, och direktionen har i ett den 18 februari 1907 till Kungl. Maj:t ingivet utlåtande uttalat sig om de båda organisationernas verksamhet. Den har förklarad »idrotten, rätt ledd och rätt övad, vara av synnerligt gagn för ungdomens uppfostran och ansträngningarna för dess utveckling således väl förtjänta att kraftigt understödjas». Det förhåller sig följaktligen ingalunda så, som man velat göra troligt, att gymnastiska centralinstitutet ej skulle blivit vederbörligen hört i fråga om den verksamhet, för vilken i propositionen äskas understöd.

Att gymnastikens målsmän intagit en sympatisk ställning till idrotten är helt naturligt. I leken och idrotten har gymnastiken, även den svenska Lingska gymnastiken, sitt ursprung, och i leken och idrotten har den ock sitt bästa stöd. Lek och idrott äro icke rivaler till gymnastiken, utan bana väg för densamma, och i den mån man genom lek och idrott lyckas väcka intresse för sund kroppslig utveckling hos barn och ungdom, i samma mån skall det också bli möjligt, men ej förr, att hos hela vårt folk en gång sprida verkligt intresse och livligt deltagande i den mera formstränga och vetenskapligt normerade art av kroppsövningar, som heter gymnastik. Det är således alldeles oriktigt, när man framställer dessa båda saker såsom varandra uteslutande och med varandra rivalise-

rande. De äro tvärtom varandras bästa bundsförvanter. Det veta även målsmännen för dessa båda arter av kroppsövningar ganska väl, vilket ock framgår av de intyg, som jag läst upp för att motverka herr Rydéns däremot stick i stäv gående utlåtelse.

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Nu kan man emellertid säga: Ja, det må vara, att den svenska idrotten är god och sund, men den kan ju reda sig själv. Nej, det kan den icke, och det bland annat av två skäl. För det första äro de ekonomiska tillgångar, som statsutskottet påstått, att rörelsen förfogar över, icke sådana, som statsutskottet framställt dem. Den, som har att förfoga över Stadion, är icke idrottsrörelsen, såsom det påstås i statsutskottets betänkande, utan i stället, såsom det visas i propositionen — jag hänvisar härvid till sid. 604 — aktiebolaget Idrottsparken, detta för tio år framåt. Centralföreningen förfogar icke, såsom utskottet låter förstå, över räntan å ett kapital av 1,509,000 kronor; nej, såsom det utvecklas på samma sida i propositionen, måste härifrån dragas ytterligare över 400,000 kronor, så att det kapital, varav idrottsrörelsen nu får åtnjuta räntan, uppgår icke fullt till 1,100,000 kronor, vilket är väsentligt mindre, än statsutskottet velat låta påskina.

Detta var det ena skälet. Det andra är, att Sveriges idrottsmän i allmänhet icke tillhöra de bemedlade samhällsklasserna. Man har visserligen tidigare på vissa håll gjort upp för sig, att idrottsrörelsen skulle vara ett slags överklassrörelse. Men av de mer än 60,000 organiserade idrottsmän, som vi nu lära ha, utgöras, efter vad det uppgivits för mig, emellan 75 och 85 procent av kroppsarbetare. En rörelse med dylik rekrytering kan väl icke med något fog kallas överklassrörelse. Den är en folkrörelse fullt ut lika mycket som rörelsen för gymnastikens utbredning. Och den är tillika, såsom framhålles i propositionen och i de intyg, jag åberopat, en rörelse, som *kan* ha en rätt betydande, socialt utjämnande verkan. Jag vågar visserligen icke tillskriva densamma en så kolossal betydelse, som en talare för en stund sedan gjorde, men jag tror, att alla dock rättvisligen måste erkänna, att den i rätt stor omfattning är ägnad utöva en socialt utjämnande verkan. Och jag vill sluta med att säga, att denna inverkan kan den få i ju högre grad den kommer under statens vård och ledning samtidigt med att den får statsunderstöd. Om det således verkligen med rätta kan sägas, att vissa utväxter, vissa överdrifter, vissa olägenheter varit förbundna med den svenska idrottsrörelsen, så erhåller man, ifall den nu kommer under statens kontroll, just häruti ett kraftigt medel att råda bot för sådant. Och jag behöver icke försäkra, att såvitt jag får något med saken att göra, skall jag låta mig angeläget vara, att idrottsrörelsen får behålla den sunda karaktär, som vi alla önska densamma och som den *i huvudsak* nog också hittills torde haft.

Jag ber att få tillstyrka bifall till propositionen.

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

Herr Nilson i Örebro: Herr talman! Efter det utförliga och uttömmande anförande, som vi just nu fått höra från statsrådsbänken, kunde det måhända synas överflödigt att vidare yttra sig i föreliggande ärende, men då ingen ifrån statsutskottets sida hittills har yrkat bifall till den kungl. propositionen, så är det kanhända på sin plats, att yrkande härom också från det hållet framställes.

Jag är ingen idrottsman, men jag är fullt på det klara med en sund idrotts stora vikt och betydelse för vårt folks andliga och kroppsliga hälsa, och det är just på den grund, som jag i statsutskottet icke har kunnat biträda dess avstyrkande hemställan, utan reserverat mig däremot. Det synes mig nämligen, som om den ungdom, som dag efter dag är bunden vid det ensidiga kroppsarbetet eller det nästan lika ensidiga studiearbetet, skulle ha behov av icke allenast den förströelse och andliga vederkvickelse, som en god idrott är i stånd att meddela, utan även och framför allt den kroppsliga utveckling och kraftförnyelse, som just genom densamma skänkas. Nu har det här talats om de många överdrifter och utväxter, som finnas inom idrottslivet, och förvisso finnes det sådana. Jag är den siste att bestrida den saken. Men, mina herrar, på vilket område av det mänskliga livet finnas icke överdrifter och utväxter? Jag tillåter mig vädja till envar, som vill göra ett nummer av överdrifterna och utväxterna på detta område, om det icke ingår i hans egen erfarenhet, att överdrifter kunna finnas, och den av kammarens ledamöter, som i detta avseende är alldeles utan skuld, han må ju kasta första stenen på idrottsrörelsen. Vi få visserligen alldeles icke sluta ögonen till för de fel och lyten, som kunna förefinnas inom idrottsrörelsen, men därför synes det mig, att det icke går an att alldeles ställa denna rörelse utom statens kontrollerande inverkan. Det anslag, som nu ifrågasättes att beviljas, skall ju utgå under villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas. Ut i villkoren för detta anslags beviljande synes det mig således, som vi hade just den garanti, som min ärade vän på skånebänken sökte efter och som han ville ha. Den garantien lämnas ju i de kontrollerande bestämmelser, som Kungl. Maj:t äger att utfärda i sammanhang med anslagets beviljande.

Idrottsrörelsens män ha lett denna rörelse så, att den länt vårt land till heder, och de ha gjort det svenska namnet aktat och hedrat över hela världen. Svenska män ha på andra områden, framför allt på den andliga kulturens, visat världen, att den lilla svenska nationen på det området är fullt jämbördigt med vilket annat kulturfolk som helst. Och på den kroppsliga kulturens område har, såsom förut under debatten erinrats om, den svenska gymnastiken vunnit världsrykte, och det icke minst vid de mellanfolkliga idrottstävlingarna. Den svenska gymnastikens största seger synes dock ha ernåtts genom de resultat, som svenska idrottsmän ha vunnit

under tävlan med andra nationers idrottsmän. Vi få härvid komma i håg, att denna tävlan försiggått med de yppersta idrottsmän som dessa nationer kunnat föra fram. De segrar, som den svenska gymnastiken och den svenska idrotten tillkämpade sig i vårt eget land i fjol, dem gäller det nu också att fullfölja, och den ställning, som därigenom ernåddes, gäller det att häfda 1916 i Berlin. Idrottsmännen offra tid och krafter för den strid, som väntar dem, men de behöva också pengar utöver dem, som de själva kunna anskaffa, eller som stå dem till buds. De ha vänt sig till regeringen, och den har vädjat till Riksdagen. Ett avslag på denna vädjan synes mig skola verka synnerligen avkylande på den hänförelse, med vilken ungdomen nu går att upptaga denna strid år 1916. Och jag ber få erinra om, att denna hänförelse är en nödvändig förutsättning, för att i den kamp, som förestår vid denna mellanfolkliga tävlan, häfda den svenska idrotten och föra den fram till seger.

Jag skall i detta sammanhang tillåta mig anföra ett utdrag av ett yttrande av en för kammarens ledamöter mycket väl känd tidsningsredaktör. Det är den bekante Strixredaktören Albert Engström. Jag vet, att det är många av kammarens ledamöter, som understundom intressera sig för honom, och då kanske det också kunde intressera kammarens ledamöter att höra, vad han skrev om just de olympiska spelen. Han skrev om dem på följande sätt: »Om vårt folk också haft avsevärda fördelar som värdfolk — ty det är lättare att kämpa i hembygden än på främmande mark — så har det ändå åkt upp åtskilliga grader. Vi ha anledning att vara glada, och detta så mycket mer som vår glädje har fullkomligt sunda och riktiga skäl för sig. De, som insinuera, att vår sportliga seger haft till orsak det andliga s. k. uppsving, som säges vara en följd av 1905, misstaga sig. Vår seger var planerad förut. Den var en följd av ett gott arbete, som hade börjat långt före 1905. Vi kunna nu med gott samvete fastställa detta, och personligen vill jag framhålla en synpunkt — den, att vår seger är tusen gånger mer värd än effekten av tusen dumma och ohövlige varningsord. Detta skulle jag vilja plugga in i mina landsmän, om det behövs. Vi vilja gå fram i vår nuvarande rörelses riktning, och världen skall omfatta oss med sympati, så länge vi äro värda densamma.

Om nu denna vår seger möjligen i någon mån berott på, att vi utkämpat striden på egen mark, borde vi ställa oss så, att vi i Berlin 1916 avlägsna detta minus. Låt oss alltså komma överens om att göra vårt bästa för att föra de svenska färgerna till seger även då!»

Det kan ju hända, att det är en och annan överdrift här hos den ärade redaktören, som på detta sätt uttalat sig, men jag ber emellertid få säga, att det innehåller så mycket sanning, att jag hoppas, att kammarens ledamöter skola behjarta densamma och

Angående bifalla den kungl. propositionen, till vilken jag nu anhåller att få
understöddjanda av idrotts- yrka bifall.
livet.

(Forts.) Herr *Forsberg* instämde häruti.

Herr Martin: Herr talman! Jag skall be att redan från början få tillkännagiva, att jag kommer att rösta för reservationen, och detta gör jag, därför att jag har den uppfattningen, att både gymnastiken och idrotten ha en ofantligt stor betydelse för vårt folks fysiska uppfostran. Men jag har icke begärt ordet för att säga just detta, ty detta har sagts av föregående talare och kommer helt säkert också att sägas av dem, som efter mig antecknat sig. Utan jag begärde ordet för att framhålla något av idrottsrörelsens avigsidor, som icke här i kväll framhållits.

Det har hela kvällen talats om, att idrottsrörelsen verkar klassutjämnande, att idrottsrörelsen tränger ned i de djupa leden av svenska folket. Därmed har man också betonat, att det är en stor folkrörelse, vilken måste tagas hänsyn till. När det så förhåller sig, så anser jag ett statsanslag vara berättigat, ty därigenom blir det möjligt för statsmakterna att utöva en viss kontroll över idrotten, sådan den bedrives i vårt land. Jag syftar icke på idrotten i sig själv, utan jag syftar på idrottsföreningarna och deras ledning. Det är nämligen så, att jag representerar rätt stora folklager, som ha sitt hemvist i Stockholms skärgård. Där är det roddsporten, som omhuldas och för folket betyder mycket, det ligger i sakens natur. Hur har nu denna roddsport skötts? Vi ha i Vaxholm kanske en av de äldsta och kanske förnämsta av Sveriges roddföreningar. De förnämsta idrottsmännen på detta område ha sitt hemvist därute. De ha också hemfört de allra flesta segrarna i denna sport åt Sverige. Ända till 1905 funnos icke några särskilda bestämmelser stipulerade, utan dess medlemmar fingo deltaga i alla tävlingar. Men så hände någonting, som är ganska anmärkningsvärt. Om jag icke är alltför illa underrättad, så var förhållandet det, att denna förening år 1905 vid tävlingar i närheten av Stockholm hemförde fem eller sex segrar av sju möjliga. Då hittade en person på den nyheten, att i Vaxholmsföreningens roddlag funnos fiskare och sjömän, och att de sålunda icke voro amatörer. Alltså skulle de bort. Nå, man fick sin vilja igenom, och det blev en bestämmelse, som lydte ungefär så, att sjömän och fiskare, eller i öfrigt envar, som vid sitt yrkes utövande är beroende av rodd, skulle icke få deltaga vid roddtävlingar. Då ströks sålunda bort alla dessa roddmänniskor, som städse varit en heder för Sverige i tävlingarna. Man hade fått sin vilja fram. Men Vaxholmsföreningen var icke sen att svara på detta. De satte in all sin kraft för att trots denna bestämmelse fortfarande hävda sin roddarära och placerade i sitt lag dugliga arbetare, som voro vana att hålla i årorna, och dessa hävdade

med glans Vaxholmslagets gamla traditioner. Det var snickare, plåtslagare och andra arbetare, som fortfarande med förkärlek driva denna sportgren. Så skulle förberedelserna göras för olympiska spelen förra året, och då blev frågan naturligtvis den: huru skola vi bli av med dessa människor, som visserligen ro så bra, men naturligtvis icke äro lämpliga att representera Sverige? Då uppträdde, efter vad jag hört, en av idrottens främste ledare på detta område vid de förberedande förhandlingarna angående Sveriges representerande inom roddsporten och yttrade, att engelsmännen, som i sitt roddlag hava nästan uteslutande lorder, komma naturligtvis aldrig att upptaga tävlan med ett lag, som består av dessa Vaxholmsbor, d. v. s. ett lag av svenska arbetare. Vad tro herrarna, att man känner inför sådana yttranden? Det råder i de bygder jag representerar ett starkt missnöje över, att de fått en sådan behandling. Finns det någon motsvarighet härtill på andra områden? Ha t. ex. kavalleriofficerarna strukits, när det gällt hästtäffingar? Nej, det har tvärtom överallt framhållits, vilka framstående officerare vi ha, som kunna utöva hästsporten på sådant sätt. Äro nu icke de i lika hög grad yrkesridare likaväl som fiskare och sjömän i skärgården äro yrkesroddare? Ja, det har till och med skapats nya idrottsgrenar, som äro särskilt avpassade för vissa klasser. Jag erinrar om t. ex. den moderna femkampen. Det fanns icke någon anledning alls att skapa denna gren, men det fanns en särskild klass, som behövde göra sig gällande vid idrottstäffingarna och som icke kunde göra det såsom förhållandena voro före denna idrottsgrens tillkomst.

Jag har emellertid sagt, att jag vill yrka bifall till reservationen, och det gör jag därför, att det ju finnes möjlighet för statsmakterna att, då sådant här anslag beviljas, fastslå, att några överklassfasoner icke få göra sig gällande, utan att det skall vara rättvisa på alla håll, så att idrottsmännen, de må vara arbetare, fiskare eller sjömän, om de vilja tävla under vanliga förhållanden, de också må få göra det.

Jag har med detta velat framhålla, att här ifrågakande statsanslag bör beviljas, därför att statsmakterna skola få ett sådant inflytande. Herr talman; jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Sommelius: Herr talman, mina herrar! Av flera talare har vid detta tillfälle prisats idrottsrörelsens stora betydelse och den storartade verksamhet, den bedriver i vårt land. Därom torde således för närvarande icke vara något ytterligare att säga. Särskilt ber jag emellertid få uttala mitt tack till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet för hans välvilliga gendrivande av den enligt min mening i alltför kraftiga ordalag framförda kritik av idrottsverksamheten i vårt land, som min kamrat på Malmöbanken

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

tilllät sig framföra. Utskottet säger i sitt betänkande, att »utskottet vill icke förneka, att en i rätt riktning bedriven idrott kan vara ett statsintresse av beskaffenhet att böra med allmänna medel understödjas». Jag trodde, när jag läste dessa rader, att man häri åsyftade just de överdrifter, som vid ett eller annat tillfälle blivit påpekade, och att man med dessas undanröjande icke vore obenägen att stödja idrottsverksamheten. Jag är även övertygad om, att de så småningom också skola bli avhjälpta. Men det är alldeles klart, att i ett system, som går tillbaka ända till den klassiska forntiden, till Roms, Atens och Spartas dagar, de överdrifter, som ärfts från den tiden, icke med ens kunna sopas bort, så ny som idrottsrörelsen är i vårt land. Men jag förstår nu av herr Rydéns anförande, att han hållit i pennan, då detta utskottss betänkande skrevs. Och om han sålunda bidragit till formuleringen av detsamma, så kan han väl också i fortsättningen framhålla sin mening, att vår idrott icke är någon sund idrott, utan en osund, att professionalismen uppammas, att tävlingar anordnas efter klassiska förebilder, så att ansträngningarna drivas upp till det yttersta under rent av förråande former m. m. Han har till och med dragit fram exempel på olyckshändelser, som timat här och i främmande länder, liksom om det vore möjligt, att en så betydande ungdomsrörelse skulle kunna utövas utan risken av inträffade olycksfall. Det är alldeles tydligt, att sådan yttring av livsverksamhet icke kan undvika överdrifter.

Jag vill icke förlänga tiden för överläggningen i detta ämne, utan skall fatta mig så kort som möjligt. Men jag ber att få omtala, att jag själv tillhör flere idrottsföreningar, och att jag dock aldrig har sett någonting av allt det, som herr Rydéns skildrat. Jag deltar ofta i föreningarnas sammankomster, åser ofta deras tävlingar, men har aldrig sett något, som passerat under förråande former.

Till detta skall jag blott lägga ett par ord. Det är nog icke obekant för ledamöterna i denna kammare, att nästan i varje hem, där barn och ungdom växa upp, man numera nästan alltid ser de unga på lediga stunder syssla med idrott. Går någon enda dag till ända, utan att denna är föremål för deras intresse, vare sig det gäller överklass eller underklass, unga män eller unga kvinnor? Överallt talar man om idrott, och intresset därför växer dag för dag, år för år. Det är, mina herrar, icke en rörelse, som man kan tillbakatränga, utan den går framåt, vad än Riksdagen i denna fråga beslutar. Men jag ber kammarens ledamöter vara vänliga och icke sluta örat till för dessa röster från edra egna ungdomskretsar, och jag ber Eder om välvilja, när kammaren i dag avlämnar sina röster och sålunda giver dem för reservationen, till vilken jag ansluter mig.

Herr Indebetou: Herr talman! Då jag begärde ordet för en stund sedan, så var det huvudsakligen för att påvisa ett missvisande uttryck i statsutskottets motivering, däri utskottet påstår, att till idrottsföreningarnas disposition skulle stå ett kapital av 1,509,000 kronor, varav de skulle åtnjuta räntan. Denna missupfattning har nu redan av herr statsrådet påvisats, och jag vill endast tillägga, att det synes mig vara ett ytterligare bevis på, huru svaga de skäl äro, på vilka statsutskottet bygger sitt avslagsyrkande.

*Angående
understöjan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Men jag begärde ordet även för att bemöta ett par talare på Skånebanken. Det sades av herr Nilsson i Kristianstad bland annat ungefär följande: här se vi nu åter, att en följd av ett statsanslag skulle bli, att kommunerna åsamkas ökade utgifter, ty i propositionen står, att kommunerna skulle bidra till underhåll av de eventuella samlingslokalerna och idrottsplatserna. Det synes mig ganska egendomligt, att man kan föra ett sådant ohållbart resonemang, ty det är väl alldeles givet, att icke någon kommun kan påtvingas att få del av ett dylikt statsunderstöd, om den betackar sig därför, och sålunda, vill man icke ha någon idrottsplats, kan man naturligtvis inte heller behöva underhålla en sådan. Det synes mig mycket egendomligt, att man kan frambära så svaga skäl.

Dessutom anförde herr Nilsson, att för hans vidkommande var försvarssynpunkten ett skäl för avslag. Jag för min del är av den precis motsatta åsikten, i det att jag just anser försvarssynpunkten vara en motivering för bifall till detta anslag på 100,000 kronor. Och man behöver då i främsta rummet endast tänka på en gren av idrotten, nämligen skidsporten. Vi ha nyligen beviljat anslag här i Riksdagen till skidor och till byggnader att bevara dem uti, men det fordras väl ändå, att man övar sig något för att kunna använda dem, och ha icke våra unga män på förhand lärt sig något av skididrotten, torde det vara mycket svårt för dem att hinna utbilda sig under värnpliktstiden, så att de få någon nytta av detta för vinterfälttågen absolut nödvändiga fortskaffningsmedel.

Herr Rydén påpekade, att dessa penningar, som det är fråga om, icke komma att användas på rätt sätt, och han påvisade därvidlag bland annat, att ungefär hälften av detta anslag — jag vill minnas han sade 45,000 kronor — skulle åtgå endast till förvaltningskostnader. Jag vet icke, varifrån herr Rydén fått de siffrorna; jag har ganska ingående studerat den här skrivelsen från »Sveriges Centralförening för idrottens främjande» såväl som den andra skrivelsen, och jag har icke funnit på något ställe sådana siffror. De enda förvaltningskostnader, som det talas om, äro 15,000 kronor för detta riksförbund, som här från Stockholm skall leda alla dessa tävlingar och övningar, men ser man på, vad denna

Angående
understödjande
de av idrotts-
livet.
(Forts.)

»Centralföreningen för idrottens främjande» skall använda pengarna till, finner man, att det är för helt andra ändamål, och jag tycker, att man verkligen borde ha fog för ett sådant påstående, att hälften av pengarna skola användas till förvaltningskostnader, innan man kommer fram med det. Här säges tydligen i den skrivelse, som finnes införd i statsverkspropositionen, att man beräknar för 1912 det av Centralföreningen begärda understödet till idrottsplatserns anordnande på landet, i större industrisamhällen, municipal-samhällen etc. till 70,000 kronor. Man beräknar för hållande av föredrag angående idrottens nytta 6,000 kronor. Årligen skall avsättas, för att man skall kunna hålla de olympiska spelen — öfver vars anordnande i år jag tror, att åtminstone en del av kammarens ledamöter icke kunna klaga — 5,000 kronor, vidare erfordras för deltagande i tävlingar i utlandet 12,000 kronor, och för fattiga idrottsmäns resor och idrottsmateriells anskaffande åt svaga nybildade föreningar olika belopp, så att summan blir 113,000 kronor. Där fanns alltså icke ett enda krav på några förvaltningskostnader. De svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund ha däremot verkligen, som jag nämnde, upptagit 15,000 kronor till förvaltningskostnader, men det har dessutom flera andra mindre utgifter, som jag icke här vill upprepa, men av vilka jag särskilt vill fästa mig vid en, och det är ett anslag på 8,000 kronor för anskaffande av skidor åt fattiga barn.

Riksförbundet begär alltså för sin del 58,100 kronor, så att det tillsammans med det förutnämnda beloppet är omkring 170,000 kronor, som man anser behövas. Och då man förfogar öfver, efter den korrigerings, som nyss gjorts, cirka 70,000 kronor, så återstår det således 100,000 kronor, som begärts här, och jag vågar påstå, att det inte finnes skäl för att påstå, att de penningarna skola användas till förvaltningskostnader eller annars missbrukas. Och jag anser, att det finns dubbel anledning att tro, att de skola användas väl, sedan man från statsrådsbanken hört så tydligt och klart uttalas, att kontroll skall utövas öfver medlens användning, ifall det behövs.

Vidare har så mycket klagats på och anmärkts, att det anordnas så många tävlingar, vilka kosta pengar, varjämte det påståtts, att man går till överdrift vid dem. Men det torde vara uppenbart, att skall idrottsintresset hållas uppe, måste tävlingar finnas, och komma de under statlig kontroll, så torde överdrifterna försvinna, och då finner jag icke, att man har det minsta att anmärka häremot. Idrotten kunna vi naturligtvis aldrig avskaffa, varken herr Rydén eller statsutskottet, utan den kommer alldeles givet att finnas, och om det finnes missbruk, såsom här påpekats — och jag vill icke förneka, att så är förhållandet — är det väl bättre att få en statlig ledning öfver det hela, än att idrotten skall få utveckla sig, såsom kanske skulle bli fallet, i en sämre rikt-

ning, och det är väl då bättre, att vi genom att bevilja ett sådant här anslag få en garanti för, att de avarter, herr Rydén påvisat, icke komma att i fortsättningen florerera.

Jag skall be, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Herr Branting: Herr talman, mina herrar! Den, som möjligen kommer att läsa det anförande, som nyss här hölls av herr statsrådet och chefen för eklesiastikdepartementet, i den del, där han talade om Socialdemokraten, och vad han erfarit om dess idrottsreferents ställning till boxning, kan lätt få det intrycket, att detta citat varit ett uttryck för redaktionens mening. Jag kan icke neka till, att jag väntat mig av den mycket ärade talarens kända lojalitet, att han med ett par ord tillagt, att till detta uttalande fanns fogat ett redaktionellt meddelande, så lydande:

»Red. betonar uttryckligen, att vår idrottsreferents uttalanden endast uttrycka hans personliga mening och äro ett diskussionsinlägg. Saken har andra sidor, som här icke berörts, men som väl torde komma fram under den debatt, vartill inbjudits.»

Jag tror för min del, att det ligger något ofantligt berättigat uti den alldeles avvisande hållning gentemot boxning, som hr Rydén här nyss intagit. Vore det fråga om att understödja en sådan idrottsgren, tror jag, det skulle vara ganska lätt att medgiva, att det icke är lämpligt att göra det med statsmedel. Men det har redan upplysts, att den förening, som lärer vara bildad för denna idrotts befrämjande, åtminstone icke ännu formellt anslutit sig till riksförbundet, och därmed är enligt min mening denna idrottsgren utanför denna debatt.

Jag ber att nu med några ord få göra några kompletterande tillägg till vad statsutskottet uttalat, för så vitt detta kan anses uttrycka socialdemokraternas mening, och jag ber även att få uttala min personliga uppfattning i denna sak.

Ett flertal av mina partivänner stå i denna fråga på avslagsständpunkt. Jag vill dock säga, att detta icke gäller oss alla, utan att — såsom det helt naturligt är — då det är fråga om lämpligheten av ett anslag av denna art — meningarna kunna vara delade även inom vårt parti.

Jag skall då först be att få begagna tillfället att uttala min erkänsla för utskottets motivering, ty denna ställer ju ändå saken så, att utskottet icke ställt sig under alla förhållanden principiellt avvisande gentemot det anslag, som man här kommit fram med. Men när jag gjort detta, måste jag på samma gång bekänna, att jag sedan icke riktigt kan följa med utskottets motivering. Utskottet tycks hava menat, att den nuvarande idrottsrörelsen kommit in på en väg, som delvis svårligen kan betraktas såsom ledande till målet för en sund idrott: kroppslig och andlig hälsa. Jag vill ingalunda förneka, att ensidigheter förekommit inom den svenska idrotts-

Angående
understöddjan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)

rörelsen och fortfarande förekomma där, och även att det finns krafter, som inom densamma äro verksamma för uppmuntrande av dylik ensidighet. Men jag tror, att för vår ungdom är denna idrottsrörelse såsom helhet i alla fall så betydelsefull, att man icke bör fästa så stor vikt vid dessa överdrifter och ensidigheter, att man för deras skull ens tills vidare avböjer ett statsanslag, som för rörelsen synes vara ganska nödvändigt.

Min uppfattning är för övrigt den, att denna idrottsrörelse omöjligan kan sägas vara en överklassrörelse. Den har gripit omkring sig — glädjande nog — i mycket vida kretsar, särskilt inom arbetareungdomen. När man i somras vid de olympiska spelen såg segrarnas namn och därefter erfor något närmare om dem, befanns, att i en hel del fall dessa kommo från kroppsarbetarnas klass. Det är enligt min mening endast riktigt, att så är. Jag tror, att de oarter och de ansatser till osund klassprägel på dessa övningar i olika riktningar, som förekomma — herr Martin gav oss ett drastiskt exempel därpå, och det finns flera — dessa oarter äro dock icke det konstitutiva för själva idrotten, utan man får nog säga, att i det stora hela försöker man att snarare verka i demokratisk riktning, än man vill göra den till någon överklassrörelse. Ur den synpunkten och med hänsyn till den stora betydelse just för deltagandet från de fattigare folklagren i dessa strävanden, detta anslag skulle hava, kommer jag för min del att rösta för det anslag, som Kungl. Maj:t begärt.

Om man betraktar de betänkligheter, som — i och för sig utan tvivel mycket stora — måste komma av budgetens starka stegring just på denna huvudtitel, bör man dock även komma i häåg, att det icke är lämpligt att helt offra vissa saker med hänsyn till den tillbakahållande hand, som man måste lägga på det hela. Alldeles såsom på förmiddagen synes det mig, att man mycket väl kan göra det ena och det andra icke underlåta. Jag har för min del med glädje deltagit i det nyss fattade beslut, som ställde i utsikt ett främjande av den svenska gymnastiken i våra folkskolor ute i landet. Men det hindrar icke, att idrottsrörelsen redan har trängt ut över landet, och att denna rörelsens inre styrka är sådan, att den också bör vara förtjänt av understöd. Och man kan och bör mycket väl enligt mitt förmenande vara med om att uppmuntra både gymnastiken och idrotten medelst bidrag ifrån det allmännas sida.

Ja, herr talman, jag har velat säga dessa enkla ord; och efter den motivering, som jag här framfört, skall jag be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

I detta anförande instämde herrar *Lindhagen*, *Lindqvist* i Stockholm, *Tengdal* och *Nilsson* i Kabbarp.

Herr Olofsson i Åvik: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke tillåta mig att uttala vare sig beröm eller klander över

den svenska idrottsrörelsen. Men jag vill i detta fall ändå konstatera, att jag tror, att mycket stora överdrifter göra sig gällande i detta hänseende. Jag skall däremot endast fästa mig vid vad saken här närmast rör.

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Här gäller det ett *nytt* anslag, mina herrar. Det nämndes av någon tidigare talare i början av denna debatt, att man kunde jämställa idrottsrörelsen med skytterrörelsen. Ja, det är också min åsikt. Jag tror, att man fullkomligt kan likställa dessa båda rörelser. Då vi nu hava erfarenhet om vilka oerhörda belopp numera utgå ifrån statens sida till skytterrörelsen, kunna vi också förstå, huru det anslag, som vi nu stå färdiga att votera om, kommer att te sig i framtiden. Det är min oförgrifliga mening. Herr Lemke pekade också något på denna omständighet då han nämnde, att denna summa av 100,000 kronor bland så många idrottsföreningar ändå blir en obetydlighet. Ja, i det fallet har nog herr Lemke rätt. Men det pekar väl också på, att sådant kommer att framhållas med allt större skärpa vid följande riksdagar, då man kommer under fund med att det blir ganska litet för dessa föreningar.

Det uttalades utav den förste ärade talaren i denna debatt, att vi måste tänka på dessa stationssamhällen och industricentra, där folket verkligen behöver få en sådan här utbildning i det fria, i idrott. Det tror jag är alldeles riktigt. Jag hyser ej den allra ringaste motvilja emot idrottsrörelsen såsom sådan; tvärtom hyser jag de varmaste sympatier för den. Men jag skulle beklaga, om denna rörelse skulle behöva anlita statens medel i så hög grad, att den därigenom skulle därute på landsbygden bli impopulär. Jag tror, att det skulle skada denna rörelse mycket, då den i närvarande stund är — såsom vi veta och förut hört — ovanligt populär i vårt land. Jag ber dock herrarna betänka, att ute å den stora och glest befolkade landsbygden kan icke ett enda öre — huru stort det anslag än är, som vi här votera om — komma denna landsbygd till del. Man får då icke heller bli särdeles förundrad över att representanter från landsbygden ställa sig mycket betänksamma, när det gäller att gå fram och giva sitt votum för ett sådant anslag, som här är fråga om. Jag tror nog, att det finnes flera än jag som på valmötena uttalade såsom en av sina vackraste programpunkter, att han ville vara med om all möjlig sparsamhet, när det gällde statens medel. Nu förefaller det mig, som om man här hölle på att glömma bort detta löfte; och jag undrar, mina herrar, om, när ni nästa år skola upprepa detta löfte om sparsamhet, ni så gärna vilja draga fram denna sak och tala om detta anslag.

Jag skall icke vidare uppehålla kammarens tid utan vill endast tillkännagiva för kammaren, att jag för min del kommer att rösta i överensstämmelse med utskottets förslag.

Herr vice talmannen, som under herr Olofssons i Avik an-

Angående förande övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav här-
understödan- efter ordet till
de av idrotts-
livet.
 (Forts.)

Herr Ekman, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Här är redan så mycket sagt i denna debatt, att det knappast kräves att orda något om själva de stora principer, som kunna göra sig gällande vid en prövning av detta anslag, utan fastmer endast att upptaga till bemötande något av det, som blivit sagt av de talare, som velat motsätta sig anslaget.

Jag vill dock icke underlåta att till en början framhålla, att då man här vill göra en sådan skarp skillnad mellan behovet av ett anslag till gymnastiken och behovet av ett anslag till idrotten, i det man menar, att gymnastiken skulle liksom vara det grundläggande och idrotten först komma i andra rummet, är man nog inne på villovägar. Ty fallet är nog, att idrotten i vårt land är vida äldre än det, som man nu kallar för den svenska gymnastiken. Den svenska gymnastiken, som har vunnit erkännande överallt i världen, snart sagt, har tillkommit genom att en skicklig och framstående person på det området har lyckats att på vår idrott bygga och ur den uttaga det, som kunde anses vara det allra bästa just i gymnastikhänseende. Men det är någonting, som fattas i vår svenska gymnastik, och det är förmågan att entusiasmera. Den förmågan har däremot obestriddligen idrotten. Det har visat sig, att så är, och det har också visat sig, att där entusiasmen för idrott över huvud taget har kommit till uttryck, där har också intresset för den svenska gymnastiken varit störst. Jag menar härmed, att man icke skall anse, att den svenska gymnastiken är grunden för den nu så livliga idrottsrörelsen, utan fastmer har nog en gång i tiden idrotten varit grundläggande för vår svenska gymnastik. För min del delar jag också den åsikt, som här tidigare uttalats, att dessa två, den svenska gymnastiken och den svenska idrotten, ingalunda böra stå emot varandra. utan att bägge äro värda statsmakternas understöd.

Jag har från en av de förste talarne i denna debatt, herr Nilsson i Kristianstad, fått emot mig riktad en förebräelse, visserligen i mycket mild form, men dock en förebräelse, för att jag här befann mig bland reservanterna och sålunda bland dem, som ville votera för ett nytt anslag, ett anslag, som skulle föra till vissa konsekvenser, under det jag ifråga om anslaget till Skådebanans föreställningar i landsorten tillätit mig peka på, att detta anslag kunde draga med sig för stora konsekvenser, och att man borde vara betänksam, då denna huvudtitel i alla fall svällt ut så mycket, varför man i det fallet icke borde gå med på det nya anslagskravet. Det är sant, att även i det fall vi nu behandla föreligger ett nytt anslag, och det är också sant, att ett beviljande av detta nya anslag kan föra med sig vissa konsekvenser. Men när jag ställes inför

att pröva, vilket utav dessa syften som jag för närvarande anser vara mest värt Riksdagens behjärtande, måste jag säga mig, att det anslag, varom här är fråga, i det fallet bör sättas i främre rummet. Det har erkänts förut under en debatt här i dag, att den svenska Riksdagen har gjort mycket för vårt folks andliga fostran, och den har icke heller velat vara helt främmande för vad som bort göras för vårt folks fysiska fostran. Men icke ha statsmakterna för vårt folks fysiska fostran gjort, vad man enligt mitt förmenande borde kunna kräva, och här bjuder sig ett tillfälle att i någon mån avhjälpa denna brist.

Herr Rydén har, icke en gång, utan upprepande gånger under sitt anförande, sagt, att den svenska idrotten icke är en sund idrott. Något enda exempel, som skulle kunna stödja detta påstående, fick man emellertid fåfängt leta efter uti herr Rydéns anförande, ty de exempel, som herr Rydén anförde, hänförde sig till London och Köpenhamn. Ja, där fanns ett, som jag antar, att herr Rydén ansåg vara ett sådant exempel, nämligen det olyckliga öde, som drabbade en utlänsk deltagare uti Marathonloppet vid senaste sommarens Olympiska spel här i Stockholm. Jag skall icke tillåta mig bestrida, att det öde, som drabbade honom, kunde vara föranlett utav den mycket starka kroppsansträngningen, men jag ber att få säga, att, såvitt jag har mig bekant, de medicinska auktoriteterna varit ense om att olycksfallet i stället var en följd utav vad man kallar solstyng.

Å andra sidan skall jag visst icke förneka, att inom idrotten, liksom inom varje annan god rörelse, överdrifter i något enstaka fall kunna göra sig gällande och kunna föranleda ofördelaktiga omdömen ifrån personer, som eljest skulle kunna vara intresserade för en sådan god rörelse. Men det är väl dock icke på grund utav ett eller annat mycket enstaka undantag, som vi här skola pröva lämpligheten eller icke av det nu ifrågavarande anslaget, utan det är väl ur den synpunkten: är detta anslag behöfligt för den svenska idrotten, och intar den svenska idrotten den plats inom vårt land, att den verkligen är värd att av statsmakterna understödjas?

Beträffande den första frågan, huruvida den svenska idrotten verkligen är i behov av ett understöd, tror jag, att litet var, ifall man tänker på saken, skall ge mig rätt uti, att en mycket, mycket stor procent av dem, som aktivt deltaga i denna idrott, icke hör till dem, som vi pläga beteckna såsom i ekonomiskt hänseende lyckligt lottade. Det hjälper icke, att herr Rydén förklarar, att i spetsen för denna rörelse stå representanter för överklassen och allra högst H. K. H. Kronprinsen. Det hjälper icke, ty det flertalet utav de aktiva idrottsmännen tillhör dock de mindre bemedlade klasserna, och, såsom också nyss av herr Branting här framhållits, till en mycket, mycket stor del kroppsarbetarne. Den gångna sommarens Olympiska spel ha tillförsäkrat vårt lands idrott en

*Angående
understödan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

hedersplats inom idrottens område, och man har från alla håll erkänt just den svenska idrotten såsom synnerligen fri från överdrifter och såsom en verkligt sund idrott. Men de Olympiska spelen medförde för idrottens utövare även någonting annat och mindre glädjande. En stor del av de fonder, som man förut lyckats åstadkomma för att använda till idrottens främjande, slukades, enligt vad som blivit mig meddelat, av de kolossala omkostnaderna för dessa Olympiska spel.

Den andra frågan, huruvida idrotten har den utsträckning i vårt land, omfattas med ett sådant intresse av vårt folk, att den verkligen bör lämnas ett stöd av statsmakterna, har ju redan från flera olika håll blivit belyst, och detta förhållande har blivit styrkt. Den siste ärade talaren tog fasta på en jämförelse, som här blivit gjord mellan idrottsrörelsen och skytterörelsen. Han gjorde det till en början för att säga, att han ansåg, att dessa två rörelser voro med varandra intimt jämförbara, men han sade, att just därför ville han peka på konsekvenserna av att nu lämna idrottsrörelsen ett anslag, därför att anslaget till skytterörelsen så hade svällt ut. Jag måste då fråga: är det många i denna kammar, som anse skytterörelsen vara ett ont, är det många här, som verkligen skulle vilja, att detta anslag indroges? Röstsiffrorna från de tillfällen, då vi förut behandlat den frågan, peka åt helt annat håll. Om dessa två rörelser äro jämförbara, om de båda äro i behov av liknande omsorg från statsmakternas sida, synes det mig, att just därför, att man givit ett understöd åt skytterörelsen, denna på verkligt folklig grund byggda rörelse, bör man också giva detta anslag åt idrottsrörelsen, som även är en för närvarande på bred folklig grund vilande rörelse.

Jag får säga, att jag i herr Rydén's uttalande i afton fann en mycket mildare synpunkt på detta anslag, än vad jag tyckt mig finna, då jag hörde herr Rydén inom statsutskottet uttala sig i denna fråga. Där var herr Rydén's ställning utomordentligt bestämd; detta var ett anslag, som under inga omständigheter borde ifrågakomma, menade han. I dag har herr Rydén sagt, att han finner sig så *tveksam*, att han för den skull anser sig böra yrka avslag. Jag ber att få taga fasta på detta, att skillnaden är ganska stor mellan herr Rydén's bestämda avslagsyrkande tidigare, och den tvekan, som här i dag inträtt i hans uppfattning.

Herr Rydén slutade sitt anförande med ungefär följande ord: min röst skall läggas till förmån för den svenska idrotten, när man har garantier för, att den drives i sund riktning. Här har nu ifrån statsrådsbanken framhållits, att herr statsrådet för sin del är fullt på det klara med, att han vill söka medverka till, att det anslag, som det här gäller, icke skall komma att lämnas som understöd åt osunda grenar av idrotten, därest sådana i vårt land skulle kunna påvisas.

Här har vidare påpekats, att den av herr Rydén särskilt omnämnda grenen av idrott, boxningen, icke tillhör de sammanslutningar, som skulle komma i åtnjutande av detta anslag. Och jag vill tillägga, att, såsom jag nyss påpekade, har herr Rydén icke på något sätt kunnat styrka sitt uttalande, att den svenska idrotten icke för närvarande arbetar i en sund riktning. För mitt vidkommande delar jag livligt de förhoppningar, som här uttalats, att man måtte söka att, där skadliga utväxter på idrottslivet tilläventyrs komma att visa sig, tillse, att dessa icke röna någon uppmuntran från statsmakternas sida. Men då jag icke kunnat bibringas den övertygelsen, att några dylika skadliga utväxter, åtminstone för närvarande, förekomma i någon avsevärd utsträckning, har jag i herr Rydéns tal om bristande sundhet i vår idrottsrörelse icke kunnat rubbas i min önskan att lämna min röst för detta anslag.

Den siste ärade talaren hade slutligen ett uttalande, som för mig är fullständigt oförståeligt. Han sade nämligen, att idrotten på vår landsbygd skulle genom att detta anslag lämnades bliva impopulär, därför att ingen som helst del av detsamma skulle kunna komma landsbygden till godo. Jag kan icke föreställa mig annat, än att detta påstående vilar på en fullständig missuppfattning av hela anslagets natur, ty de sammanslutningar, genom vilkas förmedling anslaget skulle utgå till idrotten, arbeta ju inom hela vårt land, och så vitt jag kan förstå, kommer således ett beviljande av detta anslag även att bereda idrottsrörelsen över hela landet verkliga fördelar.

Herr talman, med anledning av vad jag här tillåtit mig anföra, anhåller jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition i denna punkt.

Härefter anförde:

Herr Liljedahl: Herr talman! Då ett tiotal talare redan anmält sig, skall jag inskränka mig till att nu endast be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Christierson: Herr talman! För min del får jag bekänna, att jag med ett visst intresse lyssnade till den näst föregående talaren. Han förklarade i förmiddags, att han var emot det skrifvelseförslag, varom *då* var fråga. Däremot intager han en motsatt ståndpunkt, när det gäller *detta* anslag.

Jag får säga, att detta icke verkar övertygande, och jag beklagar, att den ärade talaren icke i förmiddags hade samma vida syn på tingen, som han nu ville anlägga på denna fråga. För min egen del skall jag vara den första att erkänna, att det finnes mycken osundhet inom idrottslivet, och herr Martin har ju i det avseendet här bland annat pekat på en gren av idrotten. Men det

Angående
understöddjan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

är nog icke blott Vaxholms roddklubb, som icke tar emot arbetare, utan om jag icke är oriktigt underrättad, vill man icke inom roddsporten över huvud taget räkna med arbetarna, ty de ha goda muskler och äro, därför predestinerade att bli segrare framför de andra, och därför gör man processen kort och hindrar dem från att komma in. Vi kunna nu hoppas, att herr statsrådet skall taga denna sak under övervägande och se till, att icke någon gren av den svenska idrotten blir avstängd för vissa grupper av medborgare. Men jag vill fråga: var finnes det icke osundhet? Det är ju en gammal god regel, att man icke skall kasta ut barnet med badvattnet, och jag vill säga, att skulle man döma om en idrott på grund av den osundhet, som möjligen kan förekomma inom densamma, tror jag att man gör orätt.

För att icke förlänga debatten vill jag, herr vice talman, till protokollet ha antecknat, att jag kommer att rösta för anslaget till idrottsrörelsen.

Herr Ström: Herr vice talman, mina herrar! När frågan om ett liknande anslag som detta var före i Riksdagen år 1906, framställdes från idrottsmännens sida en begäran om 40,000 kronor. Regeringen hade nedsatt beloppet till hälften eller 20,000 kronor; statsutskottet tillstyrkte 15,000 kronor, men även utskottets hemställan blev av Riksdagen vid gemensam votering avslagen. Jag yttrade mig då i denna fråga och förklarade, att jag för min del visserligen icke hade något emot idrottens befrämjande, och jag står på samma ståndpunkt även i dag i detta fall, men lika bestämt vill jag även nu uttala mig emot, att staten lämnar anslag till denna rörelse och detta av det skäl, som här så mycket framhållits av flera talare. Min tanke 1906 var, att börja vi med 15,000 kronor, så kunna vi vara förvissade om, att vi inom jämförelsevis få år skola vara uppe i mångdubbelt detta belopp. Sedan dess har icke något anslag för detta ändamål begärts, men nu kommer en framställning och den avser ju ett mycket större belopp än det första gången begärda, fastän Riksdagen då icke ville vara med om att bidra med något anslag till denna rörelse.

Om vi nu se på idrottsrörelsen, har densamma i våra dagar mycket utvecklats sig, och vi ha ju även här i dag hört av många talare, hurusom den gått ofantligt mycket framåt. Det har framhållits många goda och nyttiga sidor hos denna rörelse, ehuru man också å andra sidan påvisat en eller annan avigsida. Huru det nu än är har, som sagt, rörelsen gått framåt, något som haft till följd, att den dragit ganska stora kostnader, vartill man ändå på enskild väg kunnat anskaffa medel, utan att staten lämnat något bidrag. Jag anser därför, att man fortfarande bör tänka på, huruvida icke denna fråga är av sådan beskaffenhet, att staten även nu bör

säga nej till detta anslag. Jag tror för min del, att denna rörelse reder sig ändå, kanske lika så bra, utan statsanslag, då måhända det enskilda intresset kunde till följd av sådant bidrag slappas, ty har en gång statsbidrag erhållits, så ligger det nära till hands att tänka, att den enskilde icke sedan behöver lämna något avsevärt bidrag. Jag tror, att om vi nu bevilja detta anslag, skulle vi inom kort komma upp till en anslagssumma, som bleve ganska stor, ja rent av avskräckande. Jag kan för min del icke se, att det skulle gå på annat sätt.

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Beträffande vad som här sagts om idrotten och särskilt dess avigsidor, skulle jag vilja yttra åtskilligt, men då tiden är så långt framskriden och så mycket redan blivit sagt i det avseendet, skall jag icke tillåta mig att uppehålla tiden med något längre anförande i frågan.

Jag har sett, hur det tillgår vid idrottsövningarna på landsbygden. Förr i tiden arbetade man så länge på dagen, att man var glad att få vila, när aftonen kom, och man arbetade också hela veckan, så att man verkligen ville använda vilodagen såsom vilodag. Nu vill man i stället sluta arbetet så tidigt på kvällen, att man efteråt har tid att sparka boll eller hoppa eller något annat liknande under en, två eller kanske tre timmar och vanligtvis även hålla på hela sabbatsdagen på samma sätt, så länge man orkar. Jag tror icke för min del, att detta är det rätta sättet att befordra fysisk kraft och fysisk utbildning. På gymnastiken däremot sätter jag stort värde, och jag har därför också med min ringa röst bidragit till det slut, vartill vi i den frågan kommo. Även om det anslaget skulle kräva en rätt betydande summa, tror jag, att det är ett anslag, som kommer att verka i rätt riktning, under förutsättning naturligtvis, att gymnastiken bedrivs på ett rätt sätt. Jag har icke samma förhoppning beträffande idrotten i allmänhet, ty jag tror, att det är mycket, som där behöver rensas bort.

Nu är antagligt, att det förslag, som här föreligger, kommer att vinna Riksdagens bifall vid gemensam votering, även om det, såsom jag hoppas, med ett flertal röster blir avslaget i denna kammare. Det är därför med glädje, som jag hört herr ecklesiastikministern förklara, att åtminstone i vad på honom ankommer han skall söka att råda bot på de missförhållanden, som visat sig med avseende på idrotten. Jag tar fasta på detta hans uttalande och gläder mig åt, att så måtte komma att ske och att man därför kan ha förhoppning om, att detta anslag, ehuru icke i överensstämmelse med min åsikt, åtminstone blir använt i rätt riktning så, att alla denna rörelses många avarter, som endast avse nöjen och njutningar eller onaturliga kroppsövningar, icke måtte få något understöd på vare sig det ena eller andra sättet.

Jag skulle, som sagt, ha mycket att tillägga, men tiden är långt framskriden, och jag tror därför, att jag gör kammaren den

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

största tjänsten med att nu sluta, och skall därför, herr vice talman, endast tillåta mig att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Carlsson i Herrljunga: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet endast för att få till protokollet antecknat, att jag kommer att rösta med utskottet i denna fråga och när jag så gör, gör jag det ur ren sparsamhetssynpunkt, ty jag kan sannoligen icke förstå, var det skall sluta, om vi skulle bevilja det ena anslaget efter det andra. Det är ju alldeles tydligt och klart, att vi måste ta de konsekvenser, som dylika beslut föra med sig, och så göra även här. Då jag under 1911 års valstrider var ute i bygderna och talade politik, framhöll jag särskilt kraftigt önskvärdheten av, att Riksdagen iakttog en sträng sparsamhet med statens medel och icke beviljade anslag annat än i de fall, då särskilt trängande förhållanden föreläge. Detta vann starkt gehör, särskilt på landsbygden, och jag tror, att mina valmän just från landsbygden skulle taga mycket illa upp, om jag frånginge denna min uttalade uppfattning och nu röstade för detta anslag, vilket, såvitt jag kan förstå, det icke är absolut nödvändigt att bevilja. Jag tror, att idrottsrörelsen reder sig mycket bra ett dylikt anslag förutan, detta på grund därav, att det finnes så många enskilda, som äro intresserade för denna rörelse, och bland dessa intresserade är det många, som ha gott om pengar. Jag menar därför, att det går nog bra för rörelsen att hålla sig uppe, även om detta anslag nu icke beviljas.

Med dessa ord har jag, herr talman, velat motivera min ståndpunkt i frågan.

Herr Thorsson: Herr vice talman! Jag har icke inom utskottet deltagit i behandlingen av åttonde huvudtiteln. Om jag det hade gjort, skulle jag, om också med måhända något olika utgångspunkt än den, från vilken herr Rydén här utgått, ha kommit till samma slut som utskottsmajoriteten. Kungl. Maj:t har ju här beträffande denna rörelse, vilken, säga vad man vill, under den senaste tiden från statsmakternas sida erhållit en osedvanligt stor medverkan i sina strävanden, i första taget begärt, att statsbudgeten skall belastas med ett anslag till densamma å 100,000 kronor. Det förefaller mig, som om man dock borde här i någon mån taga hänsyn till, vad man egentligen kräver av nationen i fråga om nya skattepålager. Här tränges det ena anslaget om det andra, och slutsumman blir förfärande stor. Denna huvudtitel har nu på två år ökat med icke mindre än 6 miljoner kronor. Det kan visserligen sägas, att vart och ett av de anslag, som här föreslagits och beviljats till olika ändamål, är av sådan natur, att man icke får ställa sig avvisande emot de äskanden, som göras. Men man bör väl ändå i någon mån fråga sig, varifrån medlen skola

tagas och huru man skall få debet och kredit att gå ihop. Jag hade helst sett, att Kungl. Maj:t här börjat i ett något mindre tempo, ty jag vill för min del icke förneka, att jag i viss mån sympatiserar med detta friska liv och att jag skulle ha kunnat gå med på ett mindre anslag till detta ändamål, men då vi nu ställas inför utsikten att å ena sidan i första hand votera för ett anslag å 100,000 kronor eller ock rösta för rent avslag, nödgas jag ställa mig på avslagsståndpunkten.

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

Det har här av dem, som varmast talat för förslaget, gjorts jämförelser mellan skytterrörelsen och idrottsrörelsen, och det har sagts, att dessa båda saker kunna jämföras med varandra. Ja, men då föreställer jag mig, att det icke heller skall dröja länge, förrän anslagen till dessa båda rörelser även stå i jämbörd med varandra. Vi ha i närvarande stund att räkna med en årsutgift av i runt tal 1 miljon kronor till skytterrörelsen, och så skulle vi om ett par, tre år kanske vara uppe i samma höjdläge i fråga om anslaget till idrottsrörelsen. Hur nyttigt och nödvändigt det än anses vara med det friska livet vid sidan om det trägna och idoga arbetet, tror jag ändock, att man ur budgetssynpunkt även måste räkna med anslagsökningen i huvudtitlarna.

Det har här av herr statsrådet mycket starkt betonats, att det särskilt är gymnastikens målsmän, som ställt sig synnerligen välvilliga till detta spörsmål. Jag får säga, att det skulle ha glatt mig, om gymnastikens målsmän hade visat minst lika mycket och hälst något livligare intresse för just den sak, som de äro satta att vaka över, nämligen gymnastiken. Jag har haft besök av gymnastiklärare, som på det bittraste beklagat sig över, att man i ovanlig grad tillbakasett denna gren av undervisningen, t. o. m. vid de allmänna läroverken, där den sedan långt tillbaka varit införd. Man har nämligen ansett sig i huvudsak kunna låta denna undervisning skötas av militärer i aktiv tjänst, vilka icke på långt när ha tid att fullgöra sitt uppdrag såsom gymnastiklärare. Det hade varit mycket bättre, om Gymnastiska centralinstitutets ledare och alla de, som nu äro så livligt intresserade för idrotten, hade sett till, att det statsanslag, som redan utgår till gymnastikövningar, blivit på det mest ändamålsenliga sätt utnyttjat. Jag kan icke föreställa mig, att undervisningen i gymnastik vid läroverken skall kunna bliva väl utförd, när den ordinarie läraren sällan eller aldrig på grund av annan ordinarie tjänstgöring har tillfälle att fullgöra sina uppdrag såsom gymnastiklärare. Är jag felaktigt underrättad i dessa saker, tror jag nog, att mina uppgifter till kammarens protokoll skola komma att rättas, innan denna debatt är avslutad.

Det kan icke förnekas, att vi här äro i färd med att i ganska omfattande utsträckning lämna direkt anslag till en rörelse, vilken, säga vad man vill, dock är sådan, att det, såsom även framgått här av debatten, kan ifrågasättas, om den *i sin helhet* är så väl

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

ordnad. När herr statsrådet här hade ordet, betonade han, att på detta område gällde synnerligen stränga regler och att man icke på något som helst sätt beflitade sig om att skapa yrkesutövare inom idrotten. Det har emellertid sagts mig här i dag, att en av dem, som tränade för deltagande i Olympiska spelens tävlingar, var under ett halft år fullständigt fritagen från sin borgerliga selsättning för att på idrottslagets bekostnad uteslutande träna för Marathonloppet. Men om man driver saken därefter, att man tar folk från deras borgerliga näring och ger dem ett kontant anslag för att de skola uteslutande springa en viss bestämd tid, då är man ju allaredan inne på en avväg i fråga om idrotten, ty då har man ju tagit det första steget för att uppamma professionalister, vilka utöva idrott för *direkt* betalning. Jag tror, att vi böra något närmare skärskåda saken och söka få till stånd strängare bestämmelser till förekommande av dylika oarter inom idrottslivet, innan vi av statsmedel lämna ett så rikligt understöd, som i den nu föreliggande propositionen begäres.

Med denna min utgångspunkt kan jag icke annat än yrka bifall till utskottets hemställan.

Med herr Thorsson instämde herr *Söderberg* i Stockholm.

Herr Berg i Munkfors: Herr vice talman, mina herrar! Jag vill såsom representant för landsorten framhålla, att jag anser, att den uppmuntran åt idrottsföreningarna, som ett bifall till detta anslag skulle innebära, är av stor betydelse även för landsortens idrottsutövare. Det är ju så att man litet här och var ute i bygderna bildar idrottsföreningar, där övningar i såväl den ena som den andra idrottsgrenen flitigt bedrivs. I synnerhet å fabriksorter behövas dylika övningar innerligen väl. När man fått stå dagen lång i sot och damm under strängt arbete, är det kanske lyckligt i både andligt och kroppsligt hänseende, att man får en liten omväxling i denna tillvaro. Jag vill gentemot herr Ström i Transtrand med anledning av vad han här yttrade om, att man nu har så brått med att sluta arbetet för att så tidigt som möjligt få komma ut och sparka boll, hoppa och dylikt, säga, att detta är något som arbetarne och fabriksarbetarne i synnerhet väl behöva för att få frisk luft i sina lungor och utveckling åt sina muskler.

Jag vill även framhålla, att det ur flere synpunkter är lyckligare, om de unge männen ägna sig åt sport, än om de taga till kortleken eller ha något annat otyg för sig. Det har visat sig på landsbygden, att en hel del unga män i stället för att hänge sig åt dessa dåliga nöjen, som jag här åsyftar, besöka idrottsplatserna och där öva sig i någon idrott.

Man säger nu att det blir dyrt för staten att på detta sätt uppmuntra idrottsrörelsen. Ja, men det är ju klart att vi måste

offra penningar, om någonting skall kunna uträttas, och idrottsrörelsen kan icke ensam bära hela bördan.

Jag tror att man kan säga i detta fall detsamma som i fråga om anslaget till gymnastikövningar, nämligen att det här gäller folkhälsan, att det gäller folkets utveckling både i andligt och lekamligt hänsende. Om man offerar penningar för ett sådant ändamål, kommer det att avkasta ränta i framtiden och utveckla en stark och duktig nation. Vad vidare angår det, som här framhållits om, att oarterna inom idrottslivet bära bortarbetas, så är ju detta alldeles riktigt, och jag är viss om, att om kontrollen över idrottsrörelsen utövas av staten, kommer man även att vidtaga åtgärder i nämnda syfte och söka förebygga allt sådant, som vi alla anse skadligt, såsom överdrivna sportövningar m. m., vilka ju ibland förekomma och som alls inte gagna det syfte idrotten avser.

Herr vice talman! Jag ber att på de skäl, som jag nu anfört, få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition, d. v. s. till reservanternas hemställan.

Herr Rydén: Herr talman! Jag har begärt ordet för att här komma med ett par repliker, vilka jag ansett mig skyldig att avgiva, innan denna diskussion avslutas.

Jag vill då först angiva källan till den uppgift, som jag lämnade i mitt första anförande, eller att en boxningssektion bildats inom riksförbundet. Jag hade uppgiften i fråga från ett referat i tidningen Socialdemokraten, vars sportreferent, enligt vad jag kunnat finna, brukar vara mycket initierad i idrottssaker. Notisen förekommer i tidningens nummer för den 3 mars i år, och jag skall nu be att få läsa upp densamma, på det att herrarna må kunna se, att — för såvitt icke notisen är tagen alldeles ur luften, vilket jag dock icke har anledning att tro — det på allvar är fråga om att taga upp boxning på idrottsprogrammet. Notisen lyder så: »En boxningssektion inom Riksförbundet bildades i lördags vid sammanträde på hotell Rosenbad. I styrelsen invaldes bankkamrer Gustaf Blomkvist, löjtnant S. af Ekström, förste brandlöjtnanten C. Gyllenhammar, löjtnant Carl Hjorth, hovrättsnotarien Lennart Killander, direktör Arvid Knöppel, polisöverkonstapel G. H. Lindmark, löjtnant Karl Malmsten, löjtnant H. Ouchterlony, överste O. E. Scherstén, fabrikör Alfred Henning och hr Hjalmar Johansson. — De föreningar som nu definitivt bestämt sig för att upptaga boxningen bland de övriga sportgrenarne äro Djurgårdens idrottsförening, Örgryte idrottssällskap, idrottsklubben Sparta, Fredrikshovs idrottsförening, Göteborgs atlet- och idrottssällskap, Uppsala studenters idrottsförening och Livregementets dragoners idrottsförening.»

Även om det nu skulle visa sig, att den formella anslutningen till riksförbundet ännu icke kommit till stånd, vilket man ju har anledning att tro efter det meddelande, som herr statsrådet här

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

lämnat, kvarstår ju själva sakförhållandet, att flera av landets mest bekanta och mest verksamma idrottsföreningar ha beslutat att upptaga boxning såsom en sportgren, vilken hädanefter skall bedrivas inom desamma.

Den andra repliken — jag skall icke gå vidare in på densamma — avser, att statsutskottets utlåtande i detta hänseende varit föremål för en ren förtolkning. Jag förstår icke, huru de herrar, som yttrat sig i denna sak, hava läst detta utlåtande, ty det står icke, såsom somliga yttrat här, att utskottet skulle hava skrivit, att centralföreningen i detta ögonblick har att åtnjuta räntan å 1,509,000 kronor. Ränteinkomsten hänför sig till Riksförbundet. Centralföreningen hade i behållning å idrottslotteriet 1,509,000 kronor. Huru statsutskottet har beräknat denna summa, — och jag har ytterligare med vederbörande tjänsteman i vårt kansli kontrollerat densamma — finner man av den utredning, som förekommer på sid. 604 i den kungl. propositionen, nämligen att i behållning på idrottslotteriet hade centralföreningen ursprungligen 1,824,000 kronor. Sedermera har vid uppförandet av Stadion därifrån avdragits 315,000 kronor. Att därutöver centralföreningen har förbrukat en del av de penningar, som den fått såsom behållning av idrottslotteriet, har jag icke bestritt, men det kan icke Riksdagen hjälpa. Detta förhållande, att föreningen fått 1,509,000 kronor, kvarstår i alla fall.

Jag vill säga herr Indebetou, att skall herr Indebetou kritisera statsutskottets eller dess ledamöters uppgifter, så bör han både läsa papperen och läsa dem rätt. Jag lämnade den uppgiften här, att för förvaltningskostnader och för utländsk representation äro beräknade i dessa båda föreningars planer 55,600 kronor. Dessa siffror kan herr Indebetou finna, i vad de avse förvaltningskostnaderna, på sid. 603 i den kungl. propositionen, där det står meddelat, att Riksförbundets egna förvaltningskostnader uppgå till 15,000 kronor, och anslagen till understödjande av specialförbunden och distriktsförbunden, i och för dessas utgifter för lokal, porto m. m., uppgå till 28,600 kronor, vilket tillsammans blir 43,600 kronor. Läger jag så därtill anslaget till utländsk representation för centralföreningen eller 12,000 kronor, blir det 55,600 kronor. Min uppgift att över hälften av detta anslag skulle utgå till förvaltningskostnader och utländsk representation har jag icke anledning att taga tillbaka.

Tiden har redan framskridit så långt, att jag icke skall replikera i själva sakfrågan. Jag vill blott säga, att vid mitt omdöme om idrottsrörelsen har jag icke varit så oförfaren, att jag skulle hava sammanblandat de s. k. professionella idrottsmännen med de vanliga amatöridrottsmännen, för vilka dessa organisationer äro avsedda. Det enda tillfälle, då jag i mitt förra anförande berörde professionella idrottsmän, var, när jag nämnde Beck-Olsen, och det

var egentligen för att exemplifiera den förråande inverkan, som vissa idrottsgrenar kunna hava. Men jag undrar, om de herrar, som voro på Olympiska spelen i somras — jag hade icke tillfälle att vara närvarande vid dem — blevo mycket mera uppbyggda av åsynen utav brottningsstävlingarna där. Enligt tidningsreferaten lågo där två karlar och höllo varandra om halsen i tio timmar eller något dylikt, till dess man avbläste hela tävlingen och förklarade, att man icke kommit till något resultat. Vad är detta för slags idrott?

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Herr Nilson i Örebro: Jag vill endast i anledning av tvåanne uttalanden, som här gjorts, bemöta ett par i dessa uttalanden framhållna synpunkter. Det har talats om sparsamhetssynpunkten. Ja, visst skola vi spara, men det är något, som vi också skola spara och tillvarataga, och det är folkets fysiska kraft, det är folkhälsan. I det utlåtande, som vi fått höra uppläsas av herr statsrådet, har det av tio personer, dels medicine professorer, dels läkare och dels andra medicinskt intresserade och utbildade personer, erinrats om att de funnit, att idrotten är ett synnerligen kraftigt medel för att motarbeta sjukdomar, och därvid nämndes särskilt tuberkulosen. Det står då klart för mig, att idrotten har denna gynnsamma verkan just därför, att ungdomen drives ut i det fria, till ett friluftsliv och får inandas frisk luft under lämpliga kroppsrörelser, och det är alldeles uppenbart, att detta skall kraftigt främja de ungas kroppsliga utveckling och deras hälsotillstånd. Då frågar jag: vilken är den största sparsamheten, att på detta sätt förekomma sjukdomar eller att, sedan människorna blivit sjuka, betala mycket penningar för att återställa deras hälsa?

Herr Ström i Transtrand talade om att han med ledsnad sett på, att dessa idrottsövningar delvis företagas under söndagarna. Ja, det kan man måhända vara ledsen över, men, herr Ström, jag har gått och sett på, att det är ofantligt många ungdomar i våra städer och även ute på landet, som under söndagarna gå och lägga sig borta i backarna och visserligen vila till kroppen, men vad göra de i övrigt? Såsom herr Berg i Munkfors nämnde, spela de kort och dricka sprit, och jag undrar, om detta är ett bättre sätt att tillbringa söndagarna. Det förefaller mig således, som om den synpunkten skulle vara riktig, att om man vill draga ungdomen från ett dåligt nöjesliv och dåliga nöjesvanor, gäller det att erbjuda något, som är bättre.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Sjö: Jag begärde ordet med anledning av herr Brantings yttrande, då han för en stund sedan sade, att det är till de fattiga folklagrens bästa, som detta anslag äskas. Jag undrade,

Angående
understödjande
de av idrotts-
livet.
(Forts.)

om det var riktigt uppfattat, detta hans yttrande, varför jag vände mig till en kamrat och frågade, om så var förhållandet, och därpå fick jag ett jakande svar. Alltså veta vi detta, och vi veta tillika, att reservanterna här emot utskottets hemställan i sin motivering för bifall till Kungl. Maj:ts förslag hava uttalat, att »det måste anses såsom en statens plikt mot sin uppväxande ungdom, särskilt bland de mindre bemedlade klasserna, varifrån idrottens utövare till större delen rekryteras, att tillhandahålla erforderligt ekonomiskt stöd».

Härav finna herrarna, att det skulle vara de fattiga och de mindre bemedlade, som utöva idrott, och därför skulle man giva dessa 100,000 kronor. Ja, vore det verkligen så, att det vore till nytta och gagn för dem och fosterlandet, kunna herrarna vara förvissade om att icke hade jag, som jag nu gjort, ställt mig på utskottets sida. Men jag tror mig veta, att det icke är alldeles så för de fattiga, — det må vara en ung familjefader, eller det må vara en yngling. Familjefadern har hustru och kanske barn; den unge mannen kanske har fattiga föräldrar och minderåriga syskon. Han behöver arbeta för sig och de sina för att få bröd, kläder och husrum och får lov att tänka på framtiden. Han får icke ensamt leva för stunden och icke heller ensamt för idrotten. Anej, det är allt andra klasser, som utöva idrott, mycket för att de skola erhålla en förströelse och även ett sportnöje. Däri ligger den ömma punkten i denna fråga, att överklassen, jag vågar påstå det, är den, som kommit detta åstad, och man har framfört saken med sådan kläm, att det är förvånansvärt, att det kunnat agiteras och arbetas på ett sådant sätt, som här gjorts. Jag tror icke, att det är sunt att på detta sätt föra fram en sak, såsom nu här synes ske. Man arbetar icke blott här i Riksdagen för frågans framförande med en sådan fart och en sådan kläm, att det är, som om det stode nästan för livet. Herrarna veta mycket väl, att när utskottets beslut blev känt ibland idrottens utövare, voro de genast färdiga att komma tillsammans och besluta, att de skulle agitera allt vad tyg och remmar höllo, och det har också inträffat, att det ankommit hundratals telegram från olika orter i landet av ungefär följande innehåll: för all del bevilja de 100,000 kronorna, så att vi få utöva idrott. Här finnas kamrater, som fått tre telegram, och ett à två telegram ha de väl fått var och en, åtminstone alla de, som jag har talat med. Vi ha ju sett, huru vaktmästarna hava sprungit med de många telegrammen och utdelat dem. Jag undrar verkligen om det är sunt, om det är besinningsfullt att gå tillväga på ett sådant sätt. Är det så, att personer verkligen vilja ägna sig åt idrotten såsom en sport och för att få motion, böra dessa personer också, enligt mitt förmenande, bekosta denna idrottsmotion och denna sport själva. Det är, såsom den föregående talaren sade, så, att när den obemedlade arbetaren har arbetat

hela dagen, från morgon till kväll, behöver han vila från sitt arbete, och om söndagen påbjudes det, att vi skola hava en vilodag, och det icke annat än med rätta. Om denna vilodag skall användas till idrotten och dess befrämjande, om det skall vara nyttigt och bra, därom vill jag icke yttra mig, men icke skulle jag vilja göra det och icke skulle jag vilja, att mina barn gjorde det.

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Här är fråga om ett anslag på 100,000 kronor, ett ganska avsevärt belopp, och här har icke så mycket som en enda myndighet blivit hörd i frågan. Den skall föras fram ändå, myndigheterna behöva icke höras härför, utan det är Kungl. Maj:t och Riksdagen, som säger, att penningarna skola beviljas. Det är nämligen så nyttigt, det är så nödvändigt och gagneligt för det allmänna. Men jag har ännu icke kunnat fatta, vad fosterlands-kärlek det ligger häri, eller vad nytta och gagn det ligger häri. Jag har aldrig i mitt liv utövat någon idrott, men jag har ändock haft hälsan och kunnat vara i stånd att arbeta såsom få, och kanske mera än de, som utövat mycken idrott.

Statsbudgeteten växer år efter år och jag undrar verkligen, om vi skola belasta statsbudgeteten med sådana anslag som detta. Bevilja vi i år 100,000 kronor, kunna herrarna vara förvissade om, att det snart kommer att bli fråga om att bevilja 300, 400, 500, 600 tusen kronor. Är det nyttigt och gagneligt att utöva idrott i städerna, skall det väl här lämnas anslag, så att man skall kunna utöva idrott även på landsbygden. Men jag tror, att på flera platser kommer man icke att säga ja till ett sådant erbjudande.

Vid denna sena timme skall jag icke uppehålla kammaren längre utan skall blott be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Winberg: Herr Talman! Innan jag går att angiva min ståndpunkt till den nu föreliggande frågan ber jag att få säga några ord med anledning av ett yttrande, som fälldes i början av debatten, och som jag anser förtjänt av att något närmare beröras. Jag syftar på vad herr Lemke framhöll med mycket stor skärpa, nämligen vilken betydelse idrottsrörelsen skulle hava för att utplåna klasskillnaden. Jag vet, att man har mycket olika recept i fråga om det sociala kvacksalveriet, men man kan nog vara överens om, att det kräves något annat för utjämnande av den sociala klyftan än idrotten, d. v. s. att man springer eller hoppar. Jag tror icke, att man får tillmäta detta någon som hälst avgörande betydelse.

Samma ärade talare ansåg de segrar, vi vunno uppe vid Valhallavägen i somras, vara de största, vi vunnit, sedan våra stormaktsdagar. Ja, man kan ju hava olika uppfattningar om vad som är stort och icke stort. För min del anser jag, att de största segrar, som vårt folk vinner, och som är grundläggande för dess utveckling såväl på ena som andra området, äro de segrar, som

Angående
understöddjan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)

vinnas genom det trägna arbetet på olika områden i landet, där människan får spänna sina muskler till det yttersta för att åstadkomma det bästa möjliga. Jag tror att detta är segrar, på hvilka man visserligen icke vinner något pris, men som dock äro mera grundläggande för nationens framgång på alla områden, än de segrar, som vinnas i idrottstävlingar.

Med avseende å den föreliggande frågan vill jag påpeka, att enligt mitt förmenande många skäl äro anförda för att man nu bör ställa sig avvisande mot Kungl. Maj:ts förslag. Man kan ju anföra olika skäl för en sådan ståndpunkt. Man kan, såsom här gjorts, peka på den rena sparsamhetssynpunkten, och i det avseendet skulle jag vilja efterlysa den enligt min åsikt något långt gående sparsamhet, som på förmiddagen gjorde sig gällande här men icke i samma mån framträtt i eftermiddag.

Det är emellertid icke själva sparsamhetssynpunkten, som är grundläggande för min ståndpunkt i saken, utan det är den omständigheten, att, såsom här med ganska stor skärpa framhållits, denna rörelse måste anses i mångt och mycket hava fått en ensidig utveckling och att den i visst avseende med fog kan kallas en överklassrörelse. Innan det föreligger någon garanti för att dessa fel skola bli avhjälpta, kan jag för min del icke avgiva min röst för ett dylikt anslag. Man säger nu, att det visserligen kan vara sant, att sådana fel som jag nämnde, vidlåda denna rörelse, men att vi *just därför* skola bevilja detta anslag. Jag undrar emellertid, om icke detta är oriktigt, och jag tror som sagt, att vi, innan vi bevilja ett dylikt anslag, måste hava någon garanti för att de oarter, som nu förefinnas, bli avhjälpta. Och när Kungl. Maj:t kan framlägga sådana garantier, att vi veta, att man i framtiden icke går lika ensidigt som nu till väga i fråga om denna rörelse, så kommer jag att avgiva min röst för ett sådant anslag, men till dess är jag absolut förhindrad därtill.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Jag har redan instämt med herr Branting, men vill framhålla ytterligare ett par synpunkter, enär denna fråga intresserar mig mycket. Det skulle vara ganska starka skäl, som skulle kunna förmå mig att icke avgiva min röst för ett anslag av ifrågavarande beskaffenhet. Jag håller nämligen före, att den kroppsliga kulturen är lika viktig som den andliga. De hänga ihop och kunna icke åtskiljas, och då den ena blir lidande, blir också den andra lidande. Under de senaste årtiondena har, på grund av industrialismens genombrott, den kroppsliga kulturen kommit på efterkälken och försumrats. Men det randas en ny tid, då den kroppsliga kulturen skall komma upp till samma nivå som den andliga och bli dess broderliga vän och följeslagare. Detta är min grundläggande synpunkt på frågan.

Min nästa synpunkt är, att det är mycket viktigt, att vi ur folkhälsans synpunkt börja att något mera intressera oss för den *förekommande* verksamheten, nämligen att förekomma sjukdomar och sålunda bevara individernas hälsa, medan de hava den. Vi anslå millioner för upprättandet av sjukhus och dylika anstalter av alla möjliga slag, men om det gäller 100,000 kronor för att utöva denna förekommande verksamhet, är man tveksam, om det är till någon nytta, och man är icke besjälad av känslan för det stora, som ligger bakom detta, och det som skall komma i dess följe. Detta är den andra saken.

*Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Det är enligt min uppfattning alldeles nödvändigt, att idrott förekommer vid sidan av gymnastik, som ju också är en idrott. Gymnastiken blir för ensidig och sporrar icke tillräckligt, och idrotten betyder framför allt friluftsliv. Det är alldeles nödvändigt för vår tids människor att komma bort från industrialismens arbete i osunda lokaler och från det rastlösa livet i instängda rum samt komma ut i det fria för att lära känna naturen och vederkvickas av densamma. Det är också ganska nödvändigt att nutidsmänniskorna till följd av det jäktande arbetet och för att undanröja de dåliga vanorna på lediga stunder hänvisas till nyttiga förströelser och vila i naturen. För alla de stora uppgifter, som i framtiden sålunda komma att påläggas oss, vilja dessa anspråkslösa strävanden för idrottens befrämjande gå i spetsen. Vi måste se till vad saken gäller, och om vi icke själva intressera oss för denna sak, så böra vi noga tänka efter, om icke bakom allt detta ligger ett intresse, som vi icke hava rätt att sätta å sido.

Nu har här framhållits, särskilt av herr Rydén, huru osund den nuvarande rörelsen är. Men herr Rydén kan nog icke med full sakkunskap skilja mellan vad som är övervägande det sunda eller osunda i denna rörelse. Det är klart, att det är mycket osunt däri, och det har givits exempel på detta. Men var förekomma icke osunda förhållanden? Om vi tänka på det politiska livet, som vi anslå så mycket penningar åt — icke vill väl herr Rydén påstå, att vårt politiska liv är sunt?

Då nu herr Rydén särskilt fäster sig vid boxningen — jag kan ej heller förstå denna konst — så finner nog herr Rydén, om han tänker på det politiska livet, att där förekommer även boxning, som fördärvar icke blott kroppen utan även själen och bringar oss all möjlig förvillelse. Jag ber herr Rydén att med eftertanke läsa några artiklar i tidningen Arbetet, som förekomma där efter det republikmotionen varit föremål för behandling i riksdagen; herr Rydén kan då få en föreställning om vad politisk boxning i verkligheten betyder. Ja, herr Rydén, vi äro alla syndare. Idrottsmänniskorna kunna kanske göra anspråk på att stå till och med högt över det politiska livet, ty ehuru de dock i sina för-

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

villelser någon gång fördärva kroppen, fördärva de dock icke själen på samma sätt.

Saken är helt enkelt den, att det nu finnes en mängd för idrott intresserade personer. Det gör icke så mycket, att även överklassen är med, ty vi bevilja ju anslag för allt möjligt, även då det gäller överklassen. Detta är dock i alla fall en folkrörelse. Då man tänker på alla dessa organisationer för idrottens olika grenar, så äro dock dessa, trots alla sina fel, en kärna, som bör bibehållas och förbättras. Icke hjälper man dem genom att säga: nej, vi giva icke något understöd, vi vilja snarare störta dessa organisationer utan att dock hava något nytt i stället i bakfickan. Man kan dock se, att denna rörelse är byggd på ett besjälrat intresse. Idrotten har ju visserligen många fel, liksom vi politici, men dessa fel skola avhjälpas.

Jag håller med om vad herr Martin sade, nämligen att här är ett medel att någon gång komma åt dessa fel, ty om riksdagen beviljar detta anslag och överlämnar åt Kungl. Maj:t att föreskriva villkor, så får man en början till en offentlig kontroll. Och den diskussion, som här åhörts av ecklesiastikministern, bör på honom hava gjort ett så djupt intryck, att dessa fel i den mån de förefinnas äventyra att bliva mycket efterhållna genom de villkor, som Kungl. Maj:t skall uppställa.

Under dessa förhållanden är det för mig en bjudande plikt och även ett sant nöje att yrka bifall till reservationen.

Herr *Zetterstrand* instämde häruti.

Herr Odqvist: Anledningen till att jag begärde ordet var, att ehuru jag vid frågans behandling i utskottet ställde mig på Kungl. Maj:ts sida, jag icke blivit antecknad såsom reservant.

Efter det anförande, som hållits från statsrådsbänken rörande denna sak, är jag ändå mera benägen att rösta för Kungl. Maj:ts förslag, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Herr Starbäck: Jag blev uppkallad av vad min vän i statsutskottet, herr Thorsson, ytrade. Jag kan nämligen icke värja mig för den uppfattningen, att såväl han som andra talare själva gjort sig skyldiga till vad de velat klandra hos idrottsmännen, nämligen överdrifter. Det förefaller mig nästan som om min vän, herr Thorsson, idkat lite sport i afton i sina repliker, ty hans ord föllo på det sättet, att vi skulle icke bevilja ett anslag å 100,000 kronor för att personer skola springa för brinnande livet. Nej, herr Thorsson, visst icke; vi skola tvärtom bevilja 100,000 kronor för att giva vårt folk något mera av den fysiska styrka, som det så väl behöves för att kunna stå emot, då ett anfall någon gång kan komma.

Jag tror också, att det var någon liten sportslig överdrift, då

herr Sjö sade, att han ansåg det vara osunt att skicka telegram. Jag kan verkligen icke begripa, att det ligger något osunt däri, och jag får i egenskap af telegrafrullmäktig protestera mot att det skulle vara osunt att begagna sig av telegrafan för att vända sig till sina riksdagsmän. Jag har aldrig hört talas om sådana pretentioner som att det skall vara en adress, maskinskriven på fint papper, för att nå fram till dessa personer. Varför skall icke den elektriska kraften duga lika väl här som på andra områden?

Jag skulle emellertid icke hava brytt mig om att begära ordet endast för att säga dessa små lustigheter, utan det var en annan sak, som jag ville fästa uppmärksamheten på och som icke här tillräckligt framhållits. När nya anslag förekomma brukar man ju överväga, huruvida de äro av den beskaffenhet, att de böra av riksdagen beviljas; och det är en omständighet, som då brukar vara av stor vikt, nämligen om bidrag till de strävanden, för hvilka anslag begäres, lämnas av kommuner eller enskilda personer i avsevärd grad.

Ingen kan förneka, att icke denna folkrörelse — och vi måste efter alla de vittnesbörd, som även telegrammen utgöra, kalla den för detta — själv bidragit med penningar och med arbetskraft på ett, man måste säga det, storartat sätt. Jag har här en sammanställning av de kommuner, till antalet icke mindre än 65, som i de flesta fall nästan kostnadsfritt upplåtit idrottsplatser. Det är icke blott de stora städerna, utan även de små samhällena. Om herrarna taga del av detta papper, skola herrarna finna, att det icke blott är de större städerna, som visat intresse för rörelsen, utan också en massa små samhällena. Det är klart, att den glest befolkade landsbygden, som herr Olofsson i Ävik talade om, icke kan jämföras med de större samhällena. Det är omöjligt att ge lika mycket för en person i Korpilombolo som för en person i Sverges huvudstad. Det måste bli en skillnad mellan det ena och det andra, det ligger i sakens natur. Emellertid, då man ser på detta, får man lov att anlägga — om jag så får lov att säga — statsutskottssynpunkt.

Så är det en annan synpunkt, som jag måste stryka under, nämligen vad herr Lindbagen sade. Jag måste för min enskilda del på denna fråga anlägga samma syn som jag försökte göra, då det var tal om skrivelse till Kungl. Maj:t angående Skådebanan i förmiddags. För folkets andliga kultur behövas bidrag till upp-ryckning, för folkets fysiska kultur behövs detsamma. Det är på detta sätt fråga om att giva folket andlig och kroppslig hälsa. Vi skola väl icke försöka inbilla oss, att i den gamla goda tiden, som herrar Ström och Sjö talade om, det endast var frågan om att arbeta och sedan vila på arbetet. Det fanns väl även då ungdom, som hade krafter till övers att göra något efter arbetet, det fanns väl dans och lekar och nöjen då som nu. Icke var väl folket,

*Angående
understöddjan-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)*

*Angående
understödjande
de av idrotts-
livet.
(Forts.)*

ungdomen, som det nu är tal om, så olika funtad i forna dagar mot nu. Det gäller att försöka giva folket det bästa av både det ena och det andra. Det är min syn på saken. Jag får lov att säga, att den är ganska beaktansvärd.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Sedan herr talmannen nu återtagit ledningen av förhandlingarna, yttrade

Herr Indebetou: Herr talman! Blott en replik! När jag för en stund sedan vågade mig på att kritisera statsutskottets motivering och dess siffror, så sade jag, att det var missvisande att åberopa, att det till idrottsföreningarnas förfogande stode räntor å ett kapital av 1,500,000 kronor, då man borde veta, att av dessa 1,500,000 kronor äro redan förbrukade öfver 400,000 kronor. Hur statsutskottet med dessa oriktiga siffror kan motivera avslag på dessa begärda 100,000 kronor, då det är medvetet om, att en minskning i ränteinkomsten på 18,000 kronor genom att dessa medel redan utbetalats kommer att bliva en följd för idrottsföreningarne, förstår jag icke. Då är det givet, att man har fog för att säga, att det är missvisande att därmed motivera ett avslag, ty vi måste räkna med att anslaget är avsett för framtiden och vi måste tänka på hur stort det kapital är, som vi för framtiden hava till vårt förfogande, och ej räkna vidare med vad som är förbrukat. Har jag gjort mig skyldig till en felaktig innanläsning, så får jag säga, att jag i så fall varit i så fint sällskap som herr statsrådets, ty han har gjort samma tolkning som jag, och jag vågar sålunda påstå, att herr Rydén icke haft anledning att beskylla mig för misstolkning av statsutskottets yttrande.

Sedan vill jag endast säga ett par ord angående förvaltningskostnaderna. Herr Rydén sade, att jag icke heller där läst rätt inlantill. Det heter på sid. 603 i statsverkspropositionen: »Riksförbundets egna förvaltningskostnader (lokal, personal, korrespondens m. m.) uppgå för närvarande till omkring 13,000 kronor, därvid man dock nödgats inskränka sig till det minsta möjliga. För framtiden erfordras för ändamålet minst 15,000 kronor för år.» Det var det jag påstod, att Riksförbundet behöfde 15,000 kronor per år och icke 45,000 kronor. Herr Rydén menade sedan att förvaltningskostnaderna avse landsorten och filialerna. Ja det kan ju vara möjligt att för upprätthållande av idrottsplatser en del av dessa pengar komme att användas till lokalhyra för idrottsplatserna, postporto m. m., men det kan väl icke betecknas såsom förvaltningskostnader för organisationen i Stockholm. Därför vill jag påstå, att mina kostnadsuppgifter äro riktigare än herr Rydéns. Herr Rydén sammanförde alla möjliga utgifter. Läger man tillsammans alla utgifter för lokalavdelningarna, som åligger Riksför-

bundet, och de utgifter, som andra föreningar skola hava, skulle man komma till den slutsumma, som han sagt. Men icke kan till Riksförbundets förvaltningskostnader räknas sådana som utgå till tävlingar i utlandet, utan med förvaltningskostnader menas väl administrationskostnader. Det är bara detta jag velat säga herr Rydén.

*Angående
understödn-
de av idrotts-
livet.
(Forts.)*

Hans excellens herr statsministern Staaff: Herr talman! Jag skall icke med många ord uppehålla den långa debatt, som pågått, så mycket mindre som så många varmhjärtade, intresserade och sakligt rikhaltiga anföranden äro hållna på den sida, som jag skulle vilja förorda, nämligen Kungl. Maj:ts proposition. Jag skall blott tillåta mig att understryka några synpunkter, som i viss mån framkommit under överläggningen.

För det första, kan någon neka till, att det är en åtgärd av intresse för den stora sak, som ligger så många av oss i kammaren varmt om hjärtat nämligen nykterheten, att uppmuntra en rörelse, som av dess utöfning, för att de skola kunna lyckas vinna några verkliga resultat, ovillkorligen fordrar ett nyktert liv? Det synes mig vara klokt att behjärta saken ur den synpunkten.

Vidare har det, om jag sammanställer de upplysningar, som lämnats och reflexioner, som gjorts av åtskilliga talare beträffande frågan, huruvida vi här stå inför en överklassrörelse, förefallit mig som om påståendet härom innebure en stor överdrift. Låt vara att det kan uppvisas en eller annan obehaglig, oriktig och motbjudande yttring därav, så kan man dock icke kalla hela denna rörelse, vilken, såsom det visats, räknar mer än tre fjärdedelar av sina deltagare från kroppsarbetarnes klass, man kan icke, säger jag, kalla den för en överklassrörelse.

Men det är slutligen en synpunkt, som jag tror icke bör förbises och som visserligen framhållits, men som nog bör ännu starkare understrykas. För ett litet folk måste det vara av stor betydelse, om det i förhållandet folken emellan verkligen visar att det duger något till på det ena eller det andra området. Det var känslan därav, att de Olympiska spelen förra året visade, att vi svenskar dugde något till, som satte en sådan klang i det bifall, som följde dessa spel från alla åldrars, men enkannerligen från den svenska ungdomens sida. Jag tror, att det skulle vara lyckligt, ifall Riksdagen i insikt om vad detta betyder, om vad en sådan höjning av den fosterländska känslan, av viljan särskilt hos ungdomen att söka komma fram bland nationerna betyder också tillmötesginge denna känsla. Det är ur denna synpunkt en verkligt fosterländsk sak — det är min övertygelse — som Kungl. Maj:t i denna proposition förelagt Riksdagen, och jag vågar för min del att även ur denna synpunkt på det livligaste förorda, att kammaren måtte bifalla reservationen.

Angående
understödjande
av idrotts-
livet.
(Forts.)

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen i överensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå och bifall i stället till den av greve F. Cl:son Wachtmeister m. fl. avgivna, vid punkten fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den senare propositionen. Då votering emellertid begärdes av herr Olofsson i Ävik, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med avslag å statsutskottets hemställan i punkten 231:o) av utskottets förevarande utlåtande nr 8, bifaller den vid punkten av greve F. Cl:son Wachtmeister m. fl. fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 75 ja, men 121 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 232—239.

Utskottets framställningar biföllos av kammaren.

Angående
undersökning
av svenska
folkmål.

Punkten 240, angående anslag för systematisk undersökning av svenska folkmål.

Kungl. Maj:ts hade under punkten 235 av förevarande huvudtitel föreslagit Riksdagen att för systematisk undersökning av svenska folkmål med mera genom ett i förbindelse med universitetet i Uppsala ställt institut, benämnt Uppsala landsmålsarkiv, anvisa på extra stat för år 1914 ett anslag av 7,500 kronor att mot redovisning inför kammarrätten ställas till förfogande av institutets styrelse, under villkor att de samlingar, som genom institutets verksamhet åstadkommes, ävensom de samlingar, som utan förbehåll i motsatt riktning överlättes till institutet, bleve statens egendom och hålles tillgängliga för vetenskaplig forskning.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte av Riksdagen bifallas.

Reservation hade dock avgivits av herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *Ekman* i Mogård, greve *Klingspor*, friherre *Falkenberg*,

Lamm, friherre *J. G. Beck-Friis*, *Bruce*, *Starbäck* och *E. F. Hellberg*, vilka inom utskottet biträtt Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Angående
undersökning
av svenska
folkmät.
(Forts.)

Punkten föredrogs, varefter ordet begärdes av

Herr vice talmannen *D. Persson*, som yttrade: Herr talman, mina herrar! I denna sena timme kan det icke falla mig in att inlåta mig på någon kritik av utskottets sig själv motsägande motivering, utan jag skall endast be att i största korthet få angiva de synpunkter, som för mig varit avgörande för att jag kommer att rösta för det äskade anslaget.

Det lär vara få om ens någon ibland oss, som icke med det allra största intresse tagit del av gamla, undan förgängelsen räddade byggnader och folkdräkter, som visa, huru våra förfäder bodde och huru de voro klädda, och där byggnader och dräkter saknas, studera vi med intresse ritningar, fotografier och beskrivningar. Där även detta saknas, känna vi att det förefinnes en sorglig brist i vår kulturhistoria. Om det således för oss är av stort historiskt värde att se, huru våra förfäder bodde och hur de voro klädda beträffande sin yttre människa, huru mycket viktigare bör det då icke vara för oss att, medan möjlighet därtill ännu finnes, söka utforska och åt eftervärlden bevara, huru de klädde sin inre människa, huru de klädde sina tankar, och med vilka ord och satsar, med vilka dialekter och ljud deras förnimmelser och känslor o. s. v. återgävos. Äro vi då icke skyldiga att åt kommande släkten bevara och uppteckna de egenheter i tal och uttryckssätt, som ännu förekomma i skilda provinser i vårt land?

Från deras sida, som ställt sig oförstående i denna fråga, väntar jag mig nog den invändningen, att man genom beskrivningar och beteckningar icke kan få något begrepp om huru ett landsmål egentligen lyder. Men detta motiverar alldeles icke ett avslag på det begärda anslaget utan tvärtom. Varje landsmål har sin särskilda grammatik, som av kompetent person låter sig fullständigt beskrivas, och med nutida tekniska resurser kan man även bevara ljuden, röstens färg och de mest egenartade uttal, nämligen genom fonografen. Men detta gör icke grammatiken överflödig. Ty gångna släktens språk nås ej av fonografen, utan här är det ett stort fält, som måste överlämnas till den vetenskapliga forskningen. Det nu föreslagna landsmålsarkivet skulle enligt mitt förmenande bliva en kulturhård av sådant värde, att dess betydelse knappast skulle kunna överskattas.

Herr talman! Jag vågar påstå, att gångna släktens seder, bruk och talsätt i högre grad än mycket annat är ägnat att lära oss älska vårt folk och vårt land. Jag yrkar därför bifall till Kungl. Maj:ts proposition, som är lika med den vid utlåtandet fogade reservationen.

Häruti instämde herrar *Juhlin* och *Ekman*.

Angående
undersökning
av svenska
folkmål.
(Forts.)

Vidare anförde:

Herr Rydén: Herr talman! Då jag går att yrka bifall till utskottets hemställan, så vill jag genast tillkännagiva, att jag skulle ha röstat för detta anslag, ifall det hade varit ordnat på det sättet, att jag hade kunnat i någon mån överskåda vidden av det beslut, som skulle fattas genom tillskapandet av det föreslagna landsmålsarkivet. Jag vill gärna erkänna, att det syftemål, som detta arkiv avser att tillgodose, ligger mig så pass varmt om hjärtat, att jag inte varit särskilt glad över att nödgas gå på avslagslinjen. Men jag har måst ansluta mig till utskottsmajoritetens uppfattning, enär jag trots allvarliga försök icke har lyckats bilda mig någon riktig uppfattning om vidden och storleken av den institution, som man här genom ett till en början litet anslag skulle ge upphov till. Man får inte blunda för, att detta landsmålsarkiv, såsom man, enligt vad som framgår av stadgarnas § 1 tänkt sig det, kan bli av en sådan vidd och omfattning, att det kan bli mycket kostsamt och kan komma att sträcka sig genom långliga tider, ja, genom århundraden framåt. § 1 i stadgarna för Uppsala landsmålsarkiv lyder: »I förbindelse med Uppsala universitet inrättas ett institut, kallat Uppsala landsmålsarkiv, med syfte att leda och främja en systematisk undersökning av svenska folkmål och andra sidor av svenskt folkliv, i den mån deras studium lämpligen kunde förenas med de språkliga undersökningar, som i första hand bliva föremål för institutets verksamhet». Det är sålunda fråga om att skapa en bestående institution i förbindelse med Uppsala universitet, med syfte att, såvitt jag kan se, för obegränsad tid framåt, systematiskt undersöka svenska folkmål och andra sidor av svenskt folkliv. Och det vågar jag säga, att inte kan väl någon av kammarens ledamöter ens med någon grad av sannolikhet angiva, huru vidlyftigt detta landsmålsarkiv kommer att bli i sinom tid, och huru stora kostnader det kommer att åsamka statsverket.

Går jag så över till den utredning, som gjorts och som angiver, vad landsmålsarkivet under den närmaste tiden skulle ha att sysselsätta sig med, så finner jag på sid. 623, att som första stora önskemålet uppställes uppgörandet av en allmän svensk dialektordbok. Jag har frågat personer, som borde förstå sig på denna sak, vad detta skall betyda, hur stor ordboken skall bli, hur den skall uppställas och vilka kostnader den kommer att medföra, men jag har icke erhållit något tillfredsställande svar. Det är ju faktiskt så, att det finnes en oändlig mängd dialekter i vårt land, ja, jag vågar säga, att det understundom finns dialektgränser till och med inom samma socken, och inom de olika delarna av landet ställa sig ju dialekterna väsentligt olika. Det synes nu vara fråga om att uppätta särskilda ordböcker över de olika dialekttyperna och att upplägga språkkartor över dialekternas utbredning över landets olika

delar samt även göra stora materialinsamlingar från hela landet för att slutligen få till stånd den allmänna, stora dialektordboken.

Herr talman! Jag vågar påkalla kammarens uppmärksamhet för ett annat ärende som i någon mån kan tjäna till ledning vid bedömandet av vad Uppsala landsmålsarkiv skulle kunna komma att kosta. Vi ha en s. k. ortnamnskommitté. Den har begränsat sitt arbetsområde till en enda detalj av allt det, som detta landsmålsarkiv skulle taga upp, nämligen de svenska ortnamnen. Ort-namnskommittén har i detta ögonblick, d. v. s. då 1913 års anslag gått ut, kostat inemot 80,000 kronor för en undersökning, som ännu inte är slutförd beträffande Älvsborgs och Örebro län — det återstår nämligen ännu, enligt upplysningar som lämnats i årets statsverksproposition, fem härad i Älvsborgs län. Vidare har kommittén fått ett anslag för påbörjande av liknande undersökningar i Värmland. Denna undersökning av ortnamnen i endast två län har sträckt sig över en tidrymd av i det närmaste 10 år, så herrarna kunna förstå, att om vi skola gå efter den måttstocken och med den farten över landets alla 24 län, så kommer det att draga mycket stora kostnader och sträcka sig över ett århundrade, och detta t. o. m. då det gäller endast en sådan detalj som ortnamnsundersökningarna utgöra i jämförelse med det arbete, som planeras för Uppsala landsmålsarkivs vidkommande. Då jag inte kan se, när det anslag, som nu ifrågasättes, skall kunna upphöra, eller när detta landsmålsinstitut skall kunna avsluta sitt arbete och jag följaktligen ej heller kan se vidden av de kostnader, som det kan komma att draga, har jag inte vågat ansluta mig till Kungl. Maj:ts förslag.

Jag vill i detta sammanhang också erinra om att det på denna huvudtitel föreligger en annan med denna i viss mån beslätad fråga, som också kommer att ställa mycket stora anspråk på statskassan för lång tid framåt, nämligen det förslag om upprättande av inventarium över rikets kyrkor, vilket av utskottet enhälligt tillstyrkts. Detta blir ett företag som kommer att sträcka sig över 25—30 år framåt och kosta staten måhända en halv miljon kronor, innan det blir slutfört. Jag har varit med om att tillstyrka detta anslag, *dels* därför att jag tyckte, att det dock fanns en viss gräns för räckvidden härav och att det dock här inte gällde att skapa ett helt nytt ämbetsverk eller institut, som, såsom Uppsala landsmålsarkiv, skulle komma att växa fast vid universitetet, och *dels* emedan denna sak mera berör sådana enligt min tanke synnerligen behjärtansvärda intressen som hembygdsundervisningen och stärandet av hembygdskänslan.

Jag beklagar att jag däremot måste ställa mig på avslagsståndpunkten beträffande den nu föreliggande frågan, men så länge man inte är villig att begränsa denna sak så, att man inte tillskapar ett nytt institut, som växer fast vid universitetet och blir för all framtid

Angående undersökning av svenska folkmät.
(Forts.)

*Angående
undersökning
av svenska
folkmål.
(Forts.)*

bestående, så kan jag inte annat än yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Starbäck: Herr talman! Enligt vad jag kan förstå är det ett helt annat anslag än det, som herr Rydén nämnde, som detta närmast är besläktat med, nämligen det, som kammaren kommer att behandla i punkt 243, där det gäller att för insamling, förteckning och undersökning av svenska folkminnen bevilja ett anslag av 4,500 kronor. Beträffande detta anslag hade jag inom utskottet glädjen att vara fullt ense med herr Rydén om att det bör beviljas, och jag tycker, att det är en smula svårfattligt, att han skall vara så förfärligt oblid mot den anslagsfråga, som nu föreligger. Jag för min del kan inte förstå att det skall behöva taga sådana orimliga dimensioner, som herr Rydén här söker ställa i utsikt.

Även med fara att trötta kammaren i denna sena stund tillåter jag mig att fästa uppmärksamheten på att det här är meningen, att två personer, avlönade med 2,500 kronor vardera, skulle ha hand om detta arbete. Denna avlöning är för övrigt i förhållande till den kompetens som fordras synnerligen låg, men det finns personer till hands, som äro besjälade av det största intresse för saken, och därför kan man sätta summan så lågt. Vidare tillkommer för resekostnader och dylikt i och för kompletteringsarbeten i orterna en summa av 1,600 kronor, och slutligen är det två poster på 500 och 400 kronor, summa 900 kronor, till en del expenser o. s. v.

Nu är det visserligen sant, att detta anslag kommer att behövas årligen under en tid framåt. Men vad är det då frågan gäller? Jo det gäller här bearbetningen, katalogiseringen och det systematiska ordnandet av ett oändligt dyrbart och stort material, som studentgeneration efter studentgeneration hopsamlat från olika landsdelar, och som nu ligger förvarat hos de olika nationerna i Uppsala. Det är, såsom herr vice talmannen så riktigt framhöll, fullkomligt oersättliga minnen från vårt folks gångna liv, minnen, som inte kunna på annat sätt tillvaratagas än genom en verkligt vetenskaplig, samvetsgrann och god forskning.

Våra grannländer ha i detta avseende ett särdeles stort försteg framför oss. Särskilt skall jag be att få fästa herrarnas uppmärksamhet på att våra stamfränder på andra sidan Bottniska viken i detta fall ha visat sig synnerligen väl förstå betydelsen av deras kamp för svenskhetens, den svenska kulturens bevarande mot farliga grannar - jag tänker härvid inte minst på finska språkets utvidgningstendenser - av att de göra allt för att samla och bevara såsom folkets egendom de olika svenska språkstammarnas historia. Där finnes detta språkmateriel synnerligen väl ordnat. Och på samma sätt är det i Norge och i Danmark. En liten

historiätt kanske kan klargöra för herrarna, vad detta betyder. En ryss aulände förra sommaren till Uppsala universitet för att söka reda på en saga, vars ursprung han via Köpenhamn och Hälsingfors hade spårat till Sverige. Vid de båda sistnämnda högskolorna fann han sig mycket lätt till rätta i de samlingar, han ville studera. Däremot beläns detta alldeles omöjligt i Uppsala, på grund därav att materialet, som finnes där i stora massor, var oåtkomligt, emedan det låg så att säga för fåfot, oordnat, splittrat, på olika vindar och i olika valv, så att det var alldeles ogörligt att få reda på den märkliga sagan.

Nu är det ju på det sättet, som här kanske också bör framhållas, att studiet av ett folks språk i och för sig naturligtvis har det allra största vetenskapliga intresse, men det sammanhänger också som hjälpvetenskap med många andra närbesläktade vetenskaper och uti de resultat, som studiet av språket ger, framkommer detta på ett för folket särdeles beaktansvärt sätt. Låt oss erinra om, att det är rester av svenskt språk, som visat vilken väg våra förfäder tagit från Bosporen till Roslagen. Låt oss komma ihåg att det är rester av svenskt språk, som till full evidens visat, att det är svenskar, som grundlagt det mäktiga Gårdarrike, som nu kallas Ryssland, och låt oss komma ihåg, att det är rester av svenskt språk, som mer än annat visa, vilken väg våra förfäder togo under folkvandringarnas tid, att det är rester av svenskt språk, som med rätta kunna läggas som bevis för, att den gamla sagan om att Norden var det gamla försvunna Atlantis, att det gamla påståendet av goternas historieskrivare, att vi här uppe i Norden ha att söka något, som man kallade vagina gentium, folkens modersköte, att detta verkligen är sanning. Det skulle föra mig alldeles för långt att här söka få fram vilken betydelse för ett folk det i alla fall har att klarlägga modersmålets historia i dess olika enskildheter. Men skulle det i alla fall vara för djärvt att tro, att vi äntligen, sedan vi varit med om att spara på det ena anslaget efter det andra på denna huvudtitel, när det gäller vårt modersmål, våra fäders språk, skulle kunna anse oss mäktiga en uppoffring av 7,500 kronor. Jag får verkligen säga herr Rydén och herrar kamrater i denna kammare, att jag skulle känna mig ytterligt smärtsamt berörd, om på denna punkt sparsamhetshänsyn, fruktan för konsekvenserna, då det gäller ändå något sådant som att taga reda på de rester, som visa oss vårt modersmåls historia, om de synpunkterna här skulle bli gällande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Med herr Starbäck förenade sig herrar *Sandler, Sävström, Nordström, Åkerman, Wijk, von Sneidern, Danielsson, Zelahn, Hellberg, Ericsson* i Vallsta, *Ekerot, Liljedahl, Svensson* i Betingetorp, *Petterson* i Södertälje, *Martin, Wallin* och *Tengdahl*.

Angående undersökning av svenska folkmål.
(Forts.)

Angående
undersökning
av svenska
folkmål.
(Forts.)

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman, mina herrar! Jag ber att till alla delar få instämma i det varmhjärtade anförande, som av herr Starbäck här hållits. Han har på ett sätt, som jag icke är mäktig, tolkat innebörden av den fråga som föreligger.

Jag skall emellertid be att få till vad han sagt lägga några praktiska synpunkter. I Dalarna har det gjorts rätt stora uppföringar för att taga reda på, medan tid är, de rester som ännu äro möjliga att taga reda på rörande våra folkmål. Kopparbergs läns landsting har för detta ändamål under en följd av år offrat 600 kronor och dessutom rätt stora belopp för anskaffande av folkdräkter. Enskilda personer ha offrat rätt betydande belopp för samma ändamål. I vissa av de kommuner, där dessa undersökningar pågått, är det faktiskt så, att genom industrialismen det kommit en massa av arbetare från andra trakter ditflyttande, och det därigenom blivit en förvandling eller omvandling av människor och dialekter så att endast de äldsta av inbyggarne ännu tala det folkmål, våra förfäder här talat.

Vid sådant förhållande förefaller det mig vara för oss en bjudande plikt att göra någonting och det snart för att kunna för kommande slakten visa hän på, hur deras förfäder i dessa bygder talat, och det förefaller mig synnerligen nödvändigt, att man gör det snart, innan dessa ålderstigna dö ut; sedan blir det fullständigt omöjligt, åtminstone är så förhållandet i den socken, som jag är ifrån, ja, hela bergslagsbygden. Om jag har fattat den kungl. propositionen rätt, har även där tyngdpunkten lagts just på dessa kompletterande undersökningar, att man i första hand skall genom sakkunniga personer taga reda på och föra tillsammans de forskningsresultat, som redan föreligga, katalogisera dessa forskningsresultat och sedan genom kompletterande undersökningar på punkter, där det brister, föra ihop det hela till en helhet. I denna min uppfattning, att detta för närvarande är det förnämsta, finner jag stöd på sid. 623 i den kungl. propositionen, där de sakkunnige, som yttrat sig i frågan, säga följande: »Åtskilliga mindre arbetskrävande uppgifter än den allmänna dialektordboken måste i alla händelser först lösas, och det är dessa uppgifter, vi närmast fattat i sikte, framför allt utfyllandet av de viktigaste luckorna i vår nuvarande språkgeografiska dialektkänedom».

Nu har här av den talare, som fört statsutskottets talan, anförts som skäl för avslag, att man ej kan överblicka de ekonomiska konsekvenserna av det beslut, som här Kungl. Maj:t har inbjudit Riksdagen att fatta. Man kan enligt hans förmenande förutse, att det kan i en framtid bli nästan ett helt ämbetsverk, och att det kommer att bli högst betydande utgifter, som statsverket får vidkännas för detta ändamål. Nu är jag icke blind för, att skola vi verkligen gå i botten med denna undersökning, det nog kommer att kosta mycket penningar, men det förefaller mig, att man nog

kan göra det, åtminstone under den första tiden, mindre vidlyftigt, och det förefaller mig, som om denne talare har rätt i, att man bör ta avstånd från, att det inrättas någon permanent institution av dyr beskaffenhet. Då det nu är så, om jag fattat den kungl. propositionen rätt, att den närmaste uppgiften är att föra tillsammans de forskningsresultat, som redan finnas, att katalogisera dem, att göra dem tillgängliga för forskare, som vilja hava reda på dessa resultat, och dessutom göra kompletterande forskningar för att därigenom komplettera samlingarne, då detta är det första och väsentliga som bör göras, förefaller det mig, att kammaren skulle kunna ena sig om att bifalla Kungl. Maj:ts framställning åtminstone i så måtto, att det belopp som begäres, ställes till Kungl. Maj:ts förfogande, utan att Riksdagen därvid gör något uttalande om det som innehålles i reservationens kläm. För att frågan icke skall förfalla, vilket från den synpunkt jag ser saken vore synnerligen sorgligt, har jag tillåtit mig formulera en kläm, med den begränsning jag antytt. Jag ber då att få sluta med att framställa följande yrkande: Att Riksdagen må för systematisk undersökning av svenska folkmål bevilja på extra stat för 1914 ett belopp av 7,500 kronor att utgå på de närmare villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma. — När jag gör detta yrkande, gör jag det i den bestämda förvisningen, att Kungl. Maj:t nog skall taga hänsyn till de önskemål, som uttalats i dag under debatten; det är ingen anledning att hysa misstro i detta avseende.

*Angående
undersökning
av svenska
folkmål.
(Forts.)*

Herr Westman: Herr talman, mina herrar! Jag skulle kunna nöja mig med att instämma med de föregående talare, som yttrat sig till förmån för reservationen. Jag vill nu emellertid bara vända mig mot några uttryck, som förekomma i utskottets betänkande och som herr Rydén ytterligare understrukit. Det står i betänkandet, att planen för de språkliga undersökningar, som här äro i fråga, är svävande. Detta är ett av de motiv, som utskottet åberopat. Häremot vill jag å min sida hänvisa till, att Nordiska museets nämnd, som yttrat sig i frågan, säger, att den funnit den arbetsplan, som är framlagd för det ifrågasatta landsmålsinstitutet, vara synnerligen väl genomtänkt. Vidare säger utskottet liksom herr Rydén, att man icke kan överblicka detta företag. Man förutsätter, att här möjligtvis kan komma undan för undan att bli ökade anslag, och att detta landsmålsinstitut, som herr Rydén uttrycker sig, kan bli permanent, sträcka sig till och med över ett sekel. Det tror jag för min del icke är någon fara för, tvärtom tror jag, att det arbete, som detta institut skulle ha till uppgift att syssla med, kan utföras i en ganska överskådlig tid, så att man icke behöver begära, att det skall bli en för all framtid permanent institution. För övrigt, då herr Rydén säger, att man ej kan vara villig att gå med på detta anslag, så länge man icke vill begränsa sig, så vill jag fästa

Angående
undersökning
av svenska
folkmål.
(Forts.)

herr Rydén's uppmärksamhet på, att jag tycker, att man först och främst i den kungl. propositionen och i det förslag, som är framlagt för detta institut, har begränsat sig synnerligen väl, då man icke begärt mer än 7,500 kronor. Vidare, om det skulle komma fram förhöjningsanspråk, så ligger det i Riksdagens makt att hålla dessa anspråk inom den gräns, som Riksdagen finner lämplig.

Det är slutligen i utskottets betänkande såsom ett skäl för avslag anført, att det icke synes vara någon trängande nödvändighet att nu understödja vad här är i fråga. Gent emot detta vill jag åberopa vad den av mig nyss nämnda nämnden, Nordiska museets nämnd, säger. Den åberopar nämligen ett uttalande 1910 av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet rörande en liknande angelägenhet, vari det säges, att det ligger en verklig fara i dröjsmål; och detta är utan tvivel alldeles riktigt. Här ligger en verkligt stor fara i dröjsmål, därför att med varje dag som går alltmer och mer utplånas den språkliga egendomligheten, som utmärkt och ännu kan utmärka våra olika landskap, och de kvarlevor som finnas i sång, i saga och i sägen på folkets läppar försvinna naturligtvis hastigt med varje dag som går. Därför finner jag, att det är ett synnerligen trängande behov, som här fordras att tillgodose.

Nu har här framkommit ett förslag, vilket, såsom den föregående talaren yttrade, skulle tillgodose, vad han ansåg vara tyngdpunkten, ett förslag att endast ställa detta belopp till Kungl. Maj:ts förfogande för undersökning utav våra svenska folkmål. Jag tror icke att man med den formuleringen med detta anslag träffar, vad man verkligen vill. Man vill ju till ett sammanföra det rikliga material, som redan finnes för studiet utav våra folkmål, och som finnes spritt på en mängd olika ställen i Upsala i de olika nationernas arkiv och uti andra i Upsala befintliga arkiv. Dessa vill man föra tillsammans på ett ställe, för att de skola kunna bearbetas av fackmän. Med den formulering, som den föregående talaren gav sitt yrkande, tror jag icke, att anslaget gärna skall kunna användas till andra än sådana undersökningar, som förut ägt rum i de olika orterna, så som han själv talade om, men nu finnes icke detta landsmål samlat på ett ställe i landsmålsarkiv, om jag så må säga.

Jag skall därför be att få instämma i yrkandet om bifall till den kungl. propositionen.

Herr Rydén: Jag vill bara tillkännagiva, att jag, sedan herr Eriksson i Grängesberg framställt ett yrkande, som undanröjer de betänkligheter, jag hade beträffande den kungl. propositionen, och då jag livligt behjärtar de önskemål det här rör sig om, är villig att rösta för detta yrkande, såvitt det skulle bli enighet i kammaren om yrkandet. Det har meddelats mig, att om detta yrkande bleve antaget här i denna kammare, skulle det finnas utsikt för att det bleve framställt och även bifallet i Första kammaren. Under

sådana förhållanden har jag endast velat tillkännagiva denna min uppfattning.

*Angående
undersökning
av svenska
folkmål.
(Forts.)*

Herr Edén: Herr talman, mina herrar! Efter den förklaring, som målsmannen för statsutskottet nyss har avgivit, vill jag livligt hoppas, att kammaren skall kunna enas om ett positivt beslut i denna fråga. Innan jag emellertid direkt förklarar, att jag kommer att ansluta mig till herr Erikssons i Grängesberg yrkande, vill jag särskilt nämna, att jag icke tror, att man med detta yrkande på något vis riskerar vad den ärade talaren från Halland nyss befarade att man skulle göra, nämligen att det till Kungl. Maj:ts disposition ställda beloppet icke skulle kunna användas även för ett sammanförande och bearbetande av de redan verkställda undersökningarna.

Herr Erikssons i Grängesberg yrkande innebär, att

»Riksdagen må för systematisk undersökning av svenska folkmål bevilja på extra stat för år 1914 ett belopp av 7,500 kr. att utgå på de närmare villkor Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.»

Det synes mig uppenbart, att Kungl. Maj:t inom denna ram av systematisk undersökning av svenskt folkmål kan tillgodose också de ytterst trängande behoven att först och främst systematisera vad som redan finnes samlat av svenskt folkmål och därmed lägga en grund för fortsatta undersökningar. Jag är alltså viss om, att denna jämkning i formuleringen av Kungl. Maj:ts förslag alldeles icke innebär, att Kungl. Maj:t icke skulle kunna använda pengarna även på det sätt, som nu är närmast av behovet påkallat.

Under sådana förhållanden och då den ende talare, som hittills yttrat sig för statsutskottets hemställan, förklarat sig vilja gå med på herr Erikssons i Grängesberg förslag, samt när det för övrigt förefaller mig vara alldeles tydligt, att det även i hans anförande — om han också var misstrogen inför utsikten att få vad han kallade ett nytt ämbetsverk, en misstro, som jag icke skall närmare inlåta mig på — framskymtade, att han kände, att vi icke böra skjuta undan denna fråga, så skall jag icke länge upptaga tiden med att diskutera den.

Jag vill endast i allra största korthet säga, att jag tror, att denna kammare är alldeles särskilt kompetent att känna, verkligen känna, att det ändamål det nu gäller att tillgodose är ett i eminent grad folkligt ändamål. Är det så att vi kunna rädda de för var dag försvinnande resterna av våra svenska folkmål, är det så, att vi kunna bevara dem till kommande tider och få möjlighet till dess bearbetning, då ha vi liksom dragit ihop till en stor samling resterna av ett liv, som står oss själva och våra fäder närmare än mycket annat av det vi kalla vår historia. Ty folkmålen gömma inom sig inte bara språkliga minnesmärken, utan medelbart också

Angående
undersökning
av svenska
folkmål.
(Forts.)

historiska upplysningar, och det sådana som sträcka sig tillbaka genom årtusenden, längre än någon vanlig historia kan överskåda.

De kunna i sina stora drag avspegla stora händelser, folkförskjutningar och sammanslutningar från vår folkstams urtid, men framför allt avspegla de en mängd drag från våra faders dagliga liv — livet hemma i stugan, i byn och bygden, drag, som icke på något annat sätt blivit bevarade. Jag är livligt övertygad om, att i denna kammare med dess representanter från olika bygder skall finnas ett varmt intresse för att vad som ännu är kvar av dessa minnen icke skall förfaras.

När vi nu kunnat jämka från olika sidor och enats om ett förslag, som man från olika håll anser sig kunna vara med på, så vill jag hoppas, att kammaren skall kunna mangrant ansluta sig till det yrkande, som formulerats av herr Eriksson i Grängesberg, till vilket yrkande jag ber att få hemställa om bifall.

I detta anförande instämde herrar *Branting, Byström, Zetterstrand, Henricson* i Karlslund, *Lundell, Karlsson* i Fjäl, *Westlund* och *Sundström*.

Herr vice talmannen D. Persson: Under förhoppning att vi kunna enas om det av herr Eriksson i Grängesberg framställda yrkandet, skall jag, herr talman, avstå från mitt ursprungliga yrkande och instämma i herr Erikssons.

Herr Westman: Herr talman! Jag skall också be att få förena mig i det av herr Eriksson i Grängesberg framställda yrkandet.

Herr Starbäck: Ja, herr talman, jag skall också göra det, men jag vill säga, att jag gör det högst ogärna, ty jag är övertygad om, att det dock finnes en liten skillnad mellan Kungl. Maj:ts förslag och det förslag som väckts av herr Eriksson i Grängesberg. Och då jag är förvissad om, att Kungl. Maj:ts proposition skulle vunnit bifall, måste jag beklaga, att vi här måste gå fram med ett kompromissförslag. Men själva saken är ju räddad genom kompromissens antagande, och därför skall jag be att få återtaga mitt yrkande och förena mig med herr Eriksson i Grängesberg.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) avslag därå och bifall i stället till den vid punkten fogade reservationen samt 3:o) avslag å utskottets hemställan och bifall i stället till det av herr Eriksson i Grängesberg under överläggningen gjorda yrkandet; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Punkterna 241—245.

Utskottets i dessa punkter gjorda framställningar biföllos av kammaren.

Punkten 246, angående anslag till svenska vitterhetssamfundet.

Angående svenska vitterhetssamfundet.

I punkten 241 av åttonde huvudtiteln hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till understödjande av Svenska vitterhetssamfundets verksamhet anvisa på extra stat för år 1914 ett belopp av 3,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte av Riksdagen bifallas.

Häremot hade reservation avgivits av herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *Ekman* i Mo gård, greve *Klingspor*, *Starbäck*, *Nilson* i Örebro och *E. F. Hellberg*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan punkten föredragits, lämnade herr talmannen på begäran ordet till

Herr *Starbäck*, som anförde: Herr talman! Jag har även i detta fall tillåtit mig att reservera mig. Jag skall emellertid icke besvära kammaren med något anförande i denna sena timma, utan inskränker mig till att yrka bifall till reservationen.

Med herr *Starbäck* förenade sig herrar *Nilson* i Örebro, *Hellberg* och *Wijk*.

Vidare yttrade:

Herr *Rydén*: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan. Jag tror icke, att det är nödvändigt att gå in på någon lång motivering. Jag vill därför bara konstatera, att det ändamål, som detta anslag avser att tillgodose, är så ofantligt begränsat, ty det gäller bara litteratur och konst åt ett visst samfund, som åtminstone i huvudsak består av medlemmar, vilka äro i god förmögensställning. Och det finnes icke någon anledning att bevilja statsbidrag för denna sak.

Herr *Nilsson* i Kristianstad instämde häruti.

Herr *Lundström* i Göteborg: Jag skall be, herr talman, att få påpeka, att det här icke är frågan om, såsom den ärade stats-

Angående
svenska vitter-
hetssamfun-
det.
(Forts.)

utskottsrepresentanten på Skånebänken tycktes föreställa sig, någon sorts lyxupplaga, som sprides bland med denna världens gåvor särskilt väl utrustade personer, utan här är fråga om utgivandet av en kritiskt vetenskaplig upplaga av svenska författare, vilken till den svenska kulturens skam ännu saknas. Medlemmarna av det svenska vitterhetssamfundet hava sammanslutit sig för att möjliggöra ett sådant utgivande och icke för att skaffa sig själva lyxböcker. Det är sålunda ett rent vetenskapligt företag, och jag tycker, att Riksdagen bör i någon mån bidraga till dess förverkligande. Detta och icke någonting annat är kontentan av det hela.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och reservationen.

Herr Rydén: Herr talman! Jag tycker dock, att, då dessa arbeten, som tryckas för det anslag, som här skulle utgå, dock utkomma i den form, att de så gott som uteslutande komma samfundets medlemmar på grund av deras avgifter till godo, detta anslag icke rör den stora allmänheten utan endast en begränsad grupp, som jag skulle kunna räkna upp från medlemsförteckningen. Den visar också, som jag förut nämnt, att samfundet består av personer, som icke behöva vädja till staten för att åstadkomma detta.

Herr Liljedahl: Herr talman! Jag känner det som en tacksamhetens plikt mot Svenska vitterhetssamfundet att här yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition. Jag har läst dessa skrifter, som blivit utgivna, och det är ju våra gamla skalder, som äntligen blivit nedtagna från vinden och ställda fram i sådant skick, att de kunna njutas, ty de äro åtföljda av vetenskapliga kommentarer, som göra, att de äro fullt njutbara. Det är ofta så, att när en sådan skald framträder i en senare tid, förstår man icke riktigt det tankesätt och den miljö, i vilka skalden rörde sig, men det är nu möjligt genom dessa skrifter. Vi ha nyss givit ett anslag till nu levande litterära författare, men jag har icke hört, att den nuvarande skönlitteraturen, som har många brister, är bättre än den äldre. Ju äldre man blir, desto hellre går man tillbaka till de gamla författarna. Jag ber att på det varmaste få rekommendera detta lilla anslag på 3,000 kronor att såsom en tacksamhetens krans läggas på de döda skaldernas gravar.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Starbäck: Herr talman! Jag blev uppkallad av herr Rydéns sista anförande. Jag kan icke låta denna punkt gå förbi, utan att till hans och kammarens övervägande hemställa: skall det dock icke kunna vara tänkbart att vi bevilja understöd för utgi-

vandet av skrifter av denna beskaffenhet, fastän de icke omedelbart bliva tillgängliga för den stora allmänheten? Måste vi verkligen resonera så som herr Rydén gör, såsom jag tyckte alldeles för snävt, att i och med detsamma, att detta anslag skulle tillkomma ett samfund, som i sig innesluter en del förmögna medlemmar, är det uteslutet, att det skall komma folkets stora flertal till godo? Det är rätt som herr Liljedahl säger — och jag är tacksam för hans utmärkta anförande — men därtill bör läggas, att därigenom att dessa författare nu tagas ned från vinden och läggas fram i dagern, blir det också möjligt att av denna gamla litteraturs gömda och delvis glömda skatter medelbart giva något åt folket. Det är denna växelverkan mellan en sådan bildningsskatt och folket, som jag för min del måste anse värd stort understöd, varför jag, herr talman, ber att få vidhålla mitt yrkande.

Angående
svenska vitter-
hetssamfun-
det.
(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *Danielsson* och *von Sneidern*.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talman framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet; och förklarade herr talman sig anse den senare propositionen hava flertalets mening för sig. Som votering likväl begärdes av herr Rydén, uppsattes, justerades och anslogs en voteringsproposition av följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren, med avslag å statsutskottets hemställan i punkten 246:o) av utskottets förevarande utlåtande nr 8, bifaller Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 109 ja mot 61 nej, vadan kammaren, med avslag å utskottets hemställan, bifallit Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Punkterna 247—254.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 2.

Vid härpå skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffning

av nya kanonlavetter m. m., biföll kammaren utskottets därefter gjorda hemställan.

§ 3.

*Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.*

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande, nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Norrlands dragonregementes utrustande med bajonetter.

I överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t föreslagit i en till Riksdagen avlåten, till statsutskottets förberedande behandling remitterad proposition av den 31 januari 1913 hemställde utskottet, att Riksdagen måtte medgiva, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar ett belopp av 5,000 kronor finge tagas i anspråk för Norrlands dragonregementes utrustande med bajonetter.

Reservation hade dock avgivits av herrar *Thorsson, Rydén* och *Lindberg*, som yrkat, att utskottet måtte hemställa om avslag å Kungl. Maj:ts proposition.

Efter uppläsandet av utskottets hemställan, begärdes ordet av

Herr *Thorsson*, som anförde: Jag har i likhet med två partikamrater icke kunnat följa utskottsmajoriteten i föreliggande ärende. Kungl. Maj:t begär 5,000 kronor för anställande av prov med bajonetter vid kavalleriet och föreslår, att Norrlands dragonregemente skall bli det regemente, där provet skall företagas.

Nu är det ju så, att kavalleriets förnämsta uppgift är spanings-tjänst, ehuru man under senare åren börjat slå in på att kavalleriet i vissa situationer skall deltaga i eldstrid, att kavalleristerna skola sitta av hästarna och kämpa mot infanteriet. Men den bevapning, som kavalleriet har, är helt annan än infanteriets. Den karbin, som kavalleriet förses med, är betydligt kortare än ett gevär. Nu har det bland kavalleriets målsmän pågått diskussion, och en ganska omfattande sådan, om att förse denna karbin med bajonett för att, som man tror, därigenom göra kavalleristen mera stridsduglig i vissa situationer. Jag har emellertid den uppfattningen, att även om man förser karbinen med bajonett, så kommer kavalleriet ändå icke i någon mån att kunna mäta sig med infanteriet i fråga om bevapning, och om man i något fall skulle tänka sig, att kavalleristen i eldstrid skulle kunna mäta sig med infanteristen, förefaller det mig vara riktigtast att taga upp det spörsmålet, om icke kavalleristen kunde utbyta karbinen med geväret. Ty då han hänvisas att utföra eldstrid, måste han komma till korta med det vapen, varmed han nu har att möta ett anfall.

Det förefaller mig, som om även statsrådet i denna fråga skattat åt den benägenhet, som kännetecknar våra militärer, att så snart deras fantasi funnit upp en sak som de tycka kan vara bra, och sedan de kommit om sams om densamma, så är det blott för Riksdagen

att bevilja medel till experiment. Nu säger man, att det är en obetydlig summa på 5,000 kronor det här gäller, och att det icke är fråga om ett vanligt anslagskrav, utan Kungl. Maj:t begär att få använda de allmänna besparingarna för ändamålet, och att därför experimentet strängt taget icke kostar någonting. Men detta anslag innebär dock i sig åtskilliga konsekvenser, ty det är ju ganska naturligt, att man icke går för att beväpna ett helt regemente med ett sådant vapen, utan att man ifrågasätter, att det därefter skall införas för hela kavalleriet, och då uppgår kostnaden till 50,000 kronor för att skaffa denna tillökning i kavalleriets utrustning. Det har jag icke kunnat vara med om att tillstyrka, och jag får säga, att det förefallit mig icke så litet besynnerligt att den nuvarande krigsministern utan vidare gått med på att framlägga förslag om detta experiment. Jag hyser den uppfattningen, att kavallerivapnet aldrig kan göra sig gällande i de stridsställningar, som man nu ifrågasätter. Det blir en senare sak, som vi kunna komma in på att diskutera, i vad mån kavalleriet kan fylla den uppgift, som man avsett för detsamma i ett modernt krig. Men jag finner vad här föreslås vara ett för dåligt surrogat för att motivera en ny uppgift för kavallerivapnet.

Då jag gick hit i dag på morgonen, såg jag i riksdagshusets korridor en karbin — jag förmodar, att den väl kommer att förevisas här i kammaren — och den var försedd med den nya bajonetten. Jag såg då, att man hade, för att så att säga skarva på den korta karbinen, skaffat en längre bajonett än den som nu användes på infanterigeväret, och jag tänkte strax: tror du inte, att jag känner igen dig, fast du kommer i kapprock? Det pågår ju för närvarande en intensiv diskussion mellan infanteristerna, huruvida de icke skulle kunna få utbyta den nuvarande korta bajonettkniven med en längre sådan. Det skulle vara intressant att få veta om den nu föreslagna bajonetten, är ute och går på *försök* även för infanterigeväret?

Jag kan icke på något sätt vara med om att införa bajonetter, såsom här blivit ifrågasatt. Jag vet nu visserligen, att det under ärendets förberedande behandling anförts som skäl för försöket att den regementschef, på vars regemente vapnet skulle utexperimenteras, ställer sig avvisande mot införande av bajonetterna, och man har framhållit från den sidan, där man försvarar experimentet, att det vore lämpligt att få det förlagt till ett sådant regemente, ty det finnes ju utsikt till, att det där skall bli utprovat euiligt alla konstens regler. Nu kan jag dock icke tillägna mig den uppfattningen, att kavalleriet kan få någon egentlig användning för detta nya vapen, och då ställer jag i fråga, om det är med klok hushållning förenat att utan vidare slänga ut 5,000 kronor till detta experiment. Därför skall jag, herr talman, utan att längre vilja upptaga kammarens tid, be att få yrka avslag på utskottets framställning och på Kungl. Maj:ts proposition.

*Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.
(Forts.)*

Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande me-
bajonetter.
(Forts.)

Härpå yttrade:

Chefen för lantförvarsdepartementet, herr statsrådet Bergström: Herr talman! Mina herrar! Den ärade talaren fann underligt, att jag skulle intressera mig för det experiment, som här är i fråga. Han belarade på grund av, att han fått se en karbin med bajonett skynta i korridoren, att den kunde vara ett förebud till att man snart komme att yrka på, att även infanteriet skulle utrustas med den något längre bajonettkniv, som varit ifrågasatt för karbinen. Ja, den frågan, herr Thorsson, är under diskussion, men det är ganska långt till slutet, och jag kan trösta herr Thorsson i det avseendet med, att man för närvarande är i tillfälle att inhämta upplysningar icke blott på grund av inhemska försök utan även på grund av försök, som gjorts i fält ute i ett hörn av Europa. Det har då blivit upplyst, att den makt, som haft de största framgångarna i kriget nere på Balkan, är med hänsyn till infanteriet utrustad med korta bajonetter, liknande dem vi ha. Och det har tillika blivit upplyst, att bulgarernas erfarenhet är den, att vad infanteriet beträffar reder man sig bättre med korta bajonetter i striden än med de långa. Ifall den erfarenheten kommer att yttermera besanna sig, torde herr Thorsson icke alltför mycket behöva frukta för det förebud han trodde sig se med hänsyn till infanteriet.

Emellertid, det är om kavalleriet vi nu skulle resonera. Man har här i landet på den senare tiden rätt mycket riktat uppmärksamheten på vår armés utrustning i och för vinterbehov och följaktligen även för vinterstrid, och Riksdagen har ju också i hög grad visat sig beakta de behov, som förefinnas på detta område och som hittills varit försummade. Nu har man med avseende på kavalleriets utrustning, särskilt när det kan komma att gälla ett vinterfälttåg och närmast ett vinterfälttåg norrut, ansett, att beväpning med bajonett kunde vara av synnerligt stor betydelse, därför att kavalleriet ofta går fram på skidor, och även eljest kan det då under förposttjänst och då kavalleriet är förlagt i bivack spela en ganska stor roll, att kavalleriet är beväpnat med bajonett. Herr Thorsson syntes i sitt yttrande vilja göra gällande, att eftersom kavalleriet enligt hans förmenande icke skulle stå sig i bajonettstrid emot infanteri, vore det icke alls skäl att tänka på att utrusta kavalleriet med bajonett. Ja, men om vi icke utrusta det med bajonett, ha vi all utsikt till, att kavalleriet i en situation, när det verkligen gäller handgemäng, när t. ex. kavalleriet avsuttit — det händer vid åtskilliga tillfällen, att det befinner sig i en sådan situation — reder sig ännu sämre mot infanteri, och vi ha väl ingen anledning att försätta det i sämre läge än som kan behövas och kan vara lämpligt.

Det synes mig sålunda, som om alla skäl tala för detta expe-

riment, för denna utredning, och det särskilt med hänsyn till ifrågasvarande truppslags uppträdande i Norrland. Det synes mig ur den synpunkten helt naturligt, att provet göres vid ett kavalleriregemente, som är förlagt till Norrland, och jag kan icke finna annat än att generalstabschefen efter alla yttranden, som förelegat från olika militära håll, haft full grund, då han tillstyrkt, att man sålunda skulle inhämta praktisk erfarenhet i det avseende, som nu är i fråga.

Jag kan ju erinra den ärade talaren därom, att Kungl. Maj:t under fjolåret mottog ett erbjudande från en industriidkare här i landet att erhålla ett antal hopfällbara cyklar, för att man skulle kunna anställa prov med hjulryttare samverkande med kavalleri. Även dessa hjulryttare, såväl som kavalleriet i övrigt, kunna naturligtvis, under annan tid än vintertid, komma uti de situationer, om vilka jag nyss talat. De skola utan tvivel vara beväpnade, sannolikt med karbiner, och det kan väl då vara skäl att se till, huruvida de icke för vissa lägen kunna ha behov av att ha bajonetter på karbinerna mot ett eventuellt anfall från en fiende, som har bajonetter på sina karbiner eller sina gevär. Jag tror sålunda, att här föreligger fullt skäl för dessa försök. Jag tror däremot icke, att man nu har anledning att måla på väggen några resultat härav i form av framtida kolossala kostnader eller framtida ombeväpning av infanteriet med nya bajonetter.

Jag ber, herr talman, att för min del få tillstyrka kammaren att bifalla Kungl. Maj:ts förslag, vilket enligt mitt förmenande endast är ägnat att klarera en fråga, vilken det är av vikt att få klarerad med hänsyn till vår armés beväpning och ingenting annat.

Herr Nilson i Örebro: Herr talman! Hänvisande till innehållet i det yttrande, som vi nyss varit i tillfälle att få höra från statsrådsbänken, ber jag få anhålla om kammarens bifall till statsutskottets hemställan. Jag ber härvid endast få understryka, att avsikten här är ju endast att genom ett praktiskt försök vinna klarhet uti ett tvisteämne mellan de militära myndigheterna. Den förste ärade talaren nämnde ju om, att chefen för Norrlands dragonregemente, vid vilket regemente försöken skola utföras, har ställt sig bestämt avvisande mot kavalleriets beväpning med bajonetter, Häri synes mig ligga den allra största garanti för, att de försök, som komma att utföras, och de resultat, som de komma att framvisa, komma att från hans sida underkastas den allra strängaste kritik, som väl kan ifrågakomma, ty när han principiellt uttalat sig *mot* saken, lär han icke underlåta att vara sträng och kritisk vid försökens utförande. Är det då så, att de försöken skulle resultera i, att de alldeles häva hans förut fattade mening, kan man ju förstå, att då har resultatet av försöken varit av den art och natur, att de böra få anses såsom utslagsgivande.

*Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.
(Forts.)*

Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.
(Forts.)

Herr Christiernson: Herr talman! De skäl, som ha föranlett herr statsrådet att inkomma till Riksdagen med denna framställning, äro nog mycket svaga, och jag tror, att en var, som här hört herr statsrådet tala om, varför han kommit med denna framställning, skall finna, att hans argument voro mycket magra, om man överhuvud taget kan kalla det för några argument. Han anförde ju som skäl att det skulle ha uttalats önskvärdheten av att kavalleriet i Norrland under ett vinterfälttåg är rustat med nu omtalade vapen, men detta har icke uttalats av någon, som är sakkunnig på detta område, d. v. s. av de militära myndigheterna i Norrland, utan det är militära myndigheter söder ut, som påpekat detta. Ja, jag skulle nästan vilja påstå, att man får det intrycket vid läsningen av dessa uttalanden, att det är befälhavaren för skånska kavalleriavdelningen och kavalleriinspektören, som särskilt ivra för denna sak. Som herr Nilson framhöll, har däremot chefen för Norrlands dragonregemente så bestämt avstyrkt hela denna sak, så att jag förstår överhuvud taget icke, hur man kan draga fram denna fråga i Riksdagen, ty när den, som sitter inne med sakkunskapen, anser, att det icke föreligger några som helst skäl, vet jag icke, varför man skall lyssna till andra, som, jag får säga, besitta mindre sakkunskap i den här frågan.

Chefen för Norrlands dragonregemente påpekar t. ex., att hästens belastning icke kan ökas, och då frågar jag: vad tjänar det till att prata om, att det är bra, att kavalleristerna ha bajonetter i ett handgemäng med infanterister? Det är väl ändå meningen, att kavalleristen framför allt skall vara i hög grad beriden, och varje ökning, även om det är, såsom kavalleriinspektören säger »endast 755 gram», är för mycket. Det påminner mig om en gammal historia, som handlar — visserligen icke om en ryttare — utan om en åsnedrivare, som sade till sitt ök: tål du det, så tål du det, och så lassade han på öket, så att det till slut ramlade omkuli med avbruten rygg. Så kan man också resonera här. 755 gram är ju icke ens ett kilogram, men när en så framstående målsman för vapnet som en kavalleriöverste säger, att hästarna äro för tungt belastade, så menar jag, att den saken är ur världen, man kan helt enkelt icke lägga på dem mera, och jag menar, att under sådana förhållanden spar man mera, om man i stället för att använda dem som kavallerihästar, gör dem till något slags packhästar, men då är det också skäl i att utrusta kavalleristen i likhet med infanteristen med gevär, och kanske sätta på det en lång bajonett. På det sättet måtte han väl vara i stånd att möta och kämpa mot infanterister.

Chefen för sjätte arméfördelningen ställer sig också avvisande. Han anser, att man endast i yttersta nödfall bör utsätta kavalleristen för den risk, som ligger i att låta honom utkämpa en strid till fots med infanterister, och detta tycker jag ytterligare bekräftar, att

här icke är fråga om ett praktiskt experiment, utan att det är fråga om ett sådant där militärt krimskrams. Vi veta, att den där frågan om bajonetten återkommer med vissa mellanrum, d. v. s. har man korta bajonetter och det pågår ett krig, så resoneras som så, om någon av de krigförande har en lång bajonett: den korta är omöjlig. Vid ett annat tillfälle är det åter ett alldeles motsatt förhållande. Då får man argument för en annan ståndpunkt, och jag tror, att den, som vill gå på ett krigshistoriskt museum, skall finna där, hur den långa och korta bajonetten uppträda så att säga periodiskt, de avlösa varandra. Vad beträffar kavalleriet, som ju numera icke uteslutande skall göra chocker, utan även har fått en annan uppgift, kan det ju icke komma i fråga särskilt i vårt land med det begränsade kavalleri, som vi givetvis komma att ha, att använda det på det sättet, som här tycks vara meningen.

Skälet till att sjätte arméfördelningens chef vill vara med om detta är, att han, eftersom kavalleriinspektören icke anser skälen emot hästens belastning vara avgörande, icke vill ställa sig avvisande, och jag kan förstå, att en general har litet svårt att uppträda mot kavalleriinspektören, när denne kavalleriinspektör till sin ställning som kavalleriinspektör även kan lägga en annan egenskap, som — det känna vi alla till — den inspektör besitter, som avgivit detta utlåtande. Jag tror sålunda, att chefen för sjätte arméfördelningen annars lika bestämt skulle ställa sig mot kravet på att kavalleriet skall förses med bajonetter.

När man för övrigt läser de andra sakkunniges eller mindre sakkunniges — jag menar dem, som äro mindre sakkunniga i fråga om Norrland än norrlandsmilitären — finner man, att den ene pratar hit och den andre dit. Om man förser kavalleriet med bajonetter, blir frågan: kan man stanna med detta? Varför skola icke alla andra truppslag, som äro beväpnade med karbiner, erhålla bajonetter. Ett av skälen, som kavalleriinspektören framhåller för att kavalleriet skall ha bajonetter, är, att de nattetid skulle kunna skydda en bivack eller ett kvarter mot överfall. Men de andra sakkunniga, de andra generalerna mena, att det finnes ingen anledning att förse de andra med karbiner beväpnade vapnen, möjligtvis med ett eller annat undantag, med bajonetter. Men det kunna vi vara överens om, att icke är artilleriet eller trängen eller de andra specialvapnen garanterade mot överfall nattetid, när de ligga i bivack. Den risken är lika stor för dessa vapen.

Så åberopar herr statsrådet, att generalstabschefen varit med om det här, och då kan icke *han* ställa sig avvisande. Men läser man generalstabschefens yttrande, får jag verkligen det intrycket, att han svänger sig; han kan icke yrka avslag på vad kavalleriinspektören föreslagit, men nog läser man mellan raderna, att han helst skulle vilja göra det. Han påpekar då till slut, att det skulle vara de säregna förhållandena i Norrland vintertiden, som skulle

*Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.
(Forts.)*

*Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.
(Forts.)*

göra bajonetterna önskvärda. Detta tycks till slut vara det enda skäl, han kan finna, som talar för saken. Men, såsom jag redan påpekat, de, som över huvud taget begripa sig på dessa förhållanden och kunna tänka sig in i, hur ett vinterfälttåg i Norrland skulle te sig, de ha båda två sagt ifrån, att den föreslagna bajonett-beväpningen inte skulle medföra någon som helst nytta.

Jag vill i detta sammanhang erinra om, att, när man på sin tid diskuterade frågan om längre bajonetter för infanteriet, det var en officer, som i ett uttalande härom slutade med ungefär följande ord: »De, som här talat i frågan om kortare och längre bajonetter, och särskilt de, som ivrat för de långa bajonetterna, tyckas ha glömt en sak, och det är, att geväret väl inte skall vara bara så att säga handtaget på ett stötvapen, utan geväret är ju framför allt ett skjutvapen.» Jag tror, att man kan instämma med den officeren i att geväret dock i främsta rummet skall vara ett skjutvapen, och härmed sammanhänger, vill jag påpeka, det förhållandet, att det, när det användes som stötvapen, blir mer eller mindre odugligt till skjutvapen. Det måste då skickas till verkstaden eller gevärs-faktoriet, innan det återigen kan tjänstgöra såsom skjutvapen.

Kavalleriinspektören talar om att de krigserfarna ryska armé- cheferna tillmätta stötvapnet för kavalleriet en synnerligen stor betydelse. Ja, inte har jag läst mycket om den ryska arméns uppträdande i Rysslands senaste krig, men så mycket vet jag, att kavalleriet sorgfälligt under detta fälttåg höll sig så långt från fienden, att det aldrig var fråga om att använda något stötvapen. Nu kanske man invänder: där se vi vådan av att kavalleriet icke har bajonetter, ty hade de ryska kavalleristerna varit beväpnade med sådana, så hade de nog gett sig på japanerna. Men den slutledningen är man helt visst icke berättigad att draga.

Det är i förbigående sagt åtskilliga, som sökt finna ett argu- ment för den långa bajonetten just från det rysk-japanska fälttåget. Men det, som man då kommer med, är saker, som tillhöra de krigs- historier, som göras vid lägereldarna och sedan vandra världen runt, och som man nästan kan säga ha lika mycken sannolikhet för sig som Münchhausens ävenledes berömda historier och berättelser. Under rysk-japanska fälttåget spelade bajonetten inte större roll än i något annat fälttåg, det vill säga en mycket obetydlig roll, ty det är i själva verket så, att när man talar om att bajonetterna åstadkommit så mycket, så är detta en sanning med mycket stor modifikation. När man påstår, att man drivit fienden på flykten med bajonetterna, så har fienden i själva verket, långt innan han fått se sin motståndares bajonettspetsar, lämnat en ohållbar ställning.

Herr statsrådet framhöll, att det inte fanns någon anledning att måla på väggen en fara för stora kostnader i detta fall. Men då här inte finns någon som helst anledning att gå med på en liten kostnad, emedan det hela är alldeles överflödigt, så menar jag

att man står på den säkrare sidan, när man yrkar avslag, i synnerhet som man nog kan befara, att om man går med denna gång, så har man lämnat ett finger åt en potentat, som inte nöjer sig med mindre han får hela handen.

Att kavalleriet skulle komma i en sämre situation vid ett handgemäng utan än med bajonettbeväpning, är nog inte så farligt, ty de fall, då kavalleriet kommer i handgemäng, äro inte många, och om det någon gång inträffar, så är det för det mesta i handgemäng med annat kavalleri man råkar, och så har man ju alltid sina skjutvapen, och dessa äro nog, tror jag, säkrare att lita till.

Även herr Nilson uppträdde till försvar för bajonetterna. Han tyckte förmodligen, att krigsministern inte presterat tillräckliga bevis, och häruti är ju jag för min del villig att instämma. Han sade, att det endast var meningen att genom praktiska försök vinna klarhet i en tvist mellan militärerna, men jag vädjar till herr Nilson och hans förman krigsministern, hur det skall vara möjligt att vinna någon praktisk erfarenhet i detta fall. Det är väl ändå inte meningen, att de där uppe vid Norrlands dragonregemente skola gå emot varandra och pröva bajonetterna. Det är nog så, att frågor, sådana som denna, tillhöra de problem, som över huvud taget icke kunna lösas, ty man kan aldrig få någon praktisk erfarenhet, inte ens i krig. Och huru skulle det då vara möjligt i fred? Det skulle vara intressant, om herr Nilson kunde lämna någon upplysning härom i denna kammare.

Vidare ville herr Nilson trösta oss med, att det är vid Norrlands dragonregemente, som försöken skola utföras, och att detta regementes chef helst inte ville vara med om saken. Ja, det kan ju också vara ett slags garanti, men vad skall det då egentligen tjäna till, att över huvud taget företaga dessa försök, när regementschefen har så bestämt sagt ifrån, att det är alldeles otänkbart, att kavalleriet skall kunna använda dessa bajonetter, därför att det skulle medföra så stora olägenheter. Är det då inte bättre att godtaga denne mans erfarenhet och låta de 5,000 kronorna inbesparas, så att vi slippa ifrån ett experiment, som endast kommer att leda till, att vi om ett eller annat år, ifall Riksdagen får reda på — och genom tidningarna kan den ju alltid få det — vilket resultat detta experiment har givit, fortfarande äro lika okunniga om, huruvida kavalleristen har någon nytta av bajonetten eller inte.

Då jag finner, att detta anslag inte på något sätt kan anses bli till någon nytta för försvaret, utan, såsom jag nyss sade, tillhör krimskramset, onödigheterna, överflödigheterna, så tillåter jag mig, herr talman, att yrka avslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Nilson i Örebro: Den föregående ärade talaren har huvudsakligen konstaterat den tvist, som förefinnes mellan de

*Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustning med
bajonetter.
(Forts.)*

Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.
(Forts.)

militära myndigheterna i denna sak, och det är någonting, som det hade erinrats om redan förut. Men då förefaller det mig, att denna tvist inte lämpligen kan slitas på någon annan väg än genom praktiska försök. Att dessa praktiska försök inte behöva tillgå på det sätt, som den ärade talaren antydde, det tänker jag är klart för envar av kammarens ledamöter. Men det är dock en väsentlig skillnad mellan teoretiska funderingar över ett problem, sådant som detta, och att angående detsamma göra praktiska försök, låt vara under fredsförhållanden.

Jag vill därjämte erinra, att den ärade talaren inte citerade chefens för sjätte arméfördelningen yttrande fullt riktigt. Det är visserligen så, att han i likhet med chefen för Norrlands dragonregemente anser, »att kavalleriet icke annat än i yttersta nödfall borde utsättas för de stora förluster, som eldstrid på nära håll och handgemäng oftast medförde». Sålunda, i denna del, som mera rör kavalleriets taktiska användning, har han anslutit sig till vad chefen för Norrlands dragonregemente anfört. Men i fortsättningen av hans yttrande heter det: »Kavalleriet vore icke i första hand avsett härför, och det vore under ett krig mera svårersättligt än något annat truppslag. Härmed vore dock icke sagt, att ej kavalleriet borde vara utrustat för att möta de eventualiteter, som dylika strider medförde och som man icke alltid kunde undvika. Bajonettens införande vore just en åtgärd, varigenom kavalleriet sattes i stånd att utkämpa en strid till fots på nära håll, i vilken detsamma mot sin vilja råkat. Arméfördelningschefen kunde sålunda icke ansluta sig till det av chefen för Norrlands dragonregemente först anförda skälet.» Sålunda, det skäl, som egentligen varit huvudskälet, avvisar han alldeles bestämt och säger tydligt ifrån, att han icke kan ansluta sig till detsamma. »Vad det andra skälet beträffar — ökningen av hästens belastning — vore detta enligt arméfördelningschefens åsikt ganska beaktansvärt. Han hade den uppfattningen, att den vikt, hästen nu vid mobilisering skulle bära, redan vore större än vad för spaningens energiska bedrivande vore önskvärd och ställde sig därför ganska tveksam mot varje ökning av hästens belastning.» Emellertid ansåg han likväl, att det föreliggande förslaget skulle ur andra synpunkter vara till fördel för truppslaget. Detta är innebörden av chefens för sjätte arméfördelningen yttrande, sett i sin helhet.

Vidare har ju kavalleriinspektören uttalat sig för saken, och cheferna för första, andra, tredje och femte arméfördelningarna samt t. f. chefen för fjärde arméfördelningen och slutligen även generalstabchefen ha bestämt uttalat sig för försökens utförande. Jag tror sålunda, att om man skall taga någon hänsyn till och fästa något beaktande vid vad dessa militära myndigheter ha uttalat, så, även om man liksom jag är ganska tveksam — då jag nämligen i sakfrågan för min del strängt taget i viss mån delar herr Thorssons

först uttalade tvekan — synes det mig likväl vara av nöden, att man en gång får denna tvist avlägsnad, och jag kan icke finna, att det kan ske på något lämpligare sätt än just på det sätt, som nu föreslås.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Liljedahl: Herr talman! Jag skall endast i sanningens intresse giya mig in på en liten bajonettstrid med herr Christiernson. Herr Christiernson uppgav, att våra skjutvapen bli förstörda, om de användas som stötvapen. Ja, det är alldeles riktigt, att det förr i tiden, då man ännu icke hade ordentligt praktiskt prövat dessa förhållanden, verkligen förhöll sig så, att man hade den uppfattning i denna fråga, som herr Christiernson nämnde. Då trodde man i allmänhet, att gevären skulle taga skada av att användas som stötvapen, och därför införde man också dessa särskilda bajonettfäktningsgevär, som förresten ännu finnas kvar och som förr voro de enda som användes till bajonettstrid på våra övningsplatser, just för att de verkliga gevären icke skulle taga någon skada. Men sedan har man genom experiment lyckats utröna, att skjutvapnen icke taga någon skada genom att användas som stötvapen. Nu användas visserligen fortfarande dessa bajonettfäktningsgevär för att öva soldaterna i s. k. kontrafäktning. De äro så beskaffade, dessa gevär, att när man stöter med bajonetten, som har en boll på spetsen, för att karlen icke skall skadas, så glider bajonetten in i pipan — den är nämligen försedd med en fjäder, som därvid sammantryckes. Men det vore till skada för soldatutbildningen, om man inte vid bajonettfäktning skulle få använda de verkliga gevären, som ju äro annorlunda konstruerade. För den skull har man under de senare åren gjort så, att man börjat använda bulvaner att fäkta mot. Dessa bulvaner äro uppstoppade figurer, utklädda till soldater, och de fastsättas på pålar eller väggar. De äro stoppade med halm och ha samma motståndskraft, som en levande människa med kött och benstomme. Vid bajonettfäktningsövningarna gör man nu så, att soldaterna övas i inrusning, som det heter, d. v. s. bajonettanfall, som gå så till, att man springer rätt på sin motståndare — i detta fall bulvanen — och gör en kraftig stöt mot honom. Man har nu funnit, att gevären icke taga någon som helst skada genom att användas på detta sätt till stötvapen. Det var bara detta som jag ville beriktiga i herr Christiernsons anförande.

I övrigt vill jag understryka vad som här är betonat av herr statsrådet, att denna fråga ännu är en experimentfråga. Det är självklart, att vårt kavalleri under vintertiden kommer att till stor del uppträda på skidor. Jag har för icke länge sedan varit uppe i Norrland och med egna ögon fått se, hur kavalleriet uppträder vintertiden. Hästarna kunna icke lämna vägarna. De användas då på vägarna för att föra fram kavalleriet till den linje i terrängen,

*Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.
(Forts.)*

*Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.
(Forts.)*

där kavalleriet skall uppträda för sin spaning ute på terrängen, eller för att draga fram infanteriet på skidor. Hästarna kunna sålunda under vintertiden i Norrland med de djupa snömassor, som finnas där, endast användas på vägarna. Då avsitter en del av kavalleristerna och spänner på sina skidor och uppträder som infanteri, till fots. Under sådana förhållanden är det naturligtvis av vikt, att man har bajonett, då man uppträder som infanterist. Nu veta vi alla, att dessa övningar med kavalleri vintertid äro ganska nya. Här står hela kavallerifrågan och i övrigt vinterfälttågsfrågan uppe i Norrland på experimentets stadium, och därför vore det synnerligen lyckligt, om denna väg anlätades, som föreslagits, för att man skall få klarhet i denna fråga. Jag ber därför att få tillstyrka bifall till den kungl. propositionen.

Herr Bengtsson i Göteborg: Herr talman! Jag skall be att få säga endast ett par ord, och det är med anledning av att man velat framföra den synpunkten, att införandet utav bajonetten för kavalleriet skulle vara synnerligen nödvändigt just på grund av att kavalleriet skulle göra tjänst till fots.

Den, som något så när känner till, hur det går till, då en kavalleriavdelning gör tjänst till fots, har nog klart för sig, att denna tjänstgöring mycket sällan kommer i fråga. En förständig kavallerist, som anför en avdelning, kommenderar mycket sällan, till och med då man endast leker krig, sin avdelning att tjänstgöra till fots, därför att det är förenat med synnerligen stora besvär. För det första får var fjärde man stanna kvar vid löshästarna, och för det andra måste naturligtvis en avdelning rycka fram någonstans, där den kan anse sig göra någon nytta. Sålunda kan det inträffa, att en avdelning kan få rycka fram och avlägsna sig från hästarna kanske en och två kilometer. Jag föreställer mig, att skulle man verkligen göra detta experiment på allvar, d. v. s. i ett krig, så tror jag icke, att någon kavallerist ville utsätta sig för den risken att lämna sina hästar i sticket och gå fram på detta sätt och göra tjänst till fots. Jag är alldeles övertygad därom, därför att det uppstår synnerligen svår villervalla, då denna tjänstgöring ifrågakommer. Och jag tror också, att chefen för Norrlands dragonregemente har slagit huvudet på spiken, då han bestämt avstyrker föreliggande förslag just på de grunder jag här anfört. Han säger nämligen, att han anser att »kavalleriet skulle genom bajonettens införande i högre grad än nu utsättas för förluster under natt- och skogsstrider samt genom eldstrid på nära håll och under handgemäng, hvilka förluster icke kunde anses stå i rimlig proportion till de uppoffringar, som nedlagts på kavalleriets speciellt på spaningen inriktade utbildning».

Ja, herr talman, jag anser, att då det nu är fråga om att bevilja endast 5,000 kronor, är det helt naturligt att, om detta an-

slag går igenom, det måste komma ytterligare ett anslag till på 100,000 kronor, ifall detta experiment utfaller till kavalleristernas belåtenhet.

Jag anser, att jag även därför bör yrka bifall till reservanter-
nas förslag.

*Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.
(Forts.)*

Herr Räf: Herr talman! Att döma efter flera anföranden, som hållits här i afton, tycks det, som om det skulle bli ganska kinkigt för regeringen att få dessa 5,000 kronor, och om vi fortsätta diskussionen ytterligare en stund, föreställer jag mig, att omkostnaderna för densamma komma att gå upp till kanske det belopp, som regeringen här nu äskar. Jag tror emellertid, att det finnes tillräckliga resurser i kammaren för att komma till ett positivt resultat, så snart votering äger rum, och jag anhåller att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Christiernson: Herr talman! Det var en talare, en sakkunnig på det militära området, som påstod, att det icke var så farligt, att gevären användes som stötvapen. Namnet på den officer, som gjort det av mig åberopade uttalandet i tidningen, har fallit mig ur minnet, men jag kommer ihåg, att han framhöll, att så känsligt som det moderna geväret är, går det icke an att använda det som stötvapen, om man sedan vill använda det som skjutvapen. d. v. s. om det skall vara skottsäkert och man skall kunna träffa prick — att skjuta med det kan väl alltid gå för sig, men vad är det för mening med ett skjutvapen, om skotten gå snett. Nu har visserligen herr Liljedahl sagt, att man kan stöta på med halm uppstoppade bulvaner, men jag vädjar till herr Liljedahl, om han tror, att effekten är densamma, om jag stöter på uppstoppade figurer eller på människor. Man får dock komma ihåg, att människokroppen också består av ben, och det kan hända att bajonetten fastnar i dem, och det behövs icke mycket för att gevärets skjutegenskaper skola lida. Det var det denne officer framhöll, och jag tror icke, att herr Liljedahls framställning rubbar detta.

Till herr Nilson, som påstod, att så många sakkunniga skulle ha förklarat, att denna undersökning behövdes, vill jag genmäla, att det visserligen är alldeles sant, att generalstabschefen yttrade att »de säregna förhållandena vid truppslagens uppträdande i Norrland vintertid gjorde bajonetten särskilt önskvärd för där uppträdande kavalleri», men chefen för Norrlands dragonregemente, den enda verkligt sakkunnige, den ende, som efter min mening bör begripa saken, slår ifrån sig med bägge händerna och vill icke ha bajonetter. Jag tycker, att detta är mer än till fyllest. Vad sedan generalerna i södra och mellersta Sverige säga, det överlåta vi åt dem själva och deras skrivbord. Det är fantasier, som jag tycker,

*Angående
Norrlands
dragonrege-
mentes ut-
rustande med
bajonetter.
(Forts.)*

att det är beklagligt, att de ha tid att sätta ihop, men jag tycker icke, att Riksdagen bör uppta dem till någon allvarlig behandling. Och vad Norrland beträffar, vill jag med hänsyn till förhållandena där vintertid och med hänsyn till terrängen säga, att, om kavalleristerna skola sitta av, tror jag det är bättre, att de få de 20 skott till, som väga lika mycket som en bajonett, och jag tror, att de reda sig bättre med dessa än med en bajonett.

Jag ber fortfarande att få yrka avslag.

Chefen för lantförsvarsdepartementet, herr statsrådet Bergström: Herr talman! Jag vet inte, om herr Christierson har varit med om ett yrväder uppe i Norrland. Ifall man då suttit av och blir utsatt för ett bajonettanfall, så skjuter man nog icke, utan då får man lov att sticka och slå med vad man har att försvara sig med.

För övrigt har herr Christierson i ett föregående anförande lagt en ofantlig vikt på den ökning uti tyngden av packningen, som denna bajonett skulle innebära — den är dock icke så oerhört lång, ehuru den är något längre än infanteribajonetten. Ja, mina herrar, denna fråga om vikten både för hästen och för mannen i ledet, som går fram, är en fråga, som är utav den allra största betydelse och som ständigt är föremål för försök, för att man skall komma till det rätta och lämpliga avvägandet. Vad särskilt infanteriet beträffar, pågå just sedan en tid tillbaka ingående försök för att åstadkomma nödig lättnad uti den tyngd, den stridande har att bära. På samma sätt är det naturligtvis med kavalleriet, att ifall en tillökning i vikten på en punkt skulle göras, får man också ta under noggrann omprövning, huruvida man icke kan göra en motsvarande minskning på någonting annat.

Herr Christierson: Herr krigsministern ingick på en detaljfråga, och han ville veta, huru jag tänkte reda mig i yrväder. Jag vill då säga, att i ett yrväder kan man väl ändå skjuta på nära håll, och man kan väl se tillräckligt bra, om man har fienden tillräckligt nära inpå sig.

För övrigt att döma efter vad man kan läsa här, så behöva väl även de andra specialvapnen ha bajonetter. Det kan väl icke vara meningen att bara kavalleriet skall ut i yrväder, utan det kan väl tänkas, att även de andra specialvapnen måste göra det.

Jag vill dessutom påpeka, att man i Norrland, när man skall ut på skidor, söker lägga av så mycket packning som möjligt, ty bara själva skidturen är ganska ansträngande. Jag tror icke, att man kommer att bli angenämt berörd av att få det här pålägget, då, som jag framhöll, man vill ha skidlöparna så litet belastade som möjligt, för att de skola kunna komma fram någonstans.

Härmed var överläggningen slutad. I enlighet med de där-
under förekomna yrkandena framställde herr talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl av herr Christiernson, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 23, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit såväl utskottets berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Voteringen utvisade 85 ja mot 62 nej; och hade kammaren således bifallit utskottets hemställan.

§ 4.

Vidare föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående om- och tillbyggnad av Smålands artilleriregementes kokinrättningsbyggnad;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av kostnader för underhåll av landsvägen mellan Boden och Lapträsk;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffning av skodon för armén; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntefritt lån för svenska församlingens i London kyrkobyggnad.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 5.

Angående kinematografiska bilders användning i folkbildningsarbetet. Härpå föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 29, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning om statsbidrag till möjliggörande av kinematografiska bilders användning i folkbildningsarbetet; och yttrade därvid

Herr Hallén: Herr talman, mina herrar! Jag vill på förhand säga, att jag skall fatta mig kort i det föreliggande ärendet.

Det kan ju synas djärvt, att man uppträder mot ett enhälligt statsutskott och söker få fram något annat, än det kommit till. Men jag vill ändå något i korthet trycka på, vad som här är fråga om, vilket enligt mitt förmenande statsutskottet kanske icke haft verklig syn på. Det är så, att i den motion, som vi avlämnat till Riksdagen, har det varit fråga om, i vad mån det moderna biografväsendet skulle kunna på ett mera effektivt sätt än hittills också komma det verkliga folkbildningsarbetet till godo. I 17 år ha nu biograferna förekommit i vårt land, och deras storartade utveckling känna vi alla till. År 1911 inrättades statens biografbyrå, och dess syfte var ju att på något sätt motverka en osund utveckling inom biografväsendet. Men det är klart, att uppgiften att uppträda som censor är en rent negativ sida av detta arbete, och det enda man därigenom kan uträtta är ju, när det gäller t. ex. det på modet varande biografdramat och entimmeskådespelet, att genom klippning få bort de mest skadliga och anstötliga partierna. Men hela den tendens, som genomgår en dylik framställning, kan man ju aldrig genom en sådan negativ censur göra någonting åt. I sammanhang härmed vill jag nämna, att sådan som den allmänna smaken ofta visar sig vara i fråga om biografstycken, och på grund av att biografernas ägare i regel dikteras mest av ekonomiska intressen, så blir det dessa mer sekunda saker, som dominera på våra biografprogram, naturligtvis till ganska stor skada. Och de verkligt goda och instruktiva films, som skulle kunna komma fram och tjäna folkbildningsarbetet, drunkna fullständigt i denna massa till sensationen vädjande stycken, som upptaga den dominerande platsen.

Det är väl alldeles tydligt, att här är någonting, som skulle kunna åtgöras från statens sida. Det har också många gånger klagats från våra föreläsare ute på landsbygden, att de få utstå en mycket svår konkurrens med det starka intresse, som biograferna verkligen kunna räkna på hos stora delar av vårt folk, och det har då också berättats, huru föreläsningsföreningar och andra därmed likställda försökt kombinera föreläsningsverksamheten med biografen, d. v. s. skaffa sig en bundsförvant i densamma. Men det är då, som det visar sig, att instruktiva och verkligt bildande films äro nästan omöjliga att uppbringa, och att det icke finns något ordnat arbete i det stycket.

Det var därför, som vi motionsvis yrkade på att staten här skulle komma med något initiativ. Man kunde tänka sig filmsarkiv eller ambulerande apparater eller films, som uthyrdes eller utlämnades. Man kunde tänka sig statsbidrag till inköp av films för uppläggande i något slags filmsarkiv, ur vilket films sedan kunde tillhandahållas föreläsningsföreningar o. s. v.

Statsutskottet säger i sitt avstyrkande, att även om dessa synpunkter äro värda beaktande, så kan man dock förmoda, att den av staten tillsatta föreläsningkonsulenten här bör taga de initiativ, som förhållandena eventuellt kunna kräva. Naturligtvis kan han det. Men därav, att han gör detta, behöver ju icke utan vidare följa, att Riksdagen utan vidare bör avsäga sig sin initiativrätt. Om man drager ut detta i sina konsekvenser, så kan det leda till en ganska betänklig ståndpunkt.

Vad vi alltså åsyftade var att få fram en utredning och få reda på i vad mån man kan tillvarataga de stora pedagogiska och instruktivt bildande och värdefulla möjligheter, när det gäller bildningsarbete och upplysningsarbete över huvud taget, som inneslutas i biografen. Jag menar, att här är ett verkligt statsintresse. Om herrarne bara tänka på den uppgift, som vi ha från den nöjesenquôte, som anordnades för några år sedan, där det visade sig att det är cirka 8 millioner biografbesökare om året, så förstå vi, vilken oerhörd roll biografen spelar. När vi å andra sidan också se, att de krafter, som stå bakom biografväsendet, hittills äro med ytterst få undantag sådana, för vilka det rent privatekonomiska intresset ser ut att vara det mest ledande, så kan det ju alltid riskeras, att här är ett verkligt bildningstillfälle, som icke blir beaktat och tillvarataget.

Det är min fulla tro, att om också statsutskottet i år funnit denna fråga alltför obetydlig, eller att tiden ännu icke skulle vara mogen för att beakta densamma, det ändå skall komma en tid, då man inser, att här blir det statens uppgift att ingripa, inte bara negativt, så som när det gäller biografcensuren, utan även på ett positivt sätt.

Jag vill naturligtvis inte yrka på något bifall till motionen, för vilken det icke finnes någon utsikt till framgång, men jag har velat få detta påpekat, och jag uttalar den förhoppningen, att denna fråga förr eller senare vinner det beaktande den förtjänar.

Herr Starbäck: Jag skall med hänsyn till den långt framskridna tiden inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan. Men jag vill dock tillägga, att jag för min personliga del, och, efter vad jag vet, även mina kamraters, särskilt på den avdelning, som undanjort den förberedande behandlingen av denna motion, i mångt och mycket dela de synpunkter, som motionären

Angående kinematografiska bilders användning i folkbildningsarbetet.
(Forts.)

här framhållit. Som sagt, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Slutligen föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 30, i anledning av väckta motioner om medgivande av årlig semester för tjänstgörande prästmän; och

nr 31, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag rörande ändrade grunder för biskoparnes avlöning;

och biföll kammaren utskottets i dessa utlåtanden gjorda framställningar.

§ 7.

Anmälades och godkändes:

konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 23, i anledning av väckt motion angående ändring i vissa delar av förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm;

nr 24, i anledning av väckt motion om skrivelse till Konungen i fråga om utarbetande och framläggande av förslag till bestämmelser rörande utseende av suppleanter för stadsfullmäktige;

nr 25, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 32 stycket 2 i förordningen om landsting;

nr 26, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillägg i visst syfte till de i förordningen om kommunalstyrelse på landet upptagna bestämmelser rörande upprättande av utgifts- och inkomstförslag; och

nr 27, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillägg i visst syfte till de i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd upptagna bestämmelser rörande upprättande av utgifts- och inkomstförslag;

Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrivelse, nr 28, till fullmäktige i riksgäldskontoret i fråga om utskänknings av brännvin, vin och öl i Riksdagens lokaler; samt

lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, nr 30, till Konungen i anledning av väckt motion angående ändring i 27 § i lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtande, nr 32, i anledning av Riksdagens år 1912 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1911.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Helger</i>	under den 14 mars,
» <i>Andersson</i> i Skrädene	» » 14 » och
» <i>Bergman</i>	» 9 dagar fr. o. m. den 28 mars.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2,28 på natten.

In fidem

Per Cronvall.